

Pastabų dokumento dalis	Nr.	Pastabos turinys	ŽŪM atsakymas / veiksmai
Key issues			
Observations with regard to the strategic focus of the CAP Strategic Plan	1.	The Commission welcomes Lithuania's efforts in preparation of the CAP Strategic Plan (the Plan) and the exchanges within the framework of the structured dialogue ahead of its submission. The Commission notes that the Plan reflects to some extent its recommendations of 18 December 2020 (SWD(2020)395 final). The Commission takes note of the public consultations conducted in the preparatory stage and invites Lithuania to strengthen the partnership principle during the implementation phase.	-
	2.	The Commission welcomes Lithuania's efforts to provide a broadly complete plan and acknowledges certain positive elements it contains, as indicated below.	-
	3.	However, the Commission considers that the Plan requires substantial improvement, as a number of incomplete or inconsistent elements of the Plan, specified in the subsequent sections, do not allow for full assessment of the consistency between identified needs and the proposed intervention strategy, nor of its ambition.	Atsižvelgiant į pastabą peržiūrėta SP SSGG, poreikiai, intervencijų logika, intervencinės priemonės, rodikliai, finansai. P.S. Ši bendro pobūdžio pastaba išsiskaido į vėlesnes (detailed observations) pastabas, todėl ji yra atliepta atsakymuose į detalias pastabas.
	4.	Lithuania should improve the completeness of the summary of the analysis of strengths, weaknesses, opportunities and threats (SWOT) and verify and reinforce the links between the SWOT, the identified needs and their prioritisation, as these are not always consistent. The intervention strategy for each specific objective (SO) should be clarified and improved by explaining how, and to what extent, the selection of interventions and other possible key elements of the Plan (such as conditionality or definitions) are expected to address the identified needs, consistently with the target values of results indicators, not all of which have been quantified yet, and the related financial allocations. The objectives and ambition of certain interventions, as described in the intervention strategy, do not appear to be consistent with the description of the interventions, nor do they provide clear information as to the level of ambition.	Atsižvelgėme į šias EK pastabas: - parengta išsamesnė SSGG analizės santrauka, - atlikta visų SP specialiųjų tikslų (SO1-SO9 ir kompleksinio tikslo) intervencijų logikos peržiūra, sustiprinti ryšiai tarp SSGG teiginių, nustatytų poreikių ir jų prioritetų, detaliau atskleistos priemonių sąsajos, - patikslintas ir išplėtotas SP priemonių ir kitų ES fondų ir nacionalinių programų veiksmy papildomumas (kuriais t. p. bus prisidedama prie SP poreikių tenkinimo, žr. SP 4.5 dalį); - peržiūrėtas ir, kur reikalinga, patikslintas rodiklių priemonėse pasirinkimas bei planuojamų rodiklių reikšmės, - atsižvelgiant į visus atliktus pakeitimus, bus peržiūrėtas priemonių finansavimas. Reikšmingų pakeitimų finansų plane neplanuojama. Finansinio plano neatitiktys pagal metinius asignavimus Lietuvai, nustatytus reglamente, bus pakoreguotos. P.S. Ši bendro pobūdžio pastaba išsiskaido į vėlesnes (detailed observations) pastabas, todėl yra atliepta atsakymuose į detalias pastabas.
	5.	The Commission recalls the importance of the targets set for result indicators as a key tool to assess the ambition of the Plan and monitor its progress. The Commission requests Lithuania to revise the proposed target values, by improving their accuracy and taking into account all the relevant interventions, and by defining an adequate ambition level in line with the identified needs.	Peržiūrėjome dalį rezultatų rodiklių ir jų reikšmių bei įtraukėme papildomus rodiklius prie atskirų intervencinių priemonių (pvz. R.3). P.S. Ši bendro pobūdžio pastaba išsiskaido į vėlesnes (detailed observations) pastabas, todėl yra atliepta atsakymuose į detalias pastabas.
Observations with regard to the fostering of a smart, competitive, resilient and diversified agricultural sector that ensures long term food security	6.	The Commission considers that the Plan contributes to a certain extent to this general objective.	-
	7.	The Commission welcomes the application of capping of direct payments yet considers that there is still scope to improve the fairer distribution of direct payments in particular as regards the targeting. Lithuania is therefore invited to reassess its redistribution strategy by improving the design chosen for the redistributive payment. Lithuania is invited to complement explanations by providing a quantitative analysis showing the combined effects of all proposed income support tools on redistribution.	Atsižvelgta. Pateikta 3.4 dalyje.
	8.	The Commission welcomes the efforts to address the import dependency in some sectors, such as protein crops. However, Lithuania is invited to expand on how the Plan will address the need to ensure sustainable productivity growth and to show how the intervention strategy	Atsižvelgta. Papildyta SP 3.6 dalis, akcentuojant, kad inovatyvūs technologiniai sprendimai ūkiuose, įskaitant skaitmeninimą, leidžia ūkiams optimizuoti veiklą,

		<p>will improve farm income in the long-term. The Commission assessment indicates that the level of ambition appears low to address this key challenge.</p> <p>Moreover, in light of the Russian invasion of Ukraine, the Commission urges Lithuania to use the possibilities offered by the Regulation (EU) 2021/2115 (Strategic Plan Regulation - SPR) to expand and strengthen its national risk management system and to also consider interventions that will help reduce dependence on fossil fuels and other externally sourced inputs to preserve the long-term sustainable production capacity and viability of farms.</p>	<p>padidinti ūkio produktyvumą ir efektyvumą ir atitinkamai užtikrina stabilesnes ūkio pajamas.</p> <p>Todėl prie tvaraus produktyvumo užtikrinimo SP prisideda per daugelį SP priemonių, pavyzdžiui:</p> <ul style="list-style-type: none"> - eko-schemos, kuriomis prisidedama prie klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie jos, investicijos į melioracijos sistemas, padedančios sumažinti ekstremalių meteorologinių reiškinių poveikį derliui, - investicijos į žemės ūkio valdas (KP12vld ir KP32svp), kuriomis finansuojami skaitmeniniai sprendimai, padedantys tobulinti prognozavimo sistemas ir jas integruoti į žemės ūkio veiklos rizikos valdymą, - biodujų jėgainių įrengimas (KP31tvi), didinantis ūkio nepriklausomybę nuo didėjančių kuro kainų. - rizikos valdymo priemonės (ypač KP16sav), siekiant kompleksiskai spręsti sektoriaus pajamų praradimo problemas. <p>BŽŪP lėšomis finansuojamas priemonės papildo nacionalinės lėšos, skirtos nuostoliams dėl vienokių ar kitokių neigiamų rinkos veiksnių kompensuoti žemės ūkio veiklą vykdančioms ūkio subjektams.</p> <p>Atsižvelgiant į pastabą yra tobulinama ir stiprinama tikslų SO1 ir SO2 intervencijų logika, siekiant atskleisti aukščiau išvardintus tvaraus produktyvumo augimo bei ūkių pajamų užtikrinimo ilguoju laikotarpiu aspektus. <i>S. Atliekant SP tobulinimus atsižvelgiant į kitas EK pastabas, tikėtina bus didinama ir ambicija dėl tvaraus produktyvumo augimo bei ūkių pajamų užtikrinimo ilguoju laikotarpiu.</i></p>
	9.	<p>While the SWOT acknowledges the limited horizontal and vertical cooperation within value chains in the country, the proposed interventions to respond to this need are very limited in terms of scope, coverage and ambition. Lithuania is requested to revise its approach, as it constrains the added value and competitiveness pursued</p>	<p>Rodiklio R.10 reikšmė žema, nes tikimasi, kad įsisteigs tik 2 vaisių-daržovių gamintojų organizacijos. Lietuvoje veikia žemės ūkio kooperatyvų sistema, rodiklis to neįskaičiuoja (neatsispindi). Kooperatyvų ir kitų bendradarbiavimo formų skatinimas vyks per kaimo plėtros investicines priemones KP12vld, KP31tvi, KP14gr, KP19sūp.</p>
<p>Observations with regard to the support for and strengthening of environmental protection, including biodiversity, and climate action and to contribute to achieving the environmental and climate-related objectives of the Union, including its commitments under the Paris Agreement.</p>	10.	<p>The Commission notes that the Plan puts forward a number of relevant responses to the environmental and climate-related challenges, including a strengthened conditionality and a range of eco-schemes with the potential to foster a better uptake of sustainable practices across all farming systems. However, the Commission considers that the Plan does not offer an effective overall contribution to this objective.</p>	<p>Strateginis planas tobulinamas atsižvelgiant į konkrečias EK pastabas dėl žaliosios architektūros, didesnės aplinkosauginės ambicijos, ekoschemų, kaimo plėtros agroaplinkosauginių priemonių.</p>
	11.	<p>The Plan does not include a clear explanation of the 'green architecture' nor sufficient elements to show its increased environmental and climate ambition compared to the current programming period, as required by Article 105 of the SPR. Lithuania is requested to better demonstrate the increased ambition of the 'green architecture' as regards environmental and climate related objectives, using qualitative and quantitative elements such as financial allocation and indicators.</p>	<p>Atsižvelgta. Patobulintas „Žaliosios architektūros“ aprašas.</p>
	12.	<p>Lithuania is invited to better outline the complementarities between conditionality, eco-schemes, agro-environment-climate commitments and other relevant rural development interventions as well as to further develop the consistency with the key pieces of the EU and national environmental legislation (Annex XIII) and the planning tools arising from that legislation, particularly those related to climate change, water and biodiversity.</p>	<p>Atsižvelgta. Patobulintas aprašas.</p>

13.	The Commission requests Lithuania to clarify or amend certain proposed standards for Good agricultural and environmental conditions (GAEC) so that they fully comply with the regulatory framework as specified below in the detailed observations.	Atsižvelgta (žr. 100-108 pastabas).
14.	The interventions designed do not address sufficiently the need to mitigate greenhouse gas and air pollutant emissions from livestock, the need to improve nutrient management, the climate change adaptation, and the need to better manage habitats and species of EU importance, in particular grassland habitats of high natural value. In light of these points, the Commission requests Lithuania to better explain the choices proposed and, if necessary, to modify the intervention strategy.	Dėl ŠESD emisijų ir oro taršos iš gyvulininkystės sektoriaus atsižvelgta: 1. Priemonėje KP31tvi užakcentuota, kad priemone remiamos veiklos, susijusios su ŠESD išmetimo mažinimu, oro kokybės gerinimu, atsinaujinančiais energijos išteklių ir kitomis aplinkai draugiškomis praktikomis žemės ūkyje, susijusiomis su gyvulių auginimo valdymu ir mėšlo tvarkymu, kurių įgyvendinimui reikalingos investicijos gyvulininkystės sektoriuje; 2. Kuriama nauja ekoschema „Mėšlo tvarkymo tvarių technologijų naudojimas (sрутų rūgštinimas/probiotikų naudojimas)“. 3. Dėl EB svarbos buveinių valdymo, su EK pastaba nesutinkame, žr. atsakymus į konkrečias EK pastabas.
15.	Lithuania is strongly encouraged to take into account the national targets that will be laid down in the revised Regulation (EU) 2018/842 (the Effort Sharing Regulation) and Regulation (EU) 2018/841 (the Regulation for the Land Use, Land Use Change and Forestry (LULUCF)) (revisions which are currently discussed by the EU co-legislators) in view of the legal requirement in Article 120 of the SPR to review the Plan after their application.	Dėl nacionalinių klimato tikslų, kurie bus nustatyti Reglamente (ES) 2018/842 (Pastangų pasidalijimo reglamentas) ir Reglamente (ES) 2018/841 (Reglamentas dėl žemės naudojimo, žemės naudojimo paskirties keitimo ir miškininkystės (ŽNŽNKM)), Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje numatytas atskiras tikslas žemės ūkio sektoriui – 11 proc. ŠESD emisijų sumažinimas iki 2030 m. lyginant su 2005 m. Šis tikslas paremtas esamų ir planuojamų priemonių, numatytų dabar galiojančiame Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane (toliau – NEKSP), efektu iki 2030 m. Strateginis planas atitinkamai buvo rengiamas atsižvelgiant į NEKSP, papildomai numatant priemones šiuo metu neįtrauktas į NEKSP, ypatingai susijusias su ŽNŽNKM sektoriumi. Lietuva jau pradėjo NEKSP atnaujinimo procesą, į tai taip pat atsižvelgiama rengiant strateginį planą (ir vice versa), siekiant užtikrinti dokumentų suderinamumą ir sąsajas ir sumažinti poreikį vėliau, patvirtinus atnaujintą NEKSP, tikslinti strateginį planą.
16.	The Commission strongly encourages Lithuania to fully benefit from possibilities under the SPR to increase sustainable domestic generation and use of renewable energy, including biogas, thereby strengthening what has already been programmed in their National Energy and Climate Plan (NECP). Moreover, the Commission calls on Lithuania to support interventions that improve nutrient use efficiency, circular approaches to nutrient use, including organic fertilising as well as further steps to reduce energy consumption.	Tvarios atsinaujinančiosios energijos, įskaitant biudujas, gamyba ir naudojimas šalies viduje yra vienas iš Lietuvos prioritetų. Šiam tikslui investicinė parama biometano dujų gamybai teikiama iš Klimato kaitos programos lėšų. Taip pat ūkiai bus skatinami diegti atsinaujinančių energijos išteklių technologijas (pvz. saulės baterijų įrengimą) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų. Be to, šiuo metu rengiama biometano gamybos ir vartojimo plėtros galimybių studija, kurioje bus įvertinta planuojamų investicijų būtinybė ir pagrindumas bei mėšlo ir kitų bioskaidžių atliekų panaudojimo biudujų gamybai galimybės; Be to, atsinaujinančiosios energijos naudojimas bus skatinimas per šias SP priemones: - KP31tvi įtraukta nauja remiama veikla: Biudujų jėgainių įrengimas gyvulininkystės ūkiuose, kai parama teikiama biudujoms iš gyvulininkystės ūkyje susidarantių atliekų (mėšlo ir(arba) kitų biologiskai skaidžių atliekų) gaminti ir biudujos, šilumos ir elektros energija gaminama tik valdos reikmėms. - KP12vld, KP14prd ir KP32svp skiriant paramą projektams, kuriuose pareiškėjas naudoja arba investuoja į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių naudojant kitų fondų ar nuosavas lėšas, bus teikiamas prioritetas.

			- KP12vld, KP14prd, KP31tvi ir KP32svp remiamos tokios investicijos kaip saulės baterijos, saulės kolektoriai, saulės moduliai, geoterminio šildymo, oras-oras, oras-vanduo šildymo sistemos, kai jos susijusios su statomo ar rekonstruojamo gamybinio statinio poreikiais (tačiau pardavimui skirta energija neremiamą).
	17.	Lithuania is requested to take better account of the Prioritised Action Framework (PAF) and further align the proposed interventions with it.	Suderinant su PAF, peržiūrimos galimybės skirti didesnį finansavimą Natura 2000 priemonei. Taip pat EK detalesnis paaiškinimas dėl šios pastabos būtų sveikintinas.
Observations with regard to the strengthening of the socio-economic fabric of rural areas	18.	The Commission considers that the Plan contributes insufficiently to this objective. A significant number of needs have been identified relating to the socio-economic fabric of rural areas. The proposed interventions however only partially address them and are mainly to be addressed through the community-led local development (LEADER). Lithuania is invited to review the intervention strategy in this area by allocating appropriate budgets and designing complementary interventions to add value	- Sutinkame su EK įžvalga, kad SP numatyti veiksmai nepajėgs išspręsti visų socialinės ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse problemų. Neplanuojame atsitraukti nuo esminio strateginio tikslo – apsirūpinimo maistu, todėl esant ribotiems ištekliams prioritetus skiriame maisto gamybai ir jo perdirbimui. Tvari ir subalansuota teritorinė plėtra, atskirties tarp regionų mažinimas – tai nacionalinis strateginis tikslas, įtvirtintas 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane. Šio tikslo įgyvendinimo bus siekiama regionų plėtros politikos priemonėmis ir kitomis 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos priemonėmis, pasitelkiant kitų ES fondų, visų pirma, ERF, ESF+, taip pat EGADF (ang. RRF), SaF, EJRŽF lėšas. Regionų plėtros politika Lietuvoje (kaip ir BŽŪP priemonė LEADER) grindžiama „iniciatyvos iš apačios“ principu – Regionų plėtros tarybos, kurios atstovaujama teritorija dengia visą Lietuvą, įskaitant kaimo vietoves, rengs ir įgyvendins individualius – regiono problematika ir potencialu grįstus regionų plėtros planus, ypatingą dėmesį skiriant pagrindinėms regionų problemoms spręsti – užimtumo, socialinės įtraukties, paslaugų prieinamumo, mobilumo didinimui. Strateginio plano priemonės „LEADER“ ir „Sumanūs kaimai“ papildys regionų politiką prisidedamos prie socialinių ir ekonominių problemų kaimo vietovėse sprendimo. Šioms priemonėms numatyta skirti daugiau kaip 7 proc. strateginio plano lėšų. - Kitų ES fondų ir nacionalinių programų papildomumas be kita ko socio-ekonominiams kaimo vietovių poreikiams detaliau aprašytas SP 4.5 dalyje.
	19.	In contrast, the Commission notes positively that the proposed allocation for young farmers is well above the minimum requirement and that a combination of tools are used to address the need for generational renewal in the sector.	-
	20.	The Commission acknowledges the identified needs for animal welfare and encourages Lithuania to propose interventions to reduce the need for tail docking in pigs and to encourage non-confined housing system for laying hens, calves and sows.	Atsakymas EK: Gyvūnų gerovės gerinimo poreikiai tenkinami per priemonę KP31tvi – Tvarios investicijos į žemės ūkio valdas. Atsižvelgta: - Patikslinta priemonės KP31tvi aprašymo 2 dalis įtraukiant SO9 tikslą ir šios priemonės aprašymo 3 dalis įtraukiant i.3 poreikį susijusį su gyvūnų gerove. - KP31tvi priemone remiamos gyvulių gerovės užtikrinimo technologijos (tokios kaip modernios melžimo aikštelės, pirminio aušinimo ir energijos rekuperacijos sistemos, automatinės šėrimo sistemos, klimato valdymo sistemos) prisideda prie gyvūnų gerovės ir jų sveikatos gerinimo bei leidžia sumažinti energijos sąnaudas ir atitinkamai ŠESD išmetimus į aplinką. Gyvulių ir paukščių tankumą mažinančių sprendimų diegimas ir laikymo sąlygų gerinimas (užtikrinant ūkiniam gyvūnams laikymo ir auginimo sąlygas, viršijančias minimalius privalomuosius standartus) taip pat prisideda prie gyvūnų gerovės.

Observations with regard to fostering and sharing of knowledge, innovation and digitalisation in agriculture and rural areas	21.	The transition to more resilient and sustainable agriculture and rural areas requires a substantial effort on advice, training and innovation. On this premises, the Commission invites Lithuania to strengthen its strategy for knowledge and innovation, paying particular attention to fostering knowledge exchange and synergies in the Agricultural Knowledge and Innovation Systems (AKIS), while ensuring an adequate level of support to the relevant interventions in line with the assessment of needs.	<p>1. Negalime pilnai sutikti su pateikta EK pastaba. Atsižvelgiant į minimus iššūkius naujuoju laikotarpiu turėtų būti efektyvinamas ŽŪŽIS įgyvendinimas, o ne skiriama daugiau paramos lėšų ŽŪŽIS priemonėms. ŽŪŽIS veikla efektyvinama ir integracija didinama diegiant naujas priemones: koordinuojančios struktūros, bendros ŽŪŽIS internetinės platformos, konsultantų tinklo platformos, EIP partnerių paieškos įrankio, vaučerų sistemos (svarstoma) bei mentorystės sistemos (svarstoma) sukūrimas ir diegimas, naujų žinių perdavimo metodų taikymas ir kt. priemonės (SP 5 ir 8 dalis).</p> <p>Valstybės kontrolė (VK): tik didindami finansavimą, proveržio moksle ir inovacijose nesukursime. Apžvalga rodo, kad, nepaisant valstybės lygiu keliamo tikslo pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą, šioje srityje proveržio vis dar nėra. VK vertinimu, sistemiškai nesprendžiant pamatinių problemų, situacijos nepakeis ir iki 2027 metų mokslui ir inovacijoms numatytų skirti ES fondų lėšų. Nesiimant papildomų priemonių mokslo ir verslo bendradarbiavimui skatinti, šios lėšos, tikėtina, netaps proveržį kuriančiomis inovacijomis.</p> <p>^[1] https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Post/17017/valstybes-kontrolė-tik-didindami-finansavimą-proveržio-moksle-ir-inovacijose-nesukursime?fbclid=IwAR0uoWN92LpdGV5f8LwDMSLRMcBd0KrqeS-XloUVmuQNPScq6-EP10pcus</p> <p>2. Bus atsižvelgta į pastabą dėl strategijos peržiūros ir stiprinimo.</p>
	22.	The Commission considers that the information on Lithuania's digital strategy for agriculture and rural areas is not sufficient to formulate an assessment as regards its contribution to this objective. The Commission invites Lithuania to further elaborate its digitalisation strategy and reflect on how it will be addressed comprehensively across the Plan and in synergy with other policy instruments, including for addressing EU broadband connectivity targets for rural areas.	<p>Atsižvelgta į pastabą ir papildyta SP 8.5 dalis.</p> <p>Skaitmeninimas, kaip horizontalus prioritetas, taikomas įvairiose SP priemonėse. Pvz.: LEADER ir Sumanūs kaimai, bet detalių rodiklių šiuo metu negalime suplanuoti, nes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - LEADER vietos plėtros strategijų rodiklius galėsime įtraukti atrinkę vietos plėtros strategijas ir gavę informaciją apie jų turinį ir rodiklius; - sumanių kaimų priemonę, pasirinkome įgyvendinti LEADER principais ir vertindami priemonės naujumą Lietuvoje, skatiname skaitmeninimą horizontaliai, tačiau temų įvairovė palikta labai plati, tad ne visuose sumanių kaimų projektuose skaitmeniniai sprendimai bus pasirenkami. Siekdami išlaikyti pagrindinį LEADER principą "iniciatyva iš apačios į viršų" siekiame sudaryti galimybes rinktis temas ir sprendimus vietos gyventojams. - Papildytos priemonių KP12 vld, KP32 svp, KP31tvi, su ŽŪŽIS susijusių priemonių aprašymų 4 ir 12 dalys pasirenkant rodiklį R3; - Papildyta priemonių KP12vld, KP32 svp ir KP14prd aprašymų 5 dalis įtraukiant papildomą atrankos principą. Projektų atrankoje prioritetas bus teikiamas pareiškėjams, investuojantiems į gamybinių procesų skaitmeninimą.
Other issues	23.	Lithuania has not described the coordination, synergies and complementarities of the Plan with other funds in addressing certain identified needs, especially those related to the development of rural areas and social inclusion. Such description is essential for the Commission in assessing the overall Plan strategy.	SP 4.5. dalis papildyta išsamiau aprašant papildomumą su kitais ES fondais ir nacionalinėmis programomis. Ypatingas dėmesys skirtas aprašant programų papildomumą, prisidėsiančių prie socio-ekonominių ir kt. kaimo plėtros poreikių tenkinimo (BIVP, verslumo skatinimo, interneto prieigos kūrimo ir kt. srityse).
Information with regard to the contribution to and	24.	The Commission regrets that Lithuania did not make use of the possibility to quantify the national contributions to the EU Green Deal targets set in the Farm to Fork Strategy and the	Vadovaudamasi įgyvendinančiojo reglamento 2021/2289 2 str. ir I priedo 2.2 (e) punktu., LT nusimatė 2 rodiklius: Ekologinių ūkių (reikšmė 12,84%) ir

consistency with Green Deal targets		Biodiversity Strategy. The Commission requests Lithuania to provide explicit explanation on the Plan's consistency with and contribution to each of the Green Deal targets in the area of antimicrobials, pesticides (on their use and risk, and on the more hazardous pesticides), landscape features, nutrient losses and broadband and indicate national values for each target. This will allow the Commission to complete the assessment of the impact of the proposed interventions.	padengimo kraštovaizdžio elementais (10%). Dėl kraštovaizdžio elementų atkreipiamas EK dėmesis, jog nesant ES lygiu nustatyto vieningo kraštovaizdžio elementų sąrašo, nacionalinių reikšmių nustatymas yra problematiškas (patikimumo ir palyginamumo tarp VN prasme). Kitų rodiklių reikšmių iš anksto nenusistatėme.
	25.	<p>Based on the Plan, the following observations summarise the Commission assessment:</p> <p>a) Anti-microbial resistance: The Commission notes that the use of anti-microbial substances is low in Lithuania. Given the importance of animal and public health and of maintaining agriculture's strong position with consumers, the Commission encourages Lithuania to sustain the low level of anti-microbial use and consider setting a corresponding target in order to monitor the trend.</p> <p>b) Pesticides: Due to the absence of the national values with regards to the use of pesticides and the difficulty to assess the impact of the proposed interventions, which do not clearly indicate how a reduction in pesticide pollution will be achieved the Commission cannot fully assess whether the implementation of the plan will result in a sufficient decrease in the use and risk of pesticides. Lithuania is invited to clarify this matter and to indicate the likely overall impact of the proposed interventions.</p> <p>c) Nutrient losses: Due to the non-identification of nutrient surplus as a need, the absence of a value for the result indicator on sustainable nutrient management and lack of explanation on the expected results from the implementation of interventions, it is not possible to assess the national contribution to this target. Lithuania is invited to provide clear and quantified information and targets regarding its strategy and reinforce proposed interventions to reduce nutrient losses to the environment, to contribute to the common EU target and taking account of its contribution to improving the status of Baltic Sea.</p> <p>d) Organic farming: The Commission welcomes Lithuania's plans by 2030 to almost double to 15% the coverage of organic farming as well as the supporting intervention. The Commission has noted the value of 12.84% set for 2027 as a milestone. Given the benefits of organic farming and the slow growth of this sector in recent years, the Commission recommends Lithuania to explore the scope for setting a higher target value.</p> <p>e) High-diversity landscape features: The Commission welcomes Lithuania's plans to address the need to increase landscape features through eco-schemes. The Plan mentions a national target of 10% of agricultural land covered with landscape elements by 2030. The Commission invites Lithuania to evaluate whether the scope and coverage of intervention proposed in the Plan is a sufficient response to achieve its national objective.</p> <p>f) Rural broadband: Lithuania is invited to set a milestone for 2025 coverage in line with the EU connectivity objective of 100% for the fast rural broadband.</p>	<p>a) Atsakymas EK: kaip EK ir pastebi, šis rodiklis LT jau yra pakankamai žemas, stengsimės išlaikyti esamą lygį.</p> <p>b) žr. 24 kl. atsakymą.</p> <p>c) žr. 24 kl. atsakymą.</p> <p>d) Atsakymas EK: Manome, kad atsižvelgiant į skiriamas lėšas, pasirinktas rodiklis jau yra pakankamai ambicingas. Tikslas dėl ekologinio ūkininkavimo įtvirtintas nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose ir yra pakankamai ambicingas. Strateginiame plane ekologiniam ūkininkavimui skirta apie 26 proc. visų kaimo plėtros lėšų, o perėjimui prie ekologinio ūkininkavimo – apie 11 proc. ekoschemoms skirtų lėšų.</p> <p>e) žr. 24 kl. atsakymą.</p> <p>f) Atsižvelgta. Papildyta SP 8.5 ir 2.3.3. dalys dėl plačiajuosčio interneto plėtros kaimo vietovėse. Taip pat žr. ats. Nr. 81.</p>
Detailed observations			
	26.	The needs in Section 2.1 of the Plan are listed, but their prioritisation is not identified in the overview table as well as under each intervention. Also, the links between the established needs and their justification are not always strong and evident. Lithuania is invited to amend	Atsižvelgta. SP 2.1 dalyje: - pateiktas poreikių prioretizavimas; - patikslintas i.3 poreikio pagrindimas;

		<p>this Section so that it would comply with the requirements of point 2.1 of Annex I to Regulation (EU) 2021/2289.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - patikslintos poreikių b.4 ir b.5 sąsajos su tikslais. - Patikslinta, kad poreikis d.5 bus tenkinamas iš dalies. - priemonių aprašuose nurodyti pasirinktų poreikių prioritetai. <p>Atlikti tikslinimai, šias priemones papildant /atsisakant poreikių:</p> <p>TI05eko1.1 - atsisakyta i.1; TI05eko1.2 – papildyta a.1, e.1, e.2, e.3; atsisakyta d.4; TI05eko1.3 – papildyta a.1, e.3; TI05eko1.4 - atsisakyta e.3; TI05eko1.5 – papildyta a.1, d.2; TI05eko1.6 - papildyta e.3; TI05eko1.7 - papildyta e.3, f.3; TI05eko1.8 – papildyta d.2, e.1, e.2, e.3; TI05eko2 - papildyta a.1; TI05eko4 – papildyta d.3, e.3; TI05eko5 – papildyta e.3; TI05eko6 – atsisakyta f.2; papildyta a.1, e.1, e.2, e.3; TI05eko7 – papildyta a.1, d.2, d.3, f.1; TI05eko8 – papildyta a.1, d.2, e.1, e.3, i.1, i.2, i.3; KP01ekū – papildyta d.2, e.2, e.3, i.3; KP06ntm – papildyta a.1, d.1; atsisakyta d.2, f.3; KP07ntž - papildyta a.1, e.1, e.2, e.3; KP08neg1 – papildyta f.3; KP08neg3 – atsisakyta f.2, papildyta f.1.; KP09gen atsisakyta f.2; KP10 mel – papildyta d.2; KP12vld ir KP32svp– papildyta b.1.ir b.5; KP14prd - papildyta b.4 ir b.5. KP17jūs - atsisakyta k.1;k.4; KP31tvi- papildyta d.5, a.5, b.2, i.3, b.4; ir kt.</p>
<p>1.1. To foster a smart, competitive, resilient and diversified agricultural sector ensuring long term food security</p>	<p>1.1.1. Strategic assessment of Specific Objective 1</p>	<p>27. In addition to the relevant comments made under 'Key issues' to this Annex, Lithuania is invited to elaborate the corresponding overview that demonstrates that the redistributive needs have sufficiently been addressed. To justify the sufficiency of the strategy and the consistency of all income support tools, Lithuania is invited to provide a quantitative analysis showing the combined effects of all relevant income support tools on income per work unit by physical size (e.g. using Farm Accountancy Data Network (FADN)). When it comes to the analysis on the Direct Payment/ha, Lithuania should provide further details. In particular, Lithuania is invited to provide a comprehensive justification for the different Complementary Redistributive Income Support for Sustainability (CRISS) thresholds selected, the different CRISS unit amounts and the target R.6 'Redistribution to smaller farms' (R.6) value trend.</p>	<p>Atsižvelgta, pateikta informacija 3.4 dalyje.</p>
		<p>28. Lithuania is also invited to provide an explanation of the expected effects of the application of capping.</p>	<p>Bus atsižvelgta.</p>
		<p>29. Lithuania underpins the necessity to grant coupled payments to certain sectors by the need to increase the degree of self-sufficiency and/or mitigate imports. Those justifications are not sufficient to explain the difficulties and the needs that the targeted sectors undergo. Besides, the Member States must also take into consideration the potential impacts on the internal</p>	<p>Atsižvelgta. Papildyta prie susietosios paramos (CIS) priemonių aprašymo.</p>

		market. The justifications for these sectors should thus be further described and/or the support decisions re-considered to target the needs.	
		30. Given Lithuania's plans to implement both coupled support and sectoral interventions in the fruit and vegetables sector, the intervention strategy should demonstrate how the double funding of the same objectives will be avoided.	Atsižvelgta. Pastiprinta takoskyra intervencijų strategijoje, užtikrinanti, kad nėra dvigubo finansavimo.
		31. As for the consistency between the proposed Coupled Income Support (CIS) interventions and the Directive 2000/60/EC (Water Framework Directive, WFD), Lithuania is invited to explain in the dedicated section of the Plan how river-basin management challenges have been taken into account in the design and implementation of the CIS interventions.	Atsižvelgta. Papildyta prie susietosios paramos (CIS) priemonių aprašymo ir 3.3 dalis.
		32. The Commission welcomes Lithuania's willingness to build on the current experience and promote farm risk management. However, enhancing farm resilience is not sufficiently pronounced in the analysis nor has it been addressed in the intervention strategy. Lithuania should provide a more elaborated overview of the national situation as regards risks in agriculture, such as the increasing market exposure of the agricultural sector, climate change and associated frequency and severity of extreme weather events, as well as sanitary and phytosanitary crises. It should explain in more detail the approach to addressing these risks, including how different interventions (also beyond risk management tools, and including sectoral programmes) and any national instruments or arrangements will contribute to helping farmers face those risks. Moreover, risk management tools may address the growing risks that the changing climate represents in agriculture. Lithuania is invited to consider incentives for farmers to take proactive measures reducing their vulnerability and increasing their adaptive capacity to climate change.	Atsižvelgta Strateginio plano 3.6 dalis papildyta.
		33. In addition to sectors benefitting from sectoral support described in Section 3.5 of the Plan, Lithuania is invited to add a description on sectors which benefit from coupled support.	Atsižvelgta. Papildyta 3.5. dalis, aprašyta susietoji parama teikiama vaisiams ir daržovėms.
1.1.2. Strategic assessment of Specific Objective 2	34.	According to the SWOT analysis, there is a need for strengthening the competitiveness of the agricultural sector by addressing the low productivity, diversification and production/processing sustainability. Lithuania is invited to provide more information on how these aspects are taken into consideration as well as how the need for enhanced market orientation, including greater focus on research, technology and digitalisation, will be addressed.	Atsižvelgta. Išplėtotą SO2 intervencijų strategija (SP 2.1 dalis) išsamiau aprašant SP priemonių, skirtų konkurencingumui, pridėtinei vertei, perdirbimui, skaitmeninimui, orientacijai į rinką sąsajas, tokiu būdu aiškiau pademonstruojant poreikio tenkinimui skirtų priemonių visumą. Atitinkamai papildyti priemonių aprašai: - Papildyta priemonių KP12vld, KP32svp, KP31tvi, KP19sūp, KP14gra aprašų 4 ir 12 dalys pasirenkant rodiklį R3. - Papildyta priemonių KP12vld, KP32 svp ir KP14prd aprašymų 5 dalis numatant projektų atrankoje prioritetą teikti pareiškėjams, investuojantiems į gamybinių procesų skaitmeninimą. - Papildyta priemonių KP19sūp, KP17jūs aprašymų 5 dalis nustatant prioritetą projektams, kuriams didesnę pridėtinę vertę (ekologiniams ūkiams, ūkiams, dalyvaujantiems maisto kokybės sistemose, užsiimantiems ūkyje užaugintos produkcijos apdorojimu, perdirbimu valdoje); - Papildyta priemonės KP14gra aprašymo 5 dalis prioritetą nustatant projektams, kuriuose numatoma tiekti pagal kokybės sistemas užaugintą, pagamintą ir (ar) perdirbtą produkciją (ekologišką, NKP produktus). - Priemonėse KP12vld, KP32svp (žr. priemonių aprašymų 5 dalis) nustatytas prioritetą užaugintos produkcijos perdirbimui.

			<p>ŽŪŽIS ir su ja susijusios priemonės padės užtikrinti priegą ūkininkams prie naujausių mokslinių tyrimų ir bendradarbiavimo projektų rezultatų, prisidės prie pažangių technologijų diegimo, inovacijų kūrimo ir diegimo, skaitmeninimo.</p> <p>Taip pat ŽŪM parengė Investicinių projektų inovatyvumo vertinimo metodikos projektą, kuris nustato investicinių projektų inovatyvumo vertinimo tvarką ir kriterijus. Siekiant įvertinti projektų inovatyvumą, išskiriami šie pagrindiniai investicinių projektų inovatyvumo vertinimo kriterijai: naujumas, atitikimas strateginiams poreikiams, poveikis aplinkai ir klimatui, skaitmeninimas, inovacijų partnerystė su mokslu, ekonominis efektyvumas.</p>
35.	Additional explanations are also requested on the values set for the result indicator R.9 'Farm modernisation' (R.9) for this SO, which seem very low to address the needs identified in the SWOT analysis		<p>Teikiame platesnį paaiškinimą dėl R.9 rodiklio pirminių ir patikslintų reikšmių. Kadangi naujasis SP įgyvendinimo modelis grindžiamas orientacijos į rezultatus principu, pagal kurį, esant reikšmingam nuokrypiui nuo plano, valstybei narei gali kilti neigiamos pasekmės, rezultatų rodiklių reikšmės buvo planuojamos realistiškai – pagal priemonei skiriamų lėšų ir paramos lėšų vienam projektui santykį.</p> <p>EK pateiktame SP projekte numatyta, kad paramą ūkių modernizavimui (R.9) gaus 1 proc. visų šalyje registruotų žemės ūkio valdų (1625 valdų). Viso šalyje registruota 150 000 žemės ūkio valdų (C.12 rodiklis).</p> <p>Pirminė R.9 rodiklio reikšmė buvo nustatyta pagal priemones, kuriose bus taikomas šis rodiklis (t.y. KP12vld, KP19ssb, KP32svb) skiriamų lėšų ir paramos lėšų vienam projektui santykį. SP projekte R.9 rezultato rodiklį „Ūkių modernizavimas“ sudarė 3 priemonių rodikliai: KP32svv – 225 valdos; KP19sūp - 1000 valdų; KP12vld – 400 valdų. Viso planuota paremti 1625 valdas, kas sudarė 1,083 proc. visų šalies valdų.</p> <p>Remiantis istoriniais Lietuvos kaimo plėtros 2014–2022 m. (KPP) duomenimis, užsibrėžtas aukštas rodiklis didina projektų skaičių, tačiau tuo pačiu neleidžia paremti didelių, reikšmingų investicijų.</p> <p>Atsižvelgiant į infliacijos veiksnį, dabartinio laikotarpio paramos sumos yra nepakankamos - jas būtina didinti (KP12vld planuojamas reikšmingas paramos projektui didinimas iki 1 mln. Eur). Tačiau turint omenyje ribotą biudžetą, galimų paremti projektų skaičius nebus aukštas, tai atsispindi ir R.9 rodiklyje.</p> <p>Atsižvelgiant į EK pastabą bei įvertinus atliktus priemonių pakeitimus, R.9 rodiklio bus siekiama įgyvendinant aukščiau išvardintas priemones (KP32svv, KP19sūp, KP12vld) bei papildomai su R.9 rodikliu susietas priemones (KP10mel, KP31tvi, „Parama bitininkystės sektoriui“ (sektorinė parama) (SP03med2), KPneg02 „Investicijos į prevencinę veiklą“). Atsižvelgiant į šiuos pakeitimus R.9 rodiklio reikšmė didėja iki beveik 3 proc. visų šalyje registruotų valdų.</p> <p><i>P.S. Pažymėtina, kad C.12 rodiklis apima ir ūkius, kurių ekonominis dydis, išreikštas standartinės produkcijos verte (SP), neviršija 4000 Eur per metus, nors šie ūkiai SP priemonėse gamybinėms investicijoms nedalyvaus. Lietuvoje tokie ūkiai sudaro net 39,3 proc. ūkių.</i></p>
36.	The description of the intervention strategy is very general. Thus, it does not allow a proper assessment of the contribution of the selected interventions to this SO. Lithuania should address this deficiency.		Atsižvelgta. Koreguojama intervencijų strategija.

1.1.3. Strategic assessment of Specific Objective 3	37.	Despite the clear needs identified by Lithuania to encourage farm cooperation, including the creation of producer organisations (POs) and to increase farmers' bargaining power, the intervention strategy for SO3 refers only to compulsory sectoral interventions in the fruit and vegetable, apiculture and wine sectors. Also, under SO2 Lithuania underlines the need to increase both the added value of farms and their competitiveness. Lithuania is invited to explain the reasons behind the decision not to extend sectoral interventions beyond these three sectors.	Lietuvoje nėra gamintojų organizacijų kūrimosi patirties (ypač kituose sektoriuose), šalyje veikia kitas ūkių bendradarbiavimo būdas – pripažinti žemės ūkio kooperatyvai (taip pat žr. atsakymą į 38 pastabą). Kooperatyvai ir kitos bendradarbiavimo formos yra skatinamos KP priemonėse, pvz: - KP12vld, KP32svp, KP19sūp, KP31tvi priemonėse yra numatyta galimybė teikti paraiškas su partneriu (atitinkančiu tinkamumo kriterijus taikomus pareiškėjui). - Priemonėje KP10mel taikomas partnerystės principas, teikiant paraišką su partneriu-savivaldybe, valdančia didžiąją dalį valstybei priklausančių melioracijos statinių. Kiti priemonėje dalyvaujantys pareiškėjai taip pat gali veikti pagal partnerystės principus. - Vykdam projektų atranką pagal priemones KP12vld, KP32svp, prioritetas teikiamas kooperuotiems ar kolektyvines investicijas įgyvendinantiems kooperatyvų projektams. - Kp 19sūp vykdam projektų atranką prioritetas teikiamas projektams, kuriuose numatomi bendradarbiavimo veiksmai ir investicijos jungia 2 ir daugiau dalyvių; - KP12vld, KP32svp, KP31tvi, Kp19sūp priemonėse netaikomas tinkamumo kriterijus, susijęs su valdos dydžiu pretenduojantiems į paramą pripažintiems žemės ūkio kooperatyvams, kurie superka ir realizuoja tik iš savo narių valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus arba supirktus iš savo narių jų valdose pagamintus ar išaugintus žemės ūkio produktus perdirba ir realizuoja iš jų pagamintus maisto ir ne maisto produktus.
	38.	Based on the Plan, Lithuania does not intend to continue support for setting up POs under Article 77 of the SPR. Given the extremely low number of POs in the country, Lithuania is invited to explain how the Plan will respond to the identified need to improve producers' cooperation.	Lietuvoje dominuojanti bendradarbiavimo forma yra kooperatyvai, o ne gamintojų organizacijos (per 2014-2022 m. laikotarpį įsisteigė tik 2). Į poreikį stiprinti gamintojų bendradarbiavimą atsižvelgiama ne tik per bendradarbiavimo (77 str.) bet ir per investicijų (73,-74 str.) intervencijas, Siekiant stiprinti žemės ūkio produktų gamintojų bendradarbiavimą patikslinti priemonių KP12vld, KP32svp, KP31tvi aprašai (žr. 37 kl.). Bendradarbiavimo galimybės Lietuvoje plėtojamoms sudarant lanksčias galimybes kooperuoti pirminės gamybos gamintojams (per KP19sūp intervencija) bei vykdam užaugintos ar pagamintos žemės ūkio produkcijos realizaciją - plėtojant trumpas tiekimo grandines (KP14gra). Lietuvoje savo veiklą vykdo 23 trumpos tiekimo grandinės, kurios prisideda prie žemės ūkio produkcijos realizavimo vietų kūrimo bei pridėtinės vertės kūrimo tiekiant produkciją į vietinę rinką. BŽŪP lėšomis planuojama paremti dar 56 trumpų tiekimo grandinių projektus ir 250 bendradarbiavimo projektų pagal Kp19ssb.
	39.	The planned result of the cooperation activities overall shows an extremely low target value (R.10 'Better supply chain organisation', R.10) and raises concerns whether the intervention strategy effectively responds to the identified needs.	Rodiklio reikšmė žema, nes šiuo metu Lietuvoje turime tik dvi gamintojų organizacijas vaisių ir daržovių sektoriuje, įgyvendinus SP, planuojama kad skaičius padidės iki keturių GO. Planuojamas ūkių, dalyvaujančių priemonėje KP14gra – Trumpos tiekimo grandinės, taip pat tęstinėse priemonėse KP26Tks – kokybės sistemos ir KP27Tgo - Tęstiniai įsipareigojimai - Gamintojų grupių ir organizacijų įsisteigimas taip pat yra nedidelis.
	40.	In accordance with Article 109(2) of the SPR, Lithuania is invited to complete its assessment of complementarities/consistency among various interventions (sectorial, CIS and rural development interventions targeting the same sectors).	Atsižvelgta. Papildyta intervencijų strategija (pagal stambiausius sektorius).

				Papildyti kaimo plėtros priemonių aprašai nurodant papildomumą ir takoskyras su kitomis SP priemonėmis (įskaitant I ramsčio priemones).
		41.	Lithuania is invited to consider linking the interventions in the wine sector to SO3 in order to improve the position of wine producers in the food supply chain rather than to SO9.	Nesutinkame, žr. atsakymą į 151 pastabą. Reikia konsultacijų su EK šiuo klausimu.
1.2. To support and strengthen environmental protection, including biodiversity, and climatic action and to contribute to achieving the environmental and climate-related objectives of the Union including its commitments under the Paris Agreement	1.2.1. Strategic assessment of Specific Objective 4	42.	The Commission welcomes the analysis and explanations in relation to SOs 4, 5 and 6 with regard to Lithuania's background situation, needs to be addressed and responses to those needs. However, the Plan fails to provide a comprehensive explanation of the intervention strategy for these objectives. The following key issues need to be addressed.	-
		43.	In addition to the observations made under the 'Key issues' to this Annex, the SWOT analysis and needs assessment have several gaps: <ul style="list-style-type: none"> a) The SWOT identifies the use of mineral fertilisers as a weakness but does not indicate any need under SO4 to tackle this issue. Lithuania should consider linking the relevant need to SO4 as well as to SO5. b) The SWOT only mentions the strength of the large forest area in Lithuania and its great potential as a sink for greenhouse gas (GHG) emissions. Lithuania should consider the threat of decreasing sinks of forests and grasslands. c) As regards soil, Lithuania could consider splitting the need d.2 into 'technologies to reduce GHG' and 'increase organic carbon in soil', as separately they could be better targeted. d) Lithuania should also include energy efficiency on farms and consider including an appropriate intervention if relevant according to the assessment made. 	<ul style="list-style-type: none"> a) Atsakymas EK: Poreikis yra susietas su SO5. Prašome EK patikslinti pastabą. b) Neatsižvelgta. c) Nematome poreikio tokiam atskyrimui. Pvz., ekologinis ūkininkavimas, beariminė technologija tenkina abu poreikius, nėra naudos atskirti. d) Savarankiškos priemonės kurti neketinama, tačiau priemonėse KP12vld, KP32svp, KP14prd teikiamas prioritetas projektams, kuriuose pareiškėjas naudoja arba investuoja į įrangą, energiją gaminančią iš atsinaujinančių šaltinių naudojant kitų fondų ar nuosavas lėšas. Priemonė KP31tvi papildyta nauja veikla: dujų jėginių įrengimas gyvulininkystės ūkiuose, kuris sudaro sąlygas utillizuoti valdoje susidarančias atliekas (mėšlas ir (arba) kitos biologiškai skaidžios atliekos) ir pagamintą energiją ar šilumą panaudoti ūkinėje veikloje (valdos reikmėms), tokiu būdu prisidedant prie oro kokybės gerinimo, klimato kaitos švelninimo bei energetinės nepriklausomybės užtikrinimo.
		44.	The intervention strategy could better address several needs: <ul style="list-style-type: none"> a) Need b.3: Lithuania is requested to better explain the need for action regarding 'regulated drainage'. The Plan does not justify why this need has relevance for climate change adaptation and/or mitigation. b) Need d.3: The Plan includes several interventions (under eco-schemes) on drained agricultural peatlands and extensive wetland management. However, Lithuania is encouraged to consider including a specific intervention on rewetting peatlands or the conversion to paludiculture. c) Need d.4: The Plan does not include any intervention directly focusing on farm resilience through modern water management nor an indication on alternative actions (national or using other EU funds). 	Atsakant į pastabas teikiame paaiškinimus: <ul style="list-style-type: none"> a) Dėl reguliuojamo drenažo sąsajos su aplinkosaugos ir klimato tikslais: Atsižvelgdami į EK pastebėjimą papildėme priemonės KP10mel aprašymą, akcentuojant kaip priemonė prisideda prie prisitaikymo prie klimato kaitos, įskaitant potencialų priemonės indėlį mažinant ŠESD. Papildyta 5 priemonės dalis dėl paramos indėlio mažinant ŠESD. Papildymas parengtas atsižvelgiant į Lietuvos Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos mokslininkų tyrimą, kitus duomenis. Remiantis Lietuvos Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijos mokslininkų 2018-2019 metais atliktu tyrimu, kurio tikslas buvo įvertinti dirvožemio drėgmės režimo reguliavimo priemonės ir jų taikymo efektyvumą bei jas palyginant su tradicinėmis drenažo sistemomis Lietuvos teritorijoje, įrengus reguliuojamą drenažą ženkliai sumažėja drenažo nuotėkio tūris, kartu labai sumažėja ir ištirpusių medžiagų išplovimas, to pasekoje daugiau maistingųjų medžiagų įsisavina augalai. Remiantis tyrimo duomenimis, drenažo nuotėkio reguliavimas turėjo teigiamą poveikį azoto (N) junginių koncentracijų sumažėjimui drenažo vandenyje, palyginant su nereguliuojamu drenažu. Taip pat buvo pastebėtas didelis teigiamas reguliuojamo drenažo poveikis azoto ir fosforo išplovimui. Tyrimo duomenimis, 2018-2019 m. vidutinis azoto (N) išplovimas nereguliuojamose sistemose siekė 12,91, o reguliuojamose – 4,44 kg/ha, t.y. skirtumas sudarė 8,47 kg/ha arba reguliuojamose sistemose buvo

			<p>65,6 proc. mažesnis nei nereguliuojamose (43 psl.). (Šaltinis: https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/8f840a27-f344-401d-9416-3ae7832b1950/content).</p> <p>Taigi, atsižvelgiant į pateiktas Lietuvos mokslinimų tyrimų išvadas, papildytas priemonės KP10mel aprašas, pagrindžiant, kad reguliuojamų drenažo sistemų įrengimas prisideda prie mineralinių trąšų naudojimo mažėjimo, prie taršos išplovos į paviršinius vandens telkinius mažėjimo bei ženkliai prisideda prie azoto junginių, didinančių šiltnamio efekta, išplovimo į vidaus vandenį, mažėjimo, ir tokiu būdu tiesiogiai prisideda prie ŠESD mažinimo.</p> <p>Priemonės KP10mel aprašymas papildytas šia informacija: „Reguliuojamasis drenažas leidžia kontroliuoti drėgmės režimą dirvožemyje, padidindamas vandens ir maistinių medžiagų sulaikymą bei naudojimo rezultatyvumą. Dėl to stipriai mažėja taršos išplova į paviršinius vandens telkinius, o auginamų žemės ūkio augalų derlingumas didėja.</p> <p>Lietuvoje atlikti tyrimai (Šaltinis: https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/8f840a27-f344-401d-9416-3ae7832b1950/content) rodo, kad, įrengus kontroliuojamąjį drenažą, grūdinių kultūrų derlius išaugo 20 - 40 proc. Tai leidžia manyti, kad, išaugus vandens ir maistinių medžiagų naudojimo rezultatyvumui, tam pačiam derliui gauti gali būti naudojami mažesni trąšų kiekiai.</p> <p>Tręšimas mineralinėmis trąšomis yra vienas svarbiausių Lietuvos žemės ūkio sektoriaus ŠESD emisijų šaltinių. Šiuo metu dėl mineralinių trąšų naudojimo išmetama 932,74 kt CO₂-e per metus (Šaltinis SPAV: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Bendroji_zemes_ukio_politika/SP%20SPAV/SP%20SPAV%20ataskaitos%20projekta_s_v%2020220505.pdf), ir tai sudaro 21 proc. viso sektoriaus išskiriamo ŠESD emisijų kiekio. Jei, naudojant reguliuojamąjį drenažą, tręšimas mineralinėmis azoto trąšomis būtų sumažinamas bent 10 proc. (tai rapsų ir javų laukuose sudarytų apie 10 - 14 kgN/ha), įrengus drenažą 30 360 ha plote (planuojami 253 projektai po 120 ha) iš viso per metus mineralinių azoto trąšų sunaudojimas šalyje sumažėtų 304 - 425 t. Tai prilygtų metinei 4,8 - 6,7 t N₂O emisijai (apskaičiuota pritaikius nacionalinėje ŠESD apskaitoje naudojamą emisijų koeficientą 0,01 ir perskaičiavus į N₂O, dauginant iš 44/28) arba 1,4 - 2 kt CO₂-e emisijai (nes 1 t N₂O prilygsta 298 t CO₂-e).</p> <p>Melioracijos įrenginiai ir statiniai vidutiniškai tarnauja 40 metų. Tai reiškia, kad su vienkartinę investicija per šį laikotarpį žemės ūkio ŠESD emisijas galima tikėtis sumažinti 56 - 80 kt CO₂-e.“</p> <p>Taip pat pažymime, kad SP strateginio poveikio aplinkai vertinime (SPAV), kurį atliko nepriklausomų išorės vertintojų – aplinkosaugos ir klimato sričių ekspertų grupė, identifiкуotas teigiamas KP10mel priemonės poveikis dirvožemiui, vandens ištekliams, klimatui bei visuomenės sveikatai.</p> <p>SPAV nurodoma, kad reguliuojamo drenažo sistemų dalis Lietuvoje dar yra labai nedidelė. Reguliuojamo drenažo sistemų dalis veikia 41 Lietuvos ūkyje, bendras jų plotas tesiekia kiek daugiau nei 1000 ha. (77 psl.) Nurodoma, kad išmaniosios melioracijos sistemos leidžia kontroliuoti drėgmės režimą dirvožemyje ir sulaiko vandenį nuo tiesioginio ir greito jo patekimo į vandens telkinius, dėl to mažėja</p>
--	--	--	--

			<p>mineralinių trąšų sunaudojimas, jų tiesioginis pernešimas į vidaus vandenis, o tai mažina vidaus vandenų taršą, kuri tiesiogiai susijusi su klimato kaita (122-123 psl.). Vertinime nurodoma, kad 2020 m. Lietuvoje atliktų tyrimų duomenimis, reguliuojamas drenažas sumažino bendrojo azoto koncentraciją drenažo vandenyje 23 proc., o dėl 1,5 karto sumažėjusio vandens nuotėkio tūrio, bendra azoto pernaša sumažėjo 38 proc. (149-150 psl.).</p> <p>SPAV taip pat nurodoma, kad siekiant prisitaikyti prie klimato kaitos, reguliuojamo drenažo įrengimas, suteikiantis galimybę reguliuoti gruntinio vandens lygį ir taip patenkinti augalų drėkinimo poreikį sausringais laikotarpiais, didins ūkių atsparumą besikeičiančioms klimato sąlygoms ir mažins galimų produkcijos praradimų riziką, socialinę atskirtį (127 psl.). (Šaltinis SPAV: https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Bendroji_zemes_ukio_politika/SP%20SPAV/SP%20SPAV%20ataskaitos%20projekta_s_v%2020220505.pdf).</p> <p>Papildomai informuojame, kad priemonei planuojame taikyti iki 80 proc. paramos intensyvumą (pagal SPR 73 str. 4 d. (a) (i)). Pažymime, kad dėl teigiamo priemonės poveikio ir žemės ūkio subjektų konkurencingumui (SO2), ir aplinkos, klimato bei gamtos išteklių tikslams (SO4, SO5), planuojame netraukti šios priemonės į „ring-fencing“ priemonių grupę.</p> <p>b) Šlapynių atkūrimas finansuojamas iš kitų fondų, žr. 4.5 SFC dalį. Atkūrus šlapynę, bus vykdomi tęstiniai įsipareigojimai, pagal ekoschemą „Ekstensyvus šlapynių tvarkymas“.</p> <p>c) Drėkinimo sistemos kaimo plėtros investicinėmis priemonėmis nebus remiamos, išskyrus drėkinimo sistemas, kurioms naudojamas lietaus vanduo priemonėse KP12vld ir KP32svp.</p>
45.	Lithuania should explain what actions will be taken to reduce enteric methane with actions in the Plan or other national measures (regulatory or other) and consider including R.13 'Reducing emissions in the livestock sector' (R.13)		Per ekoschemą TI05eko9 – Gyvūnų gerovė numatyta veikla – genomo tyrimai. Kuriama nauja ekoschema „Mėšlo tvarkymo tvarių technologijų naudojimas (srutų rūgštinimas/probiotikų naudojimas)“. Ji bus susieta su R.13. rodikliu.
46.	The SWOT underlines issues with biogas production, but these, together with any other sorts of renewable energy, are not really addressed in the intervention strategy. Lithuania should review this aspect in line with the relevant comments in the 'Key issues' to this Annex.		Teikiama papildoma informacija, susijusi su paramos atsinaujinančiai energijai priemonėmis Lietuvoje. <p>Tvarios atsinaujinančiosios energijos, įskaitant biodujas, gamyba ir naudojimas šalies viduje yra vienas iš Lietuvos prioritetų. Šiam tikslui investicinė parama biometano dujų gamybai teikiama iš Klimato kaitos programos lėšų (kuruoja Aplinkos ministerija). Taip pat ūkiai bus skatinami diegti atsinaujinančių energijos išteklių technologijas (pvz. saulės baterijų įrengimą) iš Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšų. Be to, šiuo metu rengiama biometano gamybos ir vartojimo plėtros galimybių studija, kurioje bus įvertinta planuojamų investicijų būtinybė ir pagrįstumas bei mėšlo ir kitų bioskaidžių atliekų panaudojimo biodujų gamybai galimybės.</p> <p>Kalbant apie SP indėlių atsinaujinančiosios energijos gamybai, pažymime, kad investicijos, skirtos atsinaujinančių energijos išteklių naudojimui gali būti sudėtinė projektų pagal SP priemones dalimi, kai jos yra įsigyjamoms nuosavomis lėšomis arba kitų fondų lėšomis – pagal priemones KP12vld, KP14prd, KP32svp tam numatytas prioritetas. Taip pat, atsižvelgiant į šią EK pastabą priemonėje KP31tvi numatyta nauja remiama veikla – biodujų gamyba iš ūkyje susidarantių atliekų, kai energija naudojama ūkio reikmėms. (žr. 16 kl.).</p>

		47.	Lithuania should consider additional measures to reduce GHG and air pollutant emissions from specific practices like manure management by implementing proper techniques to prevent pollution from installations and also during the management of processes. Lithuania is invited to provide an estimate of the mitigation potential under the concerned interventions. The Plan should also clarify how it will improve the uptake of sustainable investments which directly contribute to reducing GHG and ammonia emissions, in particular investments to improve manure management.	SP šiam tikslui yra sukurta priemonė KP31tvi, kuria remiamos veiklos, susijusios su ŠESD išmetimo mažinimu, oro kokybės gerinimu, atsinaujinančiais energijos ištekliais ir kitomis aplinkai draugiškomis praktikomis žemės ūkyje, susijusiomis su gyvulių auginimo valdymu ir mėšlo tvarkymu. Taip pat yra kuriama nauja ekoschema „Mėšlo tvarkymo tvarių technologijų naudojimas (sрутų rūgštinimas/probiotikų naudojimas)“. Šių priemonių ŠESD ir kitų oro taršos emisijų poveikio švelninimui įvertinimą apsunkina tai, kad Lietuvoje nėra vieningos metodikos. ŠESD skaičiuoklė dar tik kuriama. Jeigu naujosios ekoschemos poveikį ŠESD išmetimų mažinimui dar būtų įmanoma įvertinti gana tiksliai, tai KP31tvi (kadangi tai yra nauja priemonė, apimanti tris veiklos sritis, pasižyminti plačiu galimų investicijų sąrašu), ŠESD ir oro taršos emisijų švelninimo potencialą galima būtų vertinti nebent remiantis vien teorinėmis prielaidomis kas sąlygotų nepakankamą tokių skaičiavimų tikslumą.
		48.	Lithuania should revise the forestry interventions with a view to improve the resilience of existing and new forest stands.	Atsižvelgdami į EK prašymą teikiame paaiškinimą dėl priemonių esamų medynų atsparumui didinti (žr. atsakymą į 173 pastabą).
1.2.2. Strategic assessment of Specific Objective 5		49.	Lithuania should consider and address the following gaps in the SWOT analysis and the needs assessment: a) The SWOT identifies the use of mineral fertilisers as a weakness. Nutrient surplus should also be pointed out as need. b) The eutrophication of the Baltic Sea due to nutrient loads is not specifically addressed, though the excess of nitrogen and phosphorus from agricultural activities is identified as a weakness. The Commission requests Lithuania to explain how its Plan is contributing to actions towards the reduction of eutrophication in line with Lithuania's commitments under the Baltic Sea Action Plan. c) The situation and trends on chemical pesticides use should be clearly presented under SO5 and SO6. d) Lithuania is requested to provide more details on air pollution from agriculture and set values for relevant result indicators R.13 and R.20 'Improving air quality'. The recognised increase of ammonia emissions from application of mineral fertilisers identified in the SWOT and need e.2 should be linked to air pollution. Synergies are possible between reducing GHG and ammonia emissions. e) Important water-related issues are missing in the needs analysis (including hydromorphological changes). Lithuania should consider the analysis performed under the 3rd River Basin Management Plan when available in the intervention logic	a) Nesutinkame su pastaba. b) Detaliau aprašysime, kaip bus mažinama tarša. c) Norime pasikonsultuoti su EK. SO9 pesticidai jau yra aprašyti, ar reikia dubliuoti informaciją? d) KP31tvi priemonė tiesiogiai neprisideda prie SO5, tačiau joje numatyta galimybė remti investicijas į oro kokybės gerinimo sistemas ūkyje. Kuriama nauja ekoschema „Mėšlo tvarkymo tvarių technologijų naudojimas (sрутų rūgštinimas/probiotikų naudojimas)“. Ji bus susieta su R.13. rodikliu. e) Įvertinsime EK pastabą.
		50.	Lithuania should explain how the 'low availability of on-farm irrigation', identified as one of the major weaknesses in the SWOT analysis, will be addressed. The promotion of irrigation and interventions to increase the availability of water for soils through adaptive and drought resilient farming practices is not very prominent in the intervention strategy. Lithuania should further elaborate the links between SO4 and SO5, on how the resilience and adaptation of farms to climate change risks could be improved through modern water management systems. Lithuania should strive for coherent water policies to ensure that potential water	Atsižvelgiant į pastabą informuojame, kad neplanuojame remti drėkinimo sistemų įrengimo SP priemonėmis. Planuojame skatinti žemės ūkio subjektus naudoti lietaus vandenį.

		savings revert in environmental benefits while following the principles of the EU Adaptation Strategy.	
	51.	Lithuania is requested to include a more detailed description of what actions are envisaged in order to contribute to the achievement of the targets set in the Directives listed in Annex XIII to the SPR.	Bus atsižvelgta.
	52.	GAECs are not explicitly included in the intervention strategy chapters for SO5 (and SO6) and the contribution of eco-schemes is not explained in detail.	Bus atsižvelgta.
	53.	Values are missing for the result indicators related to water quality and water pollution (R.21 'Protecting water quality' (R.21), R.23 'Sustainable water use') while those for R.22 'Sustainable nutrient management' (R.22), R.24 'Sustainable and reduced use of pesticides' (R.24), R.26 'Investment related to natural resources' (R.26) are very low. Lithuania is invited to revise the targets in order to properly address water related issues	Atsižvelgta. R21, R22, R24 rodikliais papildyta T105eko1.2 - Tarpiniai pasėliai; R21, R22, R24 papildyta T105eko1.3 - Daugianarių pasėlių auginimas; R24 papildyta T105eko1.8 - Neariminės tausojamosios žemdirbystės technologijos; R21 papildyta T105eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo R21 papildyta: eko3 „Tausojanti vaisių, uogų ir daržovių programa (NKP)“, eko4 „Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“ R24 papildyta TTI05eko1.4 – Sertifikuotos sėklos naudojimas. R26 rodiklio vertės priemonėje KP10mel nedidindamos, tačiau R26 rodikliu papildyta priemonė KP08neg1.
	54.	The Plan's contribution, particularly from eco-schemes, to a better management of nutrient and pesticides is uncertain considering that 25% of water bodies are under significant pressures due to diffuse pollution from agriculture and nearly 48% of surface water bodies fail to achieve good ecological status. Lithuania is therefore requested to explain how it intends to address water pollution problems with the Plan and other national tools and, if necessary, to plan more targeted actions.	Bus atsižvelgta, pateikti detalesni paaiškinimai.
	55.	Lithuania is requested to explain how the use of integrated pest management and alternative approaches such as non-chemical alternatives will be promoted among farmers and what interventions will contribute to reduce the use of chemical pesticides.	Bus atsižvelgta.
	56.	The Commission encourages Lithuania to explain the links with the Best Available Techniques (BAT) conclusions including BAT-associated emission level (BAT-AEL) notably in the context of reduce emissions of pollutants from installations (e.g. ammonia).	Reikia detalesnio EK paaiškinimo dėl šios pastabos.
1.2.3. Strategic assessment of Specific Objective 6	57.	Lithuania should further clarify this objective by improving the SWOT, the identification of the needs, the intervention strategy and completing the overall target values which are missing for several result indicators listed under this SO.	Manome, kad SSSG yra išsamus ir poreikiai tinkami. EK detalesnis paaiškinimas dėl šios pastabos būtų sveikintinas. Rezultatų rodiklių trūkstamos reikšmės bus nurodytos.
	58.	Lithuania should consider completing the SWOT analysis and the needs assessment with the following elements: a) The threats related to farming on high nature value areas should be better identified. They should include aspects such as expansion of monocultures, removal of landscape features, excessive use of chemicals such as pesticides, diffuse surface water pollution, drainage and disruption of the hydrological regime. Abandonment of meadows and pastures (no mowing, no grazing) is also a prominent threat. b) The Plan should clearly acknowledge that there is a need to improve the conservation status of habitats and species of EU importance associated with agricultural land both inside and outside Natura 2000 in line with the PAF for Natura 2000. Lithuania is requested to take better account of the PAF and further align the proposed interventions with it.	a) Bus atsižvelgta ir aprašymas patobulintas. b) Bus atsižvelgta. Suderinant su PAF, peržiūrimos galimybės skirti didesnę finansavimą Natura 2000 priemonei. Taip pat sukurta ekoschemos „Kompleksinė pievų priežiūros schema“ nauja veikla „Laukinių paukščių apsauga už Natura 2000 teritorijos ribų“. c) Dėl I sakinio: aprašymas bus patobulintas. Dėl II sakinio: Atsakymas EK: Lietuvoje nėra praktikos ganyti miškuose, nematome grėsmės. d) Neatsižvelgta. Ek teiginiui neturime patikimų duomenų, negalime pagrįsti.

		<p>c) The large areas of forestry and their positive impact on biodiversity should be emphasised. No threats linked to forests are identified, yet for some forest habitats, decline of traditional farming (grazing in forests) is one of the key threats.</p> <p>d) The key drivers of pollinators decline that result from agricultural activities</p>	
	59.	The Commission considers that the proposed interventions and dedicated funding might not be sufficient to halt the deterioration of biodiversity in Lithuania. Most of the relevant target values are very low, which shows the limited impact of the Plan on the protection of biodiversity (e.g. only 0.32% of UAA will be under commitments (R.31 'Preserving habitats and species', R.31), and only 0.32% of farms will benefit from investment support (R.32 'Investments related to biodiversity', R.32) contributing to biodiversity).	<p>Bus atsižvelgta.</p> <p>Bus patobulintas aprašymas, akcentuojant, kad naujuoju laikotarpiu SP priimami įsipareigojimai yra aukštesni nei praeitų laikotarpių; įtraukta daugiau saugomų rūšių, išplėsti plotai.</p> <p>Dėl nepakankamo finansavimo, žr. 18 kl. atsakymą.</p> <p>Dėl rodiklių: R.31 Preserving habitats and species priskirta: T105eko1.5- Kraštovaizdžio elementų priežiūra; T105eko2 - Sodų ir uogynų tvarkymas gamtai palankiu būdu; T105eko7 - Ekstensyvus šlapynių tvarkymas; T105eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo; T105eko1.6 "Trumpaamžių medingųjų augalų juostos" ir T105eko1.7 "Daugiamečių žolių juostos".</p>
1.2.4. Green architecture	60.	As indicated under 'Key issues' to this Annex, Lithuania is requested to improve the description of the contribution of the Plan to the national commitments and the relevant legislative instruments, such as ESR, LULUCF, the Directive (EU) 2018/2001 (Renewable Energy Directive, RED II), and the Directive 2012/27/EU (Energy Efficiency Directive, EED).	Bus atsižvelgta, aprašas tikslinamas.
	61.	Lithuania is requested to improve the consistency of the Plan with its National Energy and Climate Plan (submitted under Regulation (EU) 2018/1999) which states the goals of achieving a more balanced use of mineral fertilisers, informing farmers about climate friendly and productive livestock farming, and reducing the use of fossil fuel consumption by 5.7%	<p>Lietuva jau pradėjo NEKSP atnaujinimo procesą, į tai taip pat atsižvelgiama rengiant strateginį planą (ir vice versa), siekiant užtikrinti dokumentų suderinamumą ir sąsajas ir sumažinti poreikį vėliau, patvirtinus atnaujintą NEKSP, tikslinti strateginį planą.</p> <p>Klausimas EK – ar reikia ir kurioje Strateginio dalyje pateikti detalesnius paaiškinimus?</p>
	62.	In addition to the observations reported under 'Key issues' to this Annex, the Commission notes with concern the weak description of the green architecture and requests Lithuania to provide a more complete description	Bus atsižvelgta, aprašas tikslinamas.
	63.	Section 3.1.1 on conditionality is insufficiently developed. This section should provide a comprehensive overview of the contribution of enhanced conditionality per SO and explain how the conditionality standards, particularly GAECs, have been strengthened for the period 2023-2027 compared to the current cross-compliance and greening practices.	Bus atsižvelgta, aprašas tikslinamas.
	64.	As regards section 3.1.2, the Lithuanian Plan fails to provide a comprehensive view of the overall "green strategy" of the Plan including how the different tools and interventions interplay. The information on the number and list of interventions does not match Section 5. This section should be further elaborated to summarise all the relevant tools and interventions foreseen in the Plan.	Bus atsižvelgta, aprašas tikslinamas.
	65.	Lithuania should review and, where relevant, redesign its proposed eco-schemes to improve the practices included and focus on those interventions that have a higher environmental value. This would reduce the potential risk that the funds allocated are scattered among many interventions and thus lose their effectiveness and that farmers mostly subscribe to the least ambitious ones.	Sukurta kompleksinei ekoschemai „Veiklos ariamojoje žemėje“ taikoma metodika, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą ir efektyvumą (pagal SPR 31 str. 8 dalį).
	66.	Lithuania is invited to describe how the forests and forestry needs will be addressed through the Plan and other national funding.	Atsižvelgiant į EK pastabą papildyta SP 4.5 dalis nurodant kitų finansavimo šaltinių planuojamą indėlį miškininkystės sektoriui. Taip pat informacija pateikiama atsakymuose į 173 ir 174 pastabas.

				Svarbu paminėti, kad SP kontekste tikimasi, kad prie miškų ūkio sektoriaus poreikių tenkinimo prisidės LEADER programa, jei tai atitiks vietos plėtros strategijų poreikius bei strategijų kryptis (t.y. jei atitiks iniciatyvą iš apačios).
	1.2.5. Greater overall contribution	67.	Section 3.1.3 mainly includes general statements and does not allow for the assessment as to the greater ambition regarding climate and environmental-related objectives (Article 105 of the SPR).	Atsižvelgta. Žr. 11 kl. atsakymą.
		68.	Lithuania should substantially address and improve the current shortcomings of the Plan, as laid down in this Annex and further substantiate the following elements: summarise how the GAECs have been strengthened, confirm which eco-schemes are completely new and which have been transferred from the agri-environment and climate measure of the current Rural Development Programme (RDP), allocated funding	Atsižvelgta. Patikslintas "Greater overall contribution" skyrius. Siejasi ir su EK 44 pastaba, patikslintas tekstas, išvardinant naujas eko-schemas, taip pat ir tas, kurios panašios į KPP 2014-2020 agroaplinkosaugines priemones. Patikslinta SP 3 dalis „Strategijos nuoseklumas ir papildomumas“ išvardinant naujas ekochemas ir buvusias KPP 2014-2020 priemones.
1.3. To strengthen the socio-economic fabric of rural areas	1.3.1. Strategic assessment of Specific Objective 7	69.	The Commission welcomes the analysis of SO7 and acknowledges Lithuania's efforts to design the generational renewal strategy and the intervention strategy for SO7. The Commission believes there is a scope for improvement in terms of better articulating the prioritisation of needs as well as listing and describing all interventions in the intervention strategy in favour of young farmers.	Atsižvelgiant į pastabą informuojame, kad skatinant jaunuosius ūkininkus SP investicinėse priemonėse numatytos šios papildomos paskatos jauniems ūkininkams: - taikomas didesnis paramos intensyvumas pirmą kartą pretenduojantiems į paramą jauniems ūkininkams pagal priemones KP12vld, KP 32svp, KP31tvi; - teikiamas prioritetas jaunųjų ūkininkų teikiamoms paraiškoms pagal priemones KP12vld, KP32svp, KP24pmj; - remiamas žemės įsigijimas paskolos lėšomis pagal priemonę KP12vld.
	1.3.2. Strategic assessment of Specific Objective 8	70.	Lithuania is invited to review the intervention strategy for the needs related with SO8 to show how they can be realistically met. Lithuania has a large rural-urban divide and significant rural social and territorial needs. The community-led local development (LEADER) and Smart Villages, as the main interventions in this area, are unlikely to meet them all. Lithuania is therefore invited to consider appropriate interventions outside LEADER or explain how the needs of rural areas will be addressed by other Funds or national instruments. The assessment of the intervention strategy is also complicated due to the fact that the Plan does not set values for indicators R.37 'Growth and jobs in rural areas' (R.37) and R.42 'Promoting social inclusion'.	Sutinkame su EK įžvalga, kad SP numatyti veiksmai nepajėgs išspręsti visų socialinės ir ekonominės plėtros kaimo vietovėse problemų. Neplanuojame atsitraukti nuo esminio strateginio tikslo – apsirūpinimo maistu, todėl esant ribotiems ištekliams prioritetus skiriame maisto gamybai ir jo perdirbimui. Tvari ir subalansuota teritorinė plėtra, atskirties tarp regionų mažinimas – tai nacionalinis strateginis tikslas, įtvirtintas 2021–2030 m. Nacionaliniame pažangos plane. Šio tikslo įgyvendinimo bus siekiama regionų plėtros politikos priemonėmis, pasitelkiant kitų ES fondų, visų pirma, ERF, ESF+, taip pat EGADF (ang. RRF), SaF, EJŖF lėšas. Regionų plėtros politika Lietuvoje (kaip ir BŽŪP priemonė LEADER) grindžiama „iniciatyvos iš apačios“ principu – Regionų plėtros tarybos, kurios atstovaujama teritorija dengia visą Lietuvą, įskaitant kaimo vietoves, rengs ir įgyvendins individualius – regiono problematika ir potencialu grįstus regionų plėtros planus, ypatingą dėmesį skiriant pagrindinėms regionų problemoms spręsti – užimtumo, socialinės įtraukties, paslaugų prieinamumo, mobilumo didinimui. Strateginio plano priemonės „LEADER“ ir „Sumanūs kaimai“ papildys regionų politiką prisidedamos prie socialinių ir ekonominių problemų kaimo vietovėse sprendimo. Šioms priemonėms numatyta skirti daugiau kaip 7 proc. strateginio plano lėšų. Kitų ES fondų ir nac. programų papildomumas plačiau aprašytas SP 4.5 dalyje. Atsižvelgiant į pastabą dėl rodiklių priemonės KP20vvg aprašas papildytas, papildomai įtraukiant (išplečiant) galimų rezultatų rodiklių sąrašą (menu) (R.3, R.37, R.39, R.41, R.42). Rodiklių reikšmės galės būti įrašytos vėliau, po VPS atrankos.

		71.	Lithuania should clarify whether the need identified and the intervention related to the bioeconomy also encompass the forestry sector	Bioekonomikos verslų kūrimo poreikiui yra sukurta priemonė KP14prd - Investicijos į bioekonomikos verslus, kuri miškininkystės neapima. Be to, LEADER priemonė yra potenciali galimybė bioekonomikos verslams, įskaitant miškų ūkio sektorių, jei tai sutaps su iniciatyvomis iš apačios.
1.3.3. Strategic assessment of Specific Objective 9		72.	Lithuania is invited to provide additional clarifications on the intervention strategy, especially on how the identified needs for enhanced animal welfare for animals (pigs and hens) covered by the SWOT analysis will be addressed. There is no rationale in the SWOT analysis to justify the eco-scheme TI05eko9 on animal welfare which targets cows, nor an intervention in the wine sector. Lithuania is asked to address this incoherence.	Poreikis yra tenkinamas per investicinę priemonę KP31tvi. Žr. 20 kl. atsakymą. SSSG papildyta analize, pagrindžiančia ekoschemą TI05eko9 dėl gyvūnų gerovės ir sektorinę vyno priemonę.
		73.	Lithuania has provided very limited details on how the proposed interventions will contribute towards increasing biosecurity and combatting antimicrobial resistance. The Commission invites Lithuania to clarify this contribution as well as to complete Section 2.3.3 of the Plan in this respect.	Atsižvelgta, bus papildyta 2.3.3 dalis.
		74.	While overall the Commission welcomes the various interventions proposed, there is some concern related to greater reliance on the increase in organic agriculture, and a wide number of what could be considered low impact interventions, to achieve the targets on the reduction of the use and risk of chemical pesticides. In order to assess better the effects of the proposed interventions, Lithuania is invited to provide a target value for result indicator R.43 'Limiting antimicrobial use' and explain the downward trend in milestones for R.44 'Improving animal welfare' foreseen during the programming period	Dėl R.43 rodiklio: Šio rodiklio nesirinkome, nes neturime jam specifinės priemonės, o kiek galėtų ateiti per investicines priemones – sunku įvertinti. Dar peržiūrėsime atitinkamų ekoschemų susiejimą su šiuo rodikliu. Dėl R.44 rodiklio mažėjančios reikšmės: priemonėje TI05eko9 - Gyvūnų gerovė peržiūrėjome ir patikslinome gyvulių skaičiaus prognozę (planuojamas augimas). Taip pat R44 rodiklis įtrauktas į priemonės KP31tvi aprašą, taigi bendra rodiklio reikšmė bus patikslinta.
		75.	The Commission considers that the extent to which the Plan intends to support a shift to healthier and more sustainable diets requires additional explanations as the planned interventions are aimed at ensuring the supply of 'safe, organic and high quality products' rather than their consumption.	Atsižvelgta. SP dalis bus papildyta informacija, kaip skatinsime sveikesnę mitybą ir vartojimą (per „žaliuosius pirkimus“, nacionalinius teisės aktus, vaisių ir daržovių mokykloms programą ir kt.).
		76.	The Commission notes that, while food waste is mentioned in the SWOT analysis, no needs are identified in the CAP Strategic Plan, and no specific interventions are proposed, which cover food waste. However, since several interventions seem to refer partly to food waste prevention, Lithuania is invited to clarify this point as well as any intended coordination with the national food waste reduction measures.	Atsižvelgta iš dalies. Intervencinės priemonės maisto švaistymo mažinimui nekursime. SP dalis bus papildyta informacija apie nacionalines maisto švaistymo mažinimo priemones ir vykdomus tyrimus šioje srityje.
		1.4. Modernising the sector by fostering and sharing of knowledge, innovation and digitalisation in agriculture and	1.4.1. Strategic assessment of the cross-cutting objective	77.
78.	The envisaged AKIS still has too many linear innovation model elements, also in the interventions not all stakeholders are equal and research is expected to bring most of the knowledge. The SPR envisages an interactive innovation model (Art 127(3)) which focuses on equality of partners and co-creation, to speed up knowledge and innovation uptake. Lithuania is invited to explain how administrative burden related to the organisation of advice will be avoided and how all advisors will be fully integrated within the AKIS and its knowledge flows.			1. Manytume, kad Lietuvos EIP yra taikomas interaktyvus žinių sklaidos ir inovacijų diegimo požiūris, įtraukiant įvairias šiuo procesu suinteresuotas mokslo, konsultavimo institucijas, ūkininkus ir jis nėra linijinis. Pažymėtina, kad į parodomųjų projektų veiklų įgyvendinimą planuojama įtraukti EIP veiklos grupes, konsultantus, mokslo įstaigas ir ūkininkus. Taip pat ir Kaimo tinklo veiklos, skirtos inovacijų skatinimui įtraukia įvairius AKIS dalyvius. 2. Dėl administracinės naštos mažinimo konsultantams: planuojama atsakyti konsultantų akreditacijos reikalavimo, šiuo metu analizuojama ir vertinama galimybė diegti vaučerių sistemą konsultavimo paslaugų teikimui, planuojamas bendras konsultantų tinklo (sąrašo) sudarymas. 3. Dėl konsultantų įtraukimo į AKIS: numatoma, kad konsultantai bus integruoti į bendrą viešą konsultantų tinklą, konsultantai taip pat skatinami įsitraukti EIP

<p>rural areas, and encouraging their uptake by farmers, through improved access to research, innovation knowledge exchange and training</p>			<p>grupės, parodomojus projektus, mokymo veiklas. Per Lietuvos kaimo tinklą bus organizuojami renginiai ir kitos komunikacijos veiklos, kuriose dalyvaus konsultantai. Nurodytos priemonės – galimybė konsultantams įgauti naujų kompetencijų, apsieisti patirtimi, žiniomis. Taip pat papildomai konsultantai gauna finansavimą ir iš kitų fondų taip pat ir iš nac. biudžeto.</p>
	79.	<p>According to Article 15(4)(e) of the SPR, the Commission invites Lithuania to describe how innovation support will be organised. Lithuania should also explain whether all impartial advisors, public and private, will be integrated in the AKIS and its knowledge flows (Article 15(2)), and how farmers' needs will be taken into account in knowledge exchange interventions.</p>	<p>Priemonės aprašai (SP 5 dalis) ir ŽŪŽIS aprašas (SP 8 dalis) bus patikslinti pagal EK pastabas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - planuojame stiprinti inovacijų paramos elementus, bendradarbiaujame su Ekonomikos ir inovacijų ministerija, kuri atsakinga už bendrąją Lietuvos inovacijų strategiją. Planuojame paskirti subjektus, kurie bus tiesiogiai atsakingi už inovacijų paramos paslaugų organizavimą žemės ūkio ir kaimo plėtros sektoriuje. Taip pat atnaujinta SP 8.4 dalis. - dėl konsultantų įtraukimo: planuojama, jog visi – vieši ir privatūs konsultantai bus integruoti į ŽŪŽIS (bus sukurta nauja konsultantų platforma, sudaromas konsultantų sąrašas, į kurį pagal iš anksto nustatytus, visiems vienodus atitinkamus kvalifikacinius reikalavimus bus įtraukiami visi konsultantai - ūkininkų poreikiai bus įvertinami prieš renkant paraiškas, atliekant apklausas, vertinant anketas, atsižvelgiant į asociacijų pateiktą apibendrintą mokymų poreikį (asociacijos yra mokymų projektų partneriai). Konsultantų tinklo platforma sudarys sąlygas kreiptis paslaugų pagal individualius ūkininkų poreikius. Grįžtamojo ryšio anketų vertinimas po suteiktų paslaugų taip pat leis įvertinti ūkininkų poreikius.
	80.	<p>The proposed digitalisation strategy is very general. The lack of details and of quantified targets (R.3 'Digitalising agriculture' (R.3), R. 40 'Smart transition of the rural economy' and R.41 'Connecting rural Europe') makes the assessment difficult .</p>	<p>1. Planuojama įvertinti šių rodiklių pasirinkimo ir jų reikšmių nustatymo galimybes SP priemonėse ir papildyti priemonių aprašai (pvz., KP12 vld, KP32 svp, KP31tvi, su ŽŪŽIS susijusiose priemonėse pasirinktas rodiklis R3 (papildyta priemonių aprašų 4 dalis) ir papildyta priemonių KP12vld, KP32 svp ir KP14prd aprašų 5 dalis, numatant projektų atrankoje prioritetą teikti pareiškėjams, investuojantiems į gamybinių procesų skaitmeninimą).</p> <p>2. Atitinkamai papildyta Skaitmeninimo strategija (SP 8.5 dalis), nurodant konkrečias priemones, kuriose skaitmeninių technologijų diegimas yra numatytas kaip prioritetas ar pasirinkti rodikliai R3, R40, R41.</p>
	81.	<p>In relation to broadband, the Commission invites Lithuania to provide further details on how the full connectivity to fast broadband of 100 Mbps by 2025 will be ensured in order to reach the EU connectivity objectives in 2025 and 2030 in rural areas.</p> <p>In line with the comments made under the 'Key issues' to this Annex, Lithuania should indicate the level of priority for the need h.4. Lithuania is also invited to provide further details on the quality of 4G mobile coverage in rural areas and explain how Lithuania will reach the 5G target in all (populated) areas by 2030 at the latest and explain the differences in data used to demonstrate the coverage of households by fast broadband</p>	<p>Papildyta SP 8.5 dalis.</p> <p>Taip pat teikiama papildoma informacija dėl interneto padengiamumo metodikų skirtumų:</p> <p>DESI metodika skaičiuoja, kad padengtas namų ūkis yra tas, kurį operatorius be didesnių pastangų nuo egzistuojančios infrastruktūros gali atlikti pajungimą ir suteikti paslaugas.</p> <p>Kiekviena šalis narė skaičiuodama padengiamumą interpretuoja. Vienos šalys užskaito namų ūkius esančius tam tikru atstumo intervalu, kitos laiko (dienos, savaitės) intervalu, o kai kurios (kaip LT) užskaito tuos, iki kurių infrastruktūra atvesta fiziškai.</p> <p>Naujausiam DESI statistikoje turi būti didesni LT padengimo skaičiai, kadangi skaičiuota vadovaujantis tam tikromis BEREC (Body of European Regulators for Electronic Communications) rekomendacijomis.</p> <p>Pagal BoR (20) 42 Berec gaires (BoR (20) 42 BEREC Guidelines to assist NRAs on the consistent application of Geographical surveys of network deployments)</p>

			skaičiuojant padengiamumą, rekomenduojama koncentruotis į galimas padengti (passed) patalpas, o ne prijungtas (connected). Padengiamumui apskaičiuoti naudojame gyvenamųjų patalpų, kurias galima prijungti per 4 savaites, kaip nurodoma Berec gairėse, skaičių.
1.5. Simplifications for final beneficiaries	82.	Lithuania is requested to clarify on which data the pre-filling of the applicant's single application is based and whether LPIS three-yearly updates will feed into the single application.	Atsižvelgta ir papildyta SP 3.9 dalis, nurodant, kad paraiška bus kuriama NMA administravimo duomenų pagrindu. LPIS atnaujinimas bus integruotas.
	83	Lithuania is invited to provide information on whether the Area Monitoring System (AMS) will be used for force majeure cases as laid down in Article 3 of Regulation (EU) 2021/2116.	Atsižvelgta ir papildyta SP 3.9 dalis, nurodant, kad AMS bus skirtas force majeure atvejams. Pagal Copernicus Senetinel palydovinius duomenis force majeure atvejus galima peržiūrėti vizualiai interpretuojant vaizdą arba naudojantis EK sukurta paslauga https://emergency.copernicus.eu/ . Taip pat įrodymo faktui naudosime pareiškėjų atsiųstas nuotraukas su geolokacijos žyme (geotag photos) per "NMA agro" mobilią programėlę. Šiuo metu ūkininkai taip pat gali siųsti nuotraukas iš laukų, kuriuos užklupo stichinės nelaimės (potvyniai, užmirkimas, išdžiūvusios vietos).
1.6. Target plan	84.	The Commission considers that the ambition of several result indicators is very low (e.g. R.22, R.24, R.29 'Development of organic agriculture' (R.29), R.34 'Preserving landscape features'). Lithuania should reinforce the related interventions, so that the ambition could be increased	Ekoschemos susietos su papildomais rodikliais. Pvz. R22 papildyta: TI05eko1.1 - Augalų kaita; TI05eko1.6 - Trumpaamžių medingųjų augalų juostos ir TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo. R24 papildyta TI05eko8 - Perėjimas prie ekologinio ūkininkavimo, TI05eko1.4 – Sertifikuotos sėklos naudojimas. R.29 reikšmė (2027 m. – 12,84 proc. žemės ūkio naudmenų) atitinka nacionalinį tikslą dėl ekologinio ūkininkavimo, ambicijos nedidinsime.
	85.	Lithuania is invited to complete the target plan by adding or correcting values of output and result indicators, as well as links to relevant result indicators. For instance, links to R.3, R.15 'Green energy from agriculture and forestry and from other renewable sources' (R.15), R.28 'Environmental and climate-related performance through knowledge' (R.28), R.37 'Growth and jobs in rural areas', and R.43 'Limiting antimicrobial use' should be added in the Plan.	R3 pasirinktas priemonėms KP12vld, KP32svp, KP31tvi. Dėl R.15: jis nenurodytas nei prie vienos intervencijos, todėl nenurodytas (reikšmės) ir bendrame sąrašė SP 2.3.1 skyriuje. LT pasirinkusi R.16, kuris taip pat susijęs ir su atsinaujinančios energijos gamyba. Tik pagal šį rodiklį skaičiuojama tokios paramos sklaida (pagal R.15- megavatai). Biodujų gamyba numatoma remti pagal KP31tvi, kurioje jau yra pasirinktas rodiklis R16. Dėl R28 – jis nepasirinktas, nes pagal „Tool for knowledge exchange and information“: „In particular for the link to R.28, it is important that the intervention (or a clearly identified and quantified part of an intervention) specifically contributes to this result indicator in a direct and significant way, based on clear criteria. It means that interventions mixing environmental and climate advice/training with nonenvironmental and climate in a non distinctive way cannot be linked to R.28, even if eventually some trainings or advice services will contribute to this Result indicator“. Šiam rezultato rodikliui pasiekti reikalinga atskira intervencija ar toje pačioje priemonėje turėtų būti atskiras suplanuotas „unit amount“, skirtas būtent tik „advice/training related with environmental and climate“. Tačiau su ŽŪŽIS susijusiose priemonėse su klimatu ir aplinka susijusioms temoms yra teikiamas prioritetas. Dėl R.37 nenurodytas nei prie vienos intervencijos, todėl jis nenurodytas (reikšmės) ir bendrame sąrašė SP 2.3.1 skyriuje. Atsakymas galėtų būti toks – SP numatyta, kad verslai galės būti remiami pagal LEADER. Jeigu, patvirtinus VPS, jose bus nusimatyta teikti paramą verslams ir kurti darbo vietas, atitinkamai šis rodiklis bus nurodytas SP'e po VPS patvirtinimo.

			Dėl R.43 rodiklio: šio rodiklio nesirinkome, nes neturime jam specifinės priemonės, o kiek galėtų ateiti per investicines priemones – sunku įvertinti. Dar peržiūrėsime atitinkamų ekoschemų susiejimą su šiuo rodikliu.
	86.	The Commission has concerns on the non-use of R.15 for renewables investment, bearing in mind the Green Deal targets, and invites Lithuania to reconsider its selection.	Atsinaujinančios energijos projektai yra remiami Aplinkos ministerijos priemonėmis. Rodiklis R.15 neprivalomas, jo nevertinsime.
2. Operational assessment	87.	In Section 4.7.3 of the Plan, for activities falling outside the scope of Article 42 of the TFEU, there must be an exclusion of companies in difficulty or companies still having a pending recovery order following a Commission decision declaring an aid illegal and incompatible with the internal market, except in the cases mentioned in the applicable State aid rules.	Atsižvelgta. SP 4.7.3. dalyje "Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai" įtraukta papildoma nuostata: Pareiškėjas nėra sunkumų patirianti įmonė (nebankrutuojanti, nelikviduojama).
	88.	Throughout the Plan, the information regarding compatibility with State aid rules has not been filled out consistently. Lithuania is requested to provide this information in accordance with Article 111(l) of the SPR and point 5(e)(vii) of Annex I to Regulation (EU) 2021/2289.	Atsižvelgta. SP priemonių aprašai peržiūrėti ir patikslintos nuostatos susijusios su valstybės pagalba.
	89.	For the interventions listed in Annex II to SPR, the interventions description needs to include the appropriate WTO correspondence along with an explanation on how compliance with WTO rules is ensured.	Atsižvelgta. SP priemonių aprašai peržiūrėti ir patikslintos nuostatos susijusios su PPO (visos susietosios paramos ir kitos priemonės).
2.1. Minimum ring-fencing	90.	Lithuania is requested to correct the information provided in Section 5 with regards to the financial allocations of eco-schemes for the calendar years 2023-2024, which are lower than the 25% required by Article 97(1) of the SPR	Bus atsižvelgta.
	91.	The amounts that are to be considered as necessary to meeting the minimum ring-fencing requirements for young farmers should be clearly indicated in the overview table of the financial plan (Section 6.1).	Bus atsižvelgta.
	92.	Lithuania should better specify in Section 5.2 of its plan that 15% of the costs of the operational programme of the producer organisations in the fruit and vegetable sector must be earmarked for environmental and climate interventions (Article 50(7)(a) of the SPR). Similarly, Lithuania should ensure that at least 2% of expenditure under operational programmes covers the intervention linked to the objective referred to in point (d) (research, development and innovation) of Article 46 (Article 50(7)(c) of the SPR))	Bus atsižvelgta.
	93.	In the wine sector, Lithuania plans only a promotion intervention under Article 58(1)(k) of the SPR. However, the promotion type of intervention typically pursues only the objectives laid down in points (b) and (c) of Article 6(1) of the SPR. The Commission urges Lithuania to plan a type of intervention that can contribute to the environmental objectives set out in the latter Article and help achieving the compulsory environmental contribution of 5% of expenditure earmarked for environmental objectives pursuant to Article 60(4) of the SPR.	Kai skiriamos lėšos tik rinkodaros/populiarinimo intervencinei priemonei, tuomet nebeįsiekia skirti 5% klimatui. Taip pat žr. atsakymą į 151 pastabą. Reikia EK konsultacijų šiuo klausimu.
2.2. Definitions and minimum requirements	94.	The information provided in Sections 4.1 and 4.2 of the Plan needs better structuring and further clarifications. Lithuania is requested: <ul style="list-style-type: none"> a) To confirm that it will use the same definition of production as set under Article 4(1)(c)(i) of Regulation (EU) No 1307/2013 or further defining the definition under Article 4(2)(a) of the SPR. In fact, the latter framework definition of production lays down the necessary common elements to be included in a more developed definition established at national level. b) To include the maintenance criteria for permanent crops under Section 4.1.1.2.2. c) Providing information on the elements of agroforestry based e.g. on type of trees, their size, number, distribution in relation to pedo-climatic conditions or management practices (whether or not differentiated per type of agricultural area) under Section 4.1.2.1. 	<ul style="list-style-type: none"> a) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane. b) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane. c) Reikia papildomo EK išaiškinimo kokia informacija turi būti pateikta. d) Iš dalies atsižvelgta. Strateginiame plane pateikti paaškinimai. e) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane. f) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane. g) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane. h) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane. i) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane. (j) 4.1.5 skirsnyje papildyti jaunojo ūkininko reikalavimai (amžiaus, buvimo valdos valdytoju, kompetencijos) juridiniam asmeniui. (k) Atsižvelgti. Užduotis ekspertams: pateikti pagrindimą. l) Atsižvelgta. Patikslinta strateginiame plane.

	<p>d) To provide a list of eligible species, their maximum rotation cycle and the minimum planting density under Section 4.1.2.3.2.</p> <p>e) To clarify the criterion 'reseeded with different type of grasses' under Section 4.1.2.4.4.</p> <p>f) To provide a more elaborated list of criteria to determine the predominance of the agricultural activity in case the area is also used for non-agricultural activity under Section 4.1.3.1.</p> <p>g) To provide details of how the actual and lawful use of the land will be verified under Section 4.1.3.2.</p> <p>h) As regards the definition of 'active farmer' under Section 4.1.4.1, to ensure that the negative list is not the main but rather a complementary criterion and to clarify whether the described criteria do not penalise those who are not involved in productive activities .</p> <p>i) To provide the justification for the threshold, based on qualitative and quantitative data (e.g. a number of excluded farms), under Section 4.1.4.3.</p> <p>j) To determine the conditions for head of the holding in case of legal entity and to provide details on the appropriate skills/training under Section 4.1.5.</p> <p>k) To provide the quantitative justification for the 'minimum requirements' thresholds set under Section 4.1.7.2 and, depending on its intended applicability, to move the information on minimum size of the parcel either to the BISS or to the IACS part of the Plan.</p> <p>To clarify and not repeat the definition of 'agricultural activity' under Section 4.1.8, because the definition of 'agricultural activity' is already provided under Section 4.1.1.</p>	
95.	Lithuania is requested to provide the estimated result of the capping and define where it will be assigned (Section 4.2.2.3 is empty), as well as describe the method used to determine deductible costs.	Bus atsižvelgta ir papildyta SP 4.2.2.3 dalis.
96.	Lithuania is invited to include in Section 4.3 on technical assistance a confirmation that the costs of the Certification Bodies will not be covered.	Atsižvelgta. Reglamento (ES) 2021/2115 125 str. 3 d. (Valstybių narių iniciatyva teikiama techninė parama nenaudojama tvirtinančiosioms įstaigoms, nurodytoms Reglamento (ES) 2021/2116 12 straipsnyje, finansuoti).
97.	<p>Section 4.4 on the national CAP Network lacks some details, in accordance with Point 4.4 of Annex I to Commission Implementing Regulation (EU) 2021/2289, to fully assess the overall structure and functioning of the network. Lithuania is requested to provide additional information and clarifications as regards the tasks of the network, where the (mandatory) task provided for in Article 126(4)(e) of the SPR – support for co-operation projects including transnational co-operation in general (not just AKIS) – does not appear to be included; some summary information on membership of the network (where it is indicated Managing Authority will fix criteria); if any regional level components are envisaged, and the indicative financing foreseen for the network. In addition, no timeline is indicated for the establishment of the CAP network (it is understood that Lithuania intends rather to continue its current Rural Network of Lithuania from the previous programming periods). Furthermore:</p> <p>a) Article 127 of the SPR provides for the European Innovation Partnership (EIP) operational groups to disseminate a summary of their plans as well as of the results of the projects. Therefore, the Commission requests Lithuania to explain how the dissemination of projects' plans will be arranged.</p> <p>b) As regards the operation of the network, Lithuania should indicate which body will have the role of Network Secretariat (in Table 7.1 on governance bodies).</p>	<p>Dėl I pastraipos – atsižvelgta (papildyta ir patikslinta SP 4.4.1 dalis).</p> <p>a) Atsižvelgta (patikslinta SP 4.4.1 dalis, Tinklas prie EIP projektų planų sklaidos prisidės viešinimo veiklomis).</p> <p>b) Atsižvelgta (papildyta SP 4.4.2 dalis)</p> <p>c) Atsižvelgta (papildyta SP 4.4.1 dalis (5-a pastr. dėl galimybės remti „projektines veiklas“)).</p> <p>d) Bus atsižvelgta.</p> <p>e) Atsižvelgta (papildyta SP 4.4.1 dalis)</p> <p>Pagal Horizon Europe schemą finansuoti projektai ir jų metu sukurtos žinios ir inovacijos būtų skatinamos perduoti EIP grupėms ir per Parodomuosius projektus.</p>

		<p>c) Clarification is also requested on the modalities for selection of those CAP network 'project activities', for which it is indicated (in Section 4.3.3) that members of the network are the beneficiaries.</p> <p>Lithuania should also specify what concrete actions the CAP Network will undertake to interact with Horizon Europe, to support the EIP operational groups to profit from synergies with the EU research framework</p>	
		<p>98. The description in Section 4.5 on coordination, demarcation and complementarities is insufficient to give the required overview required in Article 110(d)(v) of the SPR. Lithuania is invited to provide a comprehensive description of how EU funds and initiatives active in rural areas work together with the Plan. These include: the Cohesion Fund, the European Regional Development Fund (ERDF), the European Social Fund Plus (ESF+), the Digital Europe Programme (DEP), the Connecting Europe Facility (CEF2 Digital), the Programme for the Environment and Climate Action (LIFE) and Horizon Europe.</p>	<p>Atsižvelgta. Pagal EK pastabą papildyta SP 4.5 dalis.</p>
		<p>99. Given the importance of Horizon Europe in tackling issues such as soil health, climate change, biodiversity, food systems and competitiveness, Lithuania is invited to consider actions creating synergies between the Plan and Horizon Europe actions with specific attention to EIP Operational Groups and Horizon Thematic Networks and Multi-actor projects. Lithuania is invited to provide additional information on links of the Plan with the Horizon Europe Programme, Missions and the Partnerships in particular with the Missions "A soil deal for Europe", "Adaptation to Climate Change" and "Restore our Ocean and Waters by 2030".</p>	<p>Atsižvelgta (papildyta SP 4.4.1 dalis dėl Tinklo veiksmų). Lietuvos kaimo tinklas informuos apie galimybes, viešins informaciją, surengs renginius (webinarai), pakvies kitų institucijų atstovus ir pan. Pagal Horizon Europe schemą finansuoti projektai ir jų metu sukurtos žinios ir inovacijos būtų skatinamos perduoti EIP grupės nariams.</p>
<p>2.3. Intervention s and baseline</p> <p>2.3.1 Conditionality</p>	GAEC1	<p>100. Lithuania should withdraw the exception number 4 for areas declared as organic as it is not in line with Article 48(4) of Regulation (EU) 2022/126 to provide that areas of organic farming are always counted for the restoration of permanent grassland. In accordance with Regulation (EU) 2021/2289, Lithuania is required to indicate the value of the reference ratio (2018) for permanent grassland and the method of calculation. In view of the observed decline of permanent grasslands in Lithuania, it is important to design GAEC 1 in a way that no illegitimate conversions of permanent grassland are carried out. Lithuania is strongly encouraged to implement a system of prior authorisation when the decrease of the annual ratio compared to the reference ratio comes close to 5%.</p>	<p>1. Atsisakyti išlygos, kad nereikia atkurti daugiamečių pievų, kurios yra sertifikuotos ekologinio ūkio. Atsižvelgta, pataisyta ir strategianiam plane. 2. Lietuva privalo nurodyti daugiamečių pievų 2018 m. referencinį rodiklį ir apskaičiavimo būdą. Bus atsižvelgta, šiuo metu atliekami skaičiavimai.</p>
	GAEC2	<p>101. The Commission acknowledges the justification to apply GAEC 2 from 2024 and invites Lithuania to set up the management system for its application.</p>	<p>Ragina Lietuvą sukurti GAEC 2 taikymo valdymo sistemą. Atsižvelgta, pataisyta ir SP.</p>
	GAEC3	<p>102. As regards the practices set out, Lithuania is requested to clarify the requirement of "not convert wetland areas into peatland or otherwise drain". The protection requirement should apply to both wetlands and peatlands areas (not converting one into the other). The Commission welcomes the exclusion of new drainage systems. 'Repair and reconstruction' of old drainage should be allowed only under the condition to improve the environmental condition of peatland, particularly minimising the mineralization of organic matter or restoring the natural hydrological regime in drained peatlands. Modern drainage systems have the potential to both extract and reintroduce water (so called dry-rewetting technique) when needed, which allows rewetting the fields during some periods of the year and then minimizing losses of carbon when complete rewetting is not possible. Lithuania should also envisage low tillage of drained peatlands as the tillage practices substantially contribute to GHG emissions.</p>	<p>1. Nekeisti šlapynių durpžemiais ir atvirkščiai. Atsižvelgta, pataisyta SP. 2. Reikalaujama numatyti ne gilus arimo sąlygas nusaesintuose durpynuose. Atsižvelgta, pataisyta SP.</p>

GAEC4	103.	The definition provided by Lithuania does not seem to cover the watercourses with less-than-good quality status and that require buffer strips in order to prevent water pollution. In addition, the Plan indicates that buffer strips will be established on the basis of digital maps in accordance with the national legislation. However, the description of this standard does not include the requirements under Nitrate Action Programmes within Nitrate Vulnerable Zones (NVZ) designated under the Nitrates Directive (Directive 91/676/EEC) when these set out wider widths for buffer strips. Lithuania is requested to revise the definition of the GAEC 4 standard accordingly.	Neišskiriami prastesnės kokybės vandens telkiniai, kuriems reikalingos buferinės juostos. Neapima nitratų veiksmų programų reikalavimų nitratų pažeidžiamose zonose. Atsižvelgta, pataisyta SP.
GAEC5	104.	Lithuania is requested to further specify the tillage techniques by taking into account the tillage direction (across slope rather than down the slope). The proposed standards are applied solely to the areas with slope of more than 12 % gradient, which is not the only factor having an impact on soil erosion. Lithuania is invited to consider other areas at risk of erosion for applying tillage management practices; including areas with lower slope gradient.	Reikalaujama nustatyti galimas dirbimo metodikas (skersai šlaito). Atsižvelgta, pataisyta ir SP.
GAEC6	105.	The proposed definition is insufficient to ensure the GAEC objective. Article 13 of the SPR provides for Member States to set out the appropriate timing and condition of the soil cover to ensure adequate coverage. However, all concerned land (arable, permanent crops, fallow) are expected to be covered. In light of this, Lithuania should apply the requirement on soil cover to all arable land of the holding, not to “at least 50%” and to envisage minimum rules for permanent crops. The requirement presented under point 1 of the GAEC description is not possible as the exemption for some crops such as vegetables, potatoes, maize and beet is not in line with the footnote 3 to GAEC 6.	1. Lietuva turėtų taikyti reikalavimą dėl dirvožemio dangos visai valdos dirbamai žemei, o ne „50 proc. ploto“ ir numatyti minimalius reikalavimus daugiamečiams augalams. Atsižvelgiama iš dalies, SP pateikiama atnaujinta šio standarto įgyvendinimo versija. 2. Išimtis, kad „minimalus dirvos dangos reikalavimas neprivalomas po daržovių, bulvių, kukurūzų ir runkelių“ nesuderinama su GAAB standartu. Neatsižvelgiama, strateginis planas patikslinamas pateikiant argumentus ir statistiką.
GAEC7	106.	The proposed duration of at least 4 weeks for the intermediate crops seems insufficient to ensure a significant break between the planting of the same crops in two consecutive years. Lithuania is therefore requested to extend the minimum period for intermediate crops. Moreover, Lithuania should define more precise rotation requirements for maize to ensure that this crop cannot be sown on the same parcel in consecutive years (unless including an intermediate crop in the rotation). Otherwise, Lithuania should provide a justification for this exemption based on the footnote 4 in Annex III to the SPR. In this respect, the Commission recalls that following the provisions of Article 13 of the SPR, Lithuania might consider applying the standards to a part of the arable land of the farm. However, it should be ensured that all parcels of arable area undergo the growing of different crops in succession across a sequence of two or three growing years.	1. 4 savaičių išlaikymo laikotarpis tarpiniams augalams yra per trumpas, reikalaujama pratęsti. Atsižvelgta, pataisyta ir SP ir terminas pratęsiamas iki 5 savaičių. 2. Lietuva turėtų nustatyti tikslesnius kukurūzų sėjomainos reikalavimus, kad šie augalai nebūtų sėjami tame pačiame sklype iš eilės (nebent į sėjomainą būtų įtrauktas tarpinis augalas) arba pagrįsti šią išimtį. Atsižvelgiama iš dalies, pateikiami papildomi argumentai.
GAEC8	107.	The conversion factors for several landscape features (e.g., stone piles, ditches, field margins, buffer strips, trees) seem high. Lithuania is requested to explain whether these factors are based on the current rules for ecological focus areas (within greening). Option 2 is selected, but the corresponding eco-schemes allowing farmers to comply with the GAEC have not been planned. Lithuania should address this inconsistency. As regards option 3, Lithuania should explain the expected contribution of catch crops and N-fixing crops to the GAEC objective.	1. Pabrėžiama ir prašoma paaiškinti kodėl tokie aukšti kai kurių kraštovaizdžio elementų (akmenų krūvų, griovių, lauko kraštų, buferinių juostų, medžių) perskaičiavimo koeficientai. Ar yra susiejimas su žaliniu. Atsižvelgta, pataisyta ir strategianiam plane. 2. Įgyvendinimo alternatyvai Nr. 2 nėra atitinkamos EKO schemas. Atsižvelgta, susietos ekoschemos TI05eko 1.5, TI05eko 1.6 ir TI05eko 1.7. 3. Įgyvendinimo alternatyva Nr. 3 – reikia papildomų paaiškinimų kaip tarpiniai ir azotą fiksuojantys augalai prisideda prie šio GAAB tikslo. Atsižvelgta, pataisyta ir strategianiam plane.
GAEC9	108.	The presented provision on “grasslands may be rehabilitated, ploughed and sown if this is permitted by the nature management plan” raises concerns on whether it is in line with the GAEC definition that clearly requires that environmentally sensitive permanent grasslands in Natura 2000 areas are not converted or ploughed up. Lithuania is requested to set out	Pateikta nuostata „pievas galima atkurti, arti ir sėti, jei tai leidžia gamtotvarkos planas“ kelia susirūpinimą, ar tai atitinka GAAB apibrėžimą, aiškiai reikalaujantį, kad aplinkai jautrios daugiamečės pievos „Natura 2000“ teritorijose nebūtų pertvarkytos arba suartos. Prašoma aiškiai išdėstyti, kad pusiau natūralių pievų

			clearly that the renewal and re-sowing of semi-natural grasslands habitats can be carried out only after approval of the competent nature conservation authority.	buveinių atnaujinimas ir atsėjimas gali būti vykdomas tik gavus kompetentingos gamtos apsaugos institucijos pritarimą. Atsižvelgta, pataisyta ir SP.
2.3.2. For direct income support		109.	Applicable minimum requirements, definition of agricultural land, of agricultural activity, etc. for the Basic Income Support for Sustainability (BISS) should be included in Section 4.1 and are not to be repeated in Section 5.	Atsižvelgta ir pataisyta prie bazinės išmokos priemonės aprašo.
2.3.2.1. BISS (Article 21-28 of the SPR, Section 5 of the Plan)		110.	The unit amount and its variation cannot be justified as being the result from the division of the BISS envelope by the number of estimated eligible hectares. It should instead be justified primarily on the basis of the analysis of the income needs and only then comparing to the budget available	Atsižvelgta.
		111.	Lithuania is invited to reconsider the variation of the unit amount as it is considered to be very high and not sufficiently justified. The justification of the unit amount on the one hand, and of minimum and maximum unit amounts on the other hand, should be linked. These justifications should primarily be based on data related to the needs which the relevant intervention is intended to address. Elements of uncertainty leading to a risk of unspent funds can be added to justify the variation. However, these elements must be explained and where possible based on data, e.g. related to past experience related to under-execution.	Atsižvelgta.
2.3.2.2. CRISS (Article 29 of the SPR, Section 5 of the Plan)		112.	Lithuania should ensure that the unit amounts for the highest thresholds/ranges do not exceed the national average amount of direct payments per hectare for a given claim year in accordance with Article 29(4) of the SPR.	Atsižvelgta. Paiškinimas: didžiausia išmoka numatoma ūkiams virš 30 ha, tačiau netgi su numatytu maksimaliu svyravimu ji nesieks nacionalinio vidurkio (2023 m. – 203 EUR/ha).
		113.	Lithuania should revise the variation of the unit amount as it is very high and not adequately justified. The explanation provided by the Commission above on the variation of the unit amount with regard to BISS is also valid for CRISS.	Atsižvelgta, papildyta prie perskirstymo išmokos priemonės.
		114.	Further evidence is needed on the higher unit amounts for the ranges above certain hectare thresholds focusing CRISS towards middle-size farms and on the relevance of the maximum threshold.	Atsižvelgta, papildyta prie perskirstymo išmokos (CRISS) priemonės ir 3.4 dalyje.
2.3.2.3. CISYF (Article 30 SPR, Section 5 SFC)		115.	For the Complementary Income Support for Young Farmers (CISYF), Lithuania is invited to check the consistency of the eligibility conditions for natural and legal persons and the newly set up requirement. Although Lithuania has provided a comprehensive justification for the hectare threshold and the planned unit amount, justification for the variations of minimum and maximum unit amounts is missing.	Atsižvelgta. Papildyta prie CISYF priemonės ir prie jaunojo ūkininko apibrėžimo.
2.3.2.4 Eco-schemes (Article 31 SPR, Section 5 SFC)	Observations common to all or multiple eco-schemes	116.	Considerable revision of the proposed eco-schemes is required. Lithuania is requested to: <ul style="list-style-type: none"> a) complete the overview of the links between the eco-scheme and the selected needs as well as to ensure coherence between objectives, result indicators, commitments and baseline provided under the different sub-sections of an eco-scheme description; b) elaborate the general support conditions for all eco-schemes capturing general elements, such as: limits to how many eco-schemes a farmer can subscribe to, what are the most favourable combinations, etc. The Plan insufficiently explains how the interventions under the eco-schemes and those agro-environmental-climate commitments are inter-linked and build on each other; c) explain how the compliance with Article 31(8) of the SPR is ensured, in particular on the effectiveness and efficiency of eco-schemes based on basic agro-ecological practices, such as crop rotation, catch crops, riparian melliferous strips. The Commission considers that farmers should be encouraged to subscribe to several schemes to ensure a more holistic farming approach and maximized 	<ul style="list-style-type: none"> a) Strateginio plano atitinkamos dalys tikslinamos ir pildomos. b) ir c) dėl atitikties SPR 31 straipsnio 8 daliai ir taškų skaičiuoklės ar kitos metodologijos – vietoje taškų skaičiuoklės Kompleksinei ekoschemai „Veiklos ariamoje žemėje“ sukurta „Kompleksinės ekoschemos efektyvumo metodika“. d) ekoschemų aprašuose aiškiai atskirtos tinkamumo finansuoti sąlygos nuo įsipareigojimų. e) kiekvienai ekoschemai nurodyta tinkamo finansuoti ploto rūšis (ariamoji žemė, daugiamečiai žolynai, pievos). f) tikslinami ekoschemų aprašai. g) tikslinami ekoschemų aprašai. h) ekoschemos susietos su rezultato rodikliu R.4 „Pajamų paramos susiejimas su standartais ir gerąja praktika“. Susieti R.6 ir R.7 manome netikslinga (bus double counting), reikia EK paaiškinimo. <p>Su R7 susieta ekoschemos priemonė „Pievų priežiūra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse“.</p>

		<p>benefits for the environment. Lithuania is invited to develop further a points-based system to improve the expected benefits of the practices;</p> <p>d) clearly differentiate the eligibility conditions from the commitments, which in the current draft are presented together, as well as ensure proportionality and relevance of the selected eligibility conditions;</p> <p>e) indicate the type of eligible area (arable land, permanent grassland, other) as this is an essential element of the intervention. It is also unclear if all the land of the holding should be enrolled in the different eco-schemes. The Commission welcomes that, for some eco-schemes, farmers are requested to subscribe for a minimum number of years with the aim of delivering greater environmental impact;</p> <p>f) further elaborate the commitments by ensuring coherence between the needs and the result indicators for each eco-scheme. It is important to clearly explain the expected environmental and climate benefits of the interventions, in particular of those for the maintenance of traditional beneficial practices and the transition towards new agricultural practices;</p> <p>g) explain the links to the SOs selected and justify the contribution of the designed eco-scheme;</p> <p>h) select the result indicators R.4 'Linking income support to standards and good practices' (R.4), R.6 and R.7 'Enhancing support for farms in areas with specific needs' (R.7) for all eco-schemes. The latter two result indicators do not reflect the environmental contribution of eco-schemes but they do provide information on key objectives for direct payments, which are redistribution of support towards small and medium holdings and contribution to support to areas with higher needs;</p> <p>i) justify the proposed flexibility of planned unit amounts (the minimum levels are 30% lower than the planned amounts);</p> <p>provide the full certified method of calculation (when carried out by an independent body) and, in case it has been carried out by the managing authority, the certification by an independent body in an annex to the Plan.</p>	<p>i) dėl ekoschemų išmokų mažinimo iki 30 proc. (pritrūkus lėšų) pagrindimo – laukime atsakymo iš EK, ar galime nurodyti kiek bus mažinamos išmokos (nenustatyti minimalios vieneto sumos ekoschemoms), nes tokį pagrindimą bus sunku pateikti (vienintelis pagrindimas – galimas lėšų ekoschemoms trūkumas).</p> <p>j) Plano priede bus pateikti išsamūs ekoschemų išmokų apskaičiavimo metodai.</p>
Specific comments on individual eco-schemes	117.	In addition to the general observations above, the Commission requests Lithuania to take into account the specific comments on individual eco-schemes listed below.	-
	118.	T105eko 1.1 'Crop rotation', Lithuania should enhance the added value of this eco-scheme by defining a minimum share of leguminous crops that farmers need to grow and include a crop rotation from different plant families to ensure maximum benefits to the soil and environment. Please also explain how this eco-scheme goes beyond GAEC 7 standard on crop rotation and ensure the consistency of the description with the commitments to beneficiaries on the ban of mineral and organic fertilisers.	<p>Atsižvelgta.</p> <p>Dėl EK pasiūlymo nustatyti minimalią ankštinių augalų dalį - siūloma minimali ankštinių augalų dalis – 10 proc.</p> <p>Dėl kitų augalų šeimų įtraukimo – nustatyta, jog bent vienas iš augalų kaitos narių privalo būti dirvą gerinančių augalų rūšies (ankštinių javų grupė, aliejinių augalų grupė, daugiamečių ir vienmečių žolių grupė, kaupiamųjų augalų grupė, sideraciniai augalai žaliajai trąšai arba žaliasis pūdymas).</p> <p>Dėl EK pastabos užtikrinti, kad aprašymas atitiktų paramos gavėjų įsipareigojimus nenaudoti mineralinių ir organinių trąšų – ištrintas netikslumas SP 6 dalyje, kuriame buvo nurodyta, kad viršija VR2, VR7, VR8, nes draudžiama naudoti augalų apsaugos produktus, mineralines ir organines medžiagas (nes toks reikalavimas šiai ekoschemai netaikomas).</p> <p>Dėl ekoschemos viršijimo GAAB7 - jis buvo nurodytas SP 6 dalyje (aiškumui patikslinta formuluotė).</p>
	119.	T105eko 1.2 'Intermediary crops', Lithuania should provide additional explanations on how this scheme contributes to the selected needs d.4 and f.3 and justify the selected result	<p>Atsižvelgta.</p> <p>Patikslinta, kaip ekoschema prisideda prie d.4 ir f.3 poreikių.</p>

		indicators. The commitments should be elaborated and clearly distinguished from the eligibility criteria so that is possible to assess the scope of the eco-scheme that should go beyond the conditionality. Catch crops should be further defined as regards which species can be cultivated to ensure at least a minimum benefit for insects and birds. In this regard, the application of pesticides should be banned for the whole growing period.	Dėl tinkamumo sąlygų ir įsipareigojimų atskyrimo – atskirta, aprašas patikslintas. Dėl tinkamo augalų sąrašo nustatymo – nustatysime tarpinių augalų grupes (dar derinama su mokslininkais). Dėl pesticidų naudojimo – pagal eokschemos aprašą pesticidus naudoti yra draudžiama, nieko keisti nereikia.
120.	TI05eko 1.3 'Under-sowing', Lithuania should consider merging this eco-scheme with 1.2 (catch crops) or reinforce presented arguments to demonstrate a clear added value as compared to the GAEC standards and to extend the necessary minimum visibility period for crops		Atsižvelgta. Sutinkame su EK, apjungsime su veikla TI05eko 1.2 „Tarpiniai pasėliai“. Dėl pasėlių matomumo termino prailginimo – neilginsime terminų (nustatyta min. 8 savaitės).
121.	TI05eko 1.4 'Application of certified seeds', Lithuania is invited to elaborate on the description justifying the environmental and climate benefits of this eco-scheme. Based on the current draft, the scheme seems to be production-oriented. Lithuania is requested to justify its environmental benefit in order to qualify as an eco-scheme. In particular, this eco-scheme is counted towards R.12 (adaptation to climate change) while the link to adaptation is not explained.		Atsižvelgta. Patikslinta 5 SP dalis - papildytas ekoschemos pagrindimas dėl ekoschemos naudos aplinkai ir klimatui.
122.	While the proposal of an eco-scheme dedicated to landscape elements (TI05eko 1.5 'Maintenance of landscape elements') is welcomed, Lithuania should elaborate on the commitments and the overall internal coherence of the intervention description so that it is possible to assess the scope of the proposed eco-scheme. Please reconsider the territorial scope of the scheme, as landscape elements in other grasslands and wetlands are also highly important to biodiversity, as well as the possibility to set a minimum share of landscape elements (beyond GAEC 8 for arable land). Please elaborate on links with GAEC 8 and consider linking this eco-scheme to R.31. Lithuania is invited to explore options to include in the scheme the agroforestry system as it has a large potential for GHG sequestration, prevention of erosion, retention of water and biodiversity.		Atsižvelgta. Papildytas ekoschemos aprašas ir detalizuoti įsipareigojimai. Dėl ekoschemos taikymo ir pievose – sutinkame, parama bus skiriama ir už kraštovaizdžio elementus, esančius pievose. Dėl agromiškininkystės sistemų įtraukimo – nėra tikslinga įtraukti, nes šiuo metu dar tik tiriamos agromiškininkystės galimybės Lietuvoje. Taip pat ši ekoschema susieta su GAAB8 antra alternatyva: Pareiškėjai, dalyvaujantys Eko-schemoje ir pagal ją įsipareigoję kraštovaizdžio elementams ir / arba pūdymui, skirti ne mažiau 7 proc. savo deklaruojamos ariamosios žemės, šio GAAB įgyvendinimui gali skirti ne mažiau nei 3 proc. savo deklaruojamos ariamosios žemės. Susieta su R31.
123.	TI05eko 1.6 'Melliferous strips', Lithuania should provide additional explanations on the defined timeframe for the sowing and mowing of melliferous plants and reconsider the selection of result indicators to capture adequately the benefits of this eco-scheme aimed at pollinators. The links with R.12 'Adaptation to climate change' (R.12) and R.19 'Improving and protecting soils' (R.19) should be reconsidered to avoid overestimations. In order to maximise the impact of the proposed eco-scheme, Lithuania should define: the minimum size of fields and the eligible area for support; the minimum period in which plants are to be left on the field; and a minimum date until which plants are to be left uncut and uncrushed. Please also define the eligible area and explain the unit amount calculation (strips or overall parcels where the strips are set).		Atsižvelgta. Pateikti paaiškinimus dėl nustatyto medingųjų augalų sėjos (persvarstyti pagal 124 pastabą) ir šienavimo laikotarpio. Dėl minimalaus lauko dydžio ir tinkamo paramai ploto – SP 4.1.7 dalyje numatyta minimalus lauko dydis 0,1 ha, o tinkamas paramai plotas 1 ha. Siekiant didesnio ekoschemų patrauklumo, tinkamą paramai plotą būtų siūlome mažinti iki 0,5 ha. Dėl minimalaus laiko tarpo, kai augalai turėtų būti palikti lauke – atspindėtų šienavimo pradžios terminas. Siūlome nustatyti šienavimo pradžios datą – nuo liepos 15 d. Taip pat ši ekoschema susieta su GAAB8 antra alternatyva. Atsisakyta sąsajos su rodikliu R12. Paaiškinta, kad vieneto suma apskaičiuota juostoms (o ne bendrai sklypams, kuriuose įsėtos juostos).
124.	TI05eko 1.7 'Strips of permanent grassland', Lithuania should provide additional explanations on the defined timeframe for grassland harvesting and reconsider the sowing period for annual strips of melliferous plants as well as links with the result indicators to capture the expected effects of the grass-based riparian strips. Lithuania is invited to indicate the minimum size of fields and the eligible area for compensatory payments. Lithuania		Atsižvelgta. Papildyta SP 5 dalis, kurioje atsispindi atitikimas rezultato rodikliams turėtų būti pakankamas. Dėl minimalaus lauko dydžio ir tinkamo paramai ploto – SP 4.1.7 dalyje numatyta minimalus lauko dydis 0,1 ha, o tinkamas paramai plotas 1 ha.

		should indicate the starting date of mowing, which guarantees protection of sensitive fauna and flora.	Siekiant didesnio ekoschemų patrauklumo, tinkamą paramai plotą būtų siūlome mažinti iki 0,5 ha. Dėl minimalaus laiko tarpo, kai augalai turėtų būti palikti lauke – atspindėtų šienavimo pradžios terminas. Siūlome nustatyti šienavimo pradžios datą – nuo liepos 15 d. Taip pat ši ekoschema susieta su GAAB8 antra alternatyva. Atsisakyta sąsajos su rodikliu R12.
	125.	<p>Tl05eko 1.8 'No-tillage practices', Lithuania should align the selection of the result indicators to the expected benefits of no-tillage practices on soil quality or provide a stronger justification for the current choice of R.12 and R.22 that are linked to climate change adaptation and nutrient management.</p> <p>In order to maximise the effectiveness and ensure an overall environmental benefit, Lithuania should introduce accompanying practices, such as crop rotation and permanent soil cover, and more prescribed commitments to beneficiaries. Given that the no-tillage practices increase the risk of weeds presence in fields, this could potentially lead to additional herbicides applications. This can be minimised with the application of appropriate techniques within an integrated pest management / integrated weed control strategy. Lithuania is also invited to adapt the calculation method accordingly.</p>	<p>Atsižvelgta.</p> <p>Patikslintas ekoschemos aprašas: beariminė technologija padeda apsisaugoti nuo sausrų, taikant neariminę technologiją, yra didesnė dirvožemio vandentalpa ir palankesnės hidrologinės sąlygos. Taip pat augalinės liekanos amortizuoja lietaus lašų energiją, vanduo nenubėga paviršiumi, o ramiai susigeria į dirvą, pagerėja dirvos drėgmės ir dujų apykaita. Dirvos paviršius apsaugomas nuo kaitros, augalų šaknys neperkaista esant aukštai oro temperatūrai. Taikant šią technologiją yra mažesni maisto medžiagų išplovimo nuostoliai, efektyvesnis maisto medžiagų panaudojimas, didesnis organinių medžiagų keikis dirvožemio paviršiuje.</p> <p>Dėl EK siūlymo įvesti papildomas praktikas (augalų kaita, nuolatinė dirvos danga) – neatsižvelgta, nėra tikslinga to reikalauti tik iš naudojančių neariminės žemdirbystės technologijas.</p> <p>Dėl IKOK naudojimo – nuo 2022-07-01 profesionalieji AAP naudotojai privalo laikytis IKOK principų, išdėstytų žemės ūkio ministro įsakyme Nr. 3D-535. Nustatomas 1 m. įsipareigojimų laikotarpis (vietoje 5 m.).</p>
	126.	<p>Tl05eko2 'Sustainable fruits and vegetables', Lithuania should elaborate on the commitments so that it is possible to assess how they effectively contribute to the reduction of use of plant protection products and the leaching of nutrients. Please also explain how the design of the commitments directly links to the selected R.22 while, based on the description of the premium calculation, the scheme seems to focus on pesticides reduction and use of biocontrol techniques. The impact of this eco-scheme could be maximised by a total ban on the use of all plant protection products</p>	<p>Atsižvelgta.</p> <p>Patikslinta/papildyta SP 5 dalis. Sąsaja su R.22 rodikliu išbraukta, papildomai susieta su R.4 ir R.31.</p> <p>Įsipareigojimai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • augalų apsaugos produktus, kurių sudėtyje yra glifosato naudoti ne daugiau 1 kartą per metus, • nuo gegužės 1 d. iki rugpjūčio 31 d. 1 ha sodo plote įrengti bent vieną feromonų gaudyklę vabzdžių kenkėjams aptikti, • vaisių sodų 1 ha plote įrengti bent du biologinę įvairovę palaikančius elementus (paukščių inkilai, vabzdžių lizdai), • vaismedžių ir uogakrūmių tarpueilius apsėti/laikyti apsėtus žoliniais augalais, <p>Dėl dėl visiško augalų apsaugos produktų draudimo, nekeičiame nuostatos (augalų apsaugos produktus leidžiama naudoti ne daugiau 1 kartą per metus, tai viršija įprastinę praktiką, kai augalų apsaugos produktai naudojami 2-4 kartus).</p>
	127.	<p>Tl05eko3 'Sustainable fruits and vegetables (quality scheme)', Lithuania should provide a detailed description of the commitments so that is possible to assess the scheme's contribution to the environment. The sole possession of the certificate under the national quality scheme in this respect is insufficient</p>	<p>Atsižvelgta.</p> <p>Patikslinta/papildyta SP 5 dalis pagal vaisių ir daržovių nacionalinės kokybės schemas (NKP), kuri notifikuota EK, reikalavimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naudoti sertifikuotą dauginamąją medžiagą; • nenaudoti genetiškai modifikuotos dauginamosios medžiagos; • nenaudoti derliaus ilgaamžiškumo didinimo priemonių; <p>daryti fitosanitarines pertraukas;</p> <ul style="list-style-type: none"> • dirvožemį dezinfekuoti tik natūraliomis priemonėmis;

			<ul style="list-style-type: none"> • nenaudoti nutekamųjų vandenų dumblo tręšimui ir komposto gamybai; • jei tręšiama, sudaryti ir vykdyti tręšimo planą; • laikytis mineralinio azoto kiekio normų; tręšti mėšlu ar srutomis prieš sėją ar nuėmus derlių; antroje vegetacijos pusėje piktžolės naikinti mechaninėmis priemonėmis; • naudoti mikroelementines trąšas, atlikti dirvožemio laboratorinius tyrimus, laikytis derliaus nuėmimo terminų po augalų apsaugos produktų panaudojimo tik taisyklėse numatytais atvejais bei laikytis taisyklėse nustatytų šienavimo terminų.
128.	TI05eko4 'Conversion of peatlands', Lithuania should define restrictions imposed on mowing during the bird nesting period as these grasslands may be attractive to ground nesting bird species that are threatened or endangered in Lithuania. Lithuania is also requested to indicate the minimum size of fields and the eligible area for compensatory payments.		<p>Dėl šienavimo apribojimų paukščių perėjimo metu – šiuose plotuose bus taikomi bendrieji daugiamėčių pievų priežiūros reikalavimai.</p> <p>Dėl minimalaus lauko dydžio ir tinkamo paramai ploto – SP 4.1.7 dalyje numatyta minimalus lauko dydis 0,1 ha, o tinkamas paramai plotas 1 ha. Siekiant didesnio ekoschemos patrauklumo, tinkamą paramai plotą siūlome mažinti iki 0,5 ha.</p>
129.	TI05eko5 'Establishment of grassland on eroded soil', Lithuania should clarify the differences between TI05eko4 and TI05eko5 as the objectives and the commitments are the same. Please clearly specify in the description if these schemes are designed for different target areas.		<p>Atsižvelgta.</p> <p>Patikslintas ekochemos aprašas („Ariamųjų durpžemių keitimas pievomis“ bei „Eroduotos žemės keitimas“ bus įgyvendinamos skirtinguose plotuose, pagal sudarytus žemėlapius).</p> <p>Dėl minimalaus lauko dydžio ir tinkamo paramai ploto – SP 4.1.7 dalyje numatyta minimalus lauko dydis 0,1 ha, o tinkamas paramai plotas 1 ha. Siekiant didesnio ekoschemos patrauklumo, tinkamą paramai plotą siūlome mažinti iki 0,5 ha.</p>
130.	The Commission welcomes the eco-scheme TI05eko6 'Integrated grassland management' as it addresses multiple environmental needs, notably to reduce peatland degradation and hence GHG emissions, and the provision of habitats for biodiversity. Lithuania is asked to complete the description of the scheme and requested to clearly distinguish the eligibility criteria and the commitments and present them under the relevant Sections of the description. Furthermore: <ul style="list-style-type: none"> a) Lithuania should also provide additional explanations and clarifications on the conditions for the areas with natural constraints (ANC). An upper limit on livestock density would be needed to ensure the extensive nature of livestock grazing. b) The lack of information on targeted species as well as management elements does not allow for a proper assessment of how this scheme fits in the intervention strategy and whether the identified need is adequately addressed Lithuania is invited to revise its strategy to better address the needs of habitats of EU importance and to ensure a clearer contribution to the targets identified in the PAF.		<p>Dėl I pastraipos, patikslinta SP 5 dalis (bendras aprašymas).</p> <p>a) Manome, kad viršutinės ribos nustatymas nereikalingas, Nitratų direktyva nustato viršutinę ribą: nustatytas mėšlo kiekis hektarui turi būti toks, kad jame būtų 170 kg N. Pagal Valdymo reikalavimų įsakymą: per metus į dirvą patenkančio azoto (tręšiant mėšlu, srutomis ir ganant gyvulius) kiekis negali viršyti 170 kg/ha, t. y., 1,7 SG/ha.</p> <p>b) papildyta pagal EK pastabą. Patikslinta SP 5 dalis.</p> <p>c) Dėl geresnio ES svarbos buveinių poreikių tenkinimo – reikia EK paaiškinimo dėl pastabos. Lietuvos nuomone (įskaitant Aplinkos ministeriją, kuri daug prisidėjo kuriant šią ekoschemą) ekoschema tinkamai parengta, pagrindinė nauda EB buveinėms bus dėl šienavimo mozaikiškumo.</p>
131.	The Commission welcomes the eco-scheme TI05eko7 'Extensive management of wetlands'. However, Lithuania should clarify the internal coherence (e.g. the need focuses on biodiversity while the result indicator is linked to GHG emissions and pesticides) and the articulation with the eco-scheme TI05eko6 on integrated grassland management, which also covers wetlands. Lithuania should also explain the period for mowing ban and its environmental benefit. Lithuania should include a definition of wetlands in order to ensure that the share of wetlands eligible for support is not decreased compared to the current		<p>Atsižvelgta.</p> <p>EK klausia, kuo ši ekoschema skiriasi nuo TI05eko6, kuri taip pat apima šlapynes. ATS.: TI05eko6 ekoschema skiriasi, kadangi šioje eko-schemoje yra tvarkomos šlapynės kuriose yra saugomų rūšių paukščių buveinės. Dėl šių priežasčių tokių šlapynių priežiūra yra kitokia (šienaujant paliekama 20-30 proc. nenušienauta, nešienaujamo ploto vietą būtina antrais metais keisti) lyginant su</p>

		programming period. In order to maximise the environmental effect of this scheme, Lithuania should consider setting a multiannual commitment.	įprastinių šlapynių priežiūra. Abiem atvejais yra parengti atskiri šlapynių sluoksniai. EK klausia, kokia nustatyto nešienavimo laikotarpio aplinkosauginė nauda. ATS.: Nešienautos žolės plotai, ypač skurdesniuose viksvynuose visiškai nekenkia paukščiams. Tokiuose plotuose yra daugiau voragyvių, paprasčiau susisukti lizdą. Mokslininkai siūlo tarpinėse pelkėse palikti nešienautų ruožų (tik svarbu, kad juose neįsigalėtų nendrynai), net iki trečdaliao viksvinių pelkių šienauti kas antrus metus. EK siūlo įtraukti šlapynių apibrėžimą. ATS.: galime įtraukti, yra aprobuotas šlapynės apibrėžimas terminų banke: Šlapynė - šlapias žemės plotas, kuriam būdinga savita augalija, pelkėjimo reiškiniai ir kurio ribos nustatytos teisės aktuose. Šiai veiklai EK siūlo nustatyti daugiamečius įsipareigojimus (SP projekte nustatyta 1 m.). Sutinkame, nustatome 5 metų laikotarpį.
	132.	T105eko8 'Conversion to organic farming', Lithuania should complete the description of the scheme following the prescribed Plan structure so that it allows for a proper assessment. Please clarify the identified length of commitment (1 year) whilst conversion to organic farming normally takes 2-3 years. Please also explain and/or revise the payment rate that is very similar to KP01ekū 'Maintenance of organic farming'. The result indicators relevant to this eco-scheme are: R.14 'Carbon storage in soils and biomass' (R.14), R.19, R.21, R.22, R.24, R.29, and R.31.	Patikslintas ekoschemos aprašas. Atsižvelgta į EK siūlymą dėl rodiklių. Dėl išmokų dydžių, kurios panašios į ekologinio ūkininkavimo išmokas – EK prašome patikslinti klausimą (visas išmokas skaičiavo ekspertai pagal vienodą metodologiją, kaip šiuo laikotarpiu, taip ir naujuoju laikotarpiu išmokos perėjimui į ekologinį ūkininkavimą yra didesnės nei ekologinio ūkininkavimo išmokos).
	133.	T105eko9 'Animal welfare', Lithuania should specify the commitments and clarify whether the three proposed practices are cumulative or alternative, and whether farmers can subscribe in parallel to eco-schemes focused on extensive grassland management (where a minimum grazing period is also set). Through this scheme, Lithuania is invited to consider the promotion of low-protein feeding strategies for the reduction of ammonia emissions.	Patikslintas ekoschemos aprašas (SP 5 dalis). Ar visose trijose veiklose ūkininkas gali dalyvauti? ATS.: Už galvijus gali būti mokama parama už dalyvavimą vienoje iš trijų veiklų pasirinktinai arba dviejose veiklose: už genomo tyrimą moteriškos lyties pieniniam galvijui ir laikymą/ganymą pasirinktinai arba mociono aikštelėse arba pievose. Bus papildomas ekoschemos aprašas. Ar ūkininkai gali kartu dalyvauti ir Ekstensyvaus pievų tvarkymo ekoschemoje? ATS.: Ne, negalės (siekiant išvengti dvigubo finansavimo), tai alternatyvios ekoschemos. Dėl mažo baltymų kiekio šėrimo skatinimo – žemo baltymingumo pašarų naudojimas gyvulių šėrimui mažintų produktyvumą ir didintų sąnaudas. Nesiūlome naujos ekoschemos.
2.3.2.5. CIS (Article 32-35 SPR, section 5 SFC)	134.	In order to address efficiently difficulties and improve the competitiveness and sustainability of the sector and to avoid that the proposed CIS interventions lead to a deterioration of the environmental and climate situation (e.g. resulting from intensification of livestock farming), Lithuania is requested to clarify the interplay between CIS and other support decisions under the Plan and to improve, if relevant, the CIS interventions' targeting (e.g. eligibility conditions for specific types of farming within a sector and CIS adapted to different local context).	Atsižvelgta. Papildyta ir patikslinta prie susietosios paramos priemonės T103sus02.2
	135.	Lithuania is invited to support by statistical evidence the justification of difficulties of the sectors concerned. Regarding the need to increase the degree of self-sufficiency and/or mitigate imports, the Commission informs Lithuania that the arguments provided are not in line with the requirements laid down in the SPR, given that coupled payments are designed to address the difficulty of the eligible sector by improving its competitiveness, quality or sustainability	Atsižvelgta. Patikslinta ir papildyta prie visų susietosios paramos (CIS) priemonių

	136.	Lithuania should ensure that the eligibility conditions are designed at a sufficient level of detail and are aimed to improve notably the selected quality and sustainability objectives. Where thresholds are introduced in the eligibility criteria (e.g. dairy 4th level of support), their rationale should be explained to achieve the aims of the intervention, while avoiding discrimination and/or inconsistencies with other identified needs.	Atsižvelgta. Papildyta ir patikslinta prie susietosios paramos priemonės TI03sus02.1
	137.	The long-term improvements can be better secured if the CIS is accompanied by other support interventions, especially sector-related interventions. Therefore, Lithuania is invited to describe the synergies with the other interventions of the Plan, including support to young farmers and areas with natural constraints, and present them in Section 3.5 of the Plan.	Bus atsižvelgta.
	138.	Lithuania is invited to define the eligibility of the sectors targeted by the CIS in compliance with Article 33 (e.g. potatoes) of the SPR. Furthermore, access to additional funding for protein crops (a maximum of 2 % in total) must be in accordance with Article 96(3) of the SPR (e.g. crop mixtures).	Atsižvelgta. Papildyta ir patikslinta prie susietosios paramos priemonės TI03sus01.1 ir TI03sus01.4 Tačiau lieka klausimas EK dėl baltyminių augalų mišinių, kurie galėtų būti remiami.
	139.	While budgetary constraints are understandable, Lithuania is encouraged to revise the presented justification of the unit amount and base it on the real needs of the targeted sectors rather than on the available budget. Lithuania is also invited to elaborate and justify the unit rate, its variation (minimum and maximum amount) and its planned annual increase based on the objective chosen for the CIS interventions (e.g., full compensation, partial compensation; negative operational margin; average income gap coverage).	Atsižvelgta. Patikslinta ir papildyta prie visų susietosios paramos (CIS) priemonių.
	140.	Besides the selected R.8 'Targeting farms in specific sectors', Lithuania is invited to consider linking coupled income support interventions to R.4, R.6 and R.7.	Iš dalies atsižvelgta. Patikslinta ir papildyta prie visų susietosios paramos (CIS) priemonių.
	141.	The Commission should inform Member States about reduction coefficients, if any, related to the EU WTO schedule on oilseeds (Blair House) in the observation letter to the Plan. However, the Commission has not received all the information needed yet. Once all Member States have submitted their Plans, the Commission will inform Member States, if such coefficient is needed.	-
2.3.3. For sectorial interventions	142.	The Commission invites Lithuania to provide updated information on the number of recognised POs in the fruit and vegetables sector taking into account that the Plan foresees two operational programmes being implemented as of 2023 (indicator O.35).	Lietuvoje yra 2 patvirtintos GO su patvirtintomis veiklos programomis ir gaunančios ES paramą. Klausimas EK – ar reikia ir kokių būdu apie tai reikia papildomai notifikuoti?
2.3.3.1. Fruits and vegetables	143.	The current draft of interventions makes no link to the cross-cutting objective. The Commission considers that the link, where relevant, should be established, for example, in intervention "ADVI1(47(1)(b))".	Atsižvelgta, atitinkamos intervencijos bus susietos.
	144.	Similarly, there are no links established with SO3 although those links do exist. Lithuania is invited to make the necessary corrections.	Atsižvelgta, susieta su SO3 tikslu.
	145.	As regards result indicators, Lithuania is invited to take into account R.10 and R.11 'Fruit and Vegetables Concentration of supply', to which a reference is mandatory based on Article 160 of Regulation (EU) 1308/2013 and Article 46(b) of the SPR. Similarly, R.5 'Risk management' is mandatory for all fruit and vegetable sectorial types of interventions based on Article 47(2) of the SPR. Please also consider linking interventions "INVRE(47(1)(a))" and P01vid1 with R.39 'Developing the rural economy' and R.27 'Environmental and climate-related performance through investment in rural areas' (R.27).	Atsižvelgta, susieta su R.10, R.11. Klausimas EK: informuokite, kur parašyta, kad R.5 reikia pasirinkti visoms intervencijoms? Mes pasirinkome tik 1 intervenciją su rizikų valdymu pagal SPR 47 str. 2 dalį, o 5 intervencijas – nesiejome su rizikos valdymu.
	146.	Lithuania is invited to verify and properly describe in the Plan how all additional requirements set out in Regulation (EU) 2022/126, for instance, the percentage for minimum water savings (Article 11(4)(a) of Regulation (EU) 2022/126), are to be addressed.	Klausimas EK: Ar pakanka tiesiog įdėti nuorodą į deleguotąjį teisės aktą? Ar reikia cituoti deleguotojo teisės akto nuostatas SP?
	147.	Please complete Section 6 and include elements described in Article 52 of the SPR.	Klausimas EK: Laukas užpildytas. Ką konkrečiai prašoma papildyti?

	148.	Lithuania should ensure that operational programmes include three or more actions (80% of member of producers organisation rule) linked to the objectives referred to in points (e) and (f) of Article 46 of the SPR (Article 50(7)(b) of the SPR).	Atsižvelgta, patikslinta.
	149.	Please ensure that the interventions within the types of interventions referred to in Article 47(2), points (f), (g) and (h) of the SPR, do not exceed one third of the total expenditure under operational programmes (Article 50(7)(d) of the SPR).	Atsižvelgta, patikslintas intervencijos, parengtos pagal SPR 47 str. 2 dalies f) punktą, aprašas.
2.3.3.2. Apiculture	150.	<p>The presented apiculture interventions lack structure and information needed for the assessment. Thus, Lithuania is invited to:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) include under Section 3.5.2 a reliable method for determining the number of beehives in accordance with the provisions of Article 37 of Regulation (EU) 2022/126; b) revise tables in Sections 5.2 and 6.2.2 and include the total public expenditure in the updated tables; c) ensure that the indicative financial allocation for 2023 also takes into account any planned expenditure for implementation of measures under the National Apiculture Programme 2020-2022 during the extension period from 1 August to 31 December 2022; d) name the interventions according to the support provided and type of intervention they refer to; e) ensure the eligible expenditures comply with the provisions of Article 22 of and Annex II, part 1 to Regulation (EU) 2022/126 (e.g. purchase of means of transport under SPO3med2 is ineligible as per point 4 of Annex II); f) considerably improve the description in Section 5 by providing the required information under each section in a clear and structured way and only that information which is relevant to the intervention, avoiding repetition and unnecessary information. It should include a description of how the specific intervention addresses the sectoral objectives, followed by the specific actions supported, eligible expenditure (providing at least some examples of eligible costs), beneficiaries and eligibility conditions; g) support interventions/actions under the relevant type of intervention outlined in Article 55(1) (e.g. analysis of honey/bee products under Article 55(1)(c) rather than SPO3med6 or S03med4; participation in food exhibitions/information on bee products under SPO3med5 rather than SPO3med1); h) calculate the value for the result indicator R.35. Only intervention SP03med2 should contribute to this indicator (Article 111 of the SPR); i) ensure the consistency of the description provided under Section 9 with the information provided in Section 6 as well as justify and explain how these were determined; j) define distinct planned unit amounts and outputs for the different actions supported rather than a single amount for all (particularly in SP03med2 with a broad range of diverse actions supported); k) revise Section 6 by providing the relevant information on amounts and rates of aid for the actions supported. The provisions regarding eligibility of costs incurred during apiculture year no longer apply under the Plan; <p>clarify the demarcation with EAFRD interventions.</p>	<ul style="list-style-type: none"> a) Atsižvelgta, metodas pateiktas 3.5.2 dalyje. b) Atsižvelgta. c) Planuojama, kad Nacionalinės bitininkystės 2020-2022 m. programos priemonių įgyvendinimo išlaidos bus apmokėtos iki 2022 m. spalio 15 d. d) Intervencijų pavadinimai atitinka SP reglamente nurodytus, yra tinkami, keisti nematome būtinybės. e) Atsižvelgta, išlaidų sąrašas patikslintas. f) 5 dalies aprašymai tikslinami. g) Dėl medaus ir bičių produktų tyrimų, manome SPO3med6 ir S03med4 yra tinkamos. Mes suprantame, kad pagal SP reglamentą 55(1)(c) str. galima remti tik analizės laboratorijas, o ne bitininkus – reikia EK paaiškinimo šiuo klausimu. Dėl dalyvavimo parodose priskyrimo prie SPO3med5 – įvertinsime pasiūlymą. h) Atsižvelgta. R.35 reikšmė paskaičiuota, su R.35 susieta tik SP03med2 intervencija. i) Reikia EK paaiškinimo dėl Section 9 ir Section 6 suderinamumo (informacija šiose dalyse skirtinga). j) Bus atsižvelgta, nustatytos 3 vieneto sumos ir 3 produktai. k) Bus atsižvelgta. Dėl antro sakinio (The provisions regarding eligibility of costs incurred during apiculture year no longer apply under the Plan) prašome EK paaiškinimo. l) Atsižvelgta. Paaiškinta, kad tos pačios išlaidos negali būti finansuojamos EŽŪFKP ir ar kitų fondų.
2.3.3.3. Wine	151.	Lithuania is invited to remove the link with SO9 and need i.1 as well as to address the relevant comments presented under Section 'Minimum ring-fencing' of this Annex.	Per pasirinktą intervenciją (promotion), kaip ir šiuo laikotarpiu, bus remiamos tik įmonės, gaminančios putojantį vyną iš atvežtinės vyno žaliavos. Todėl ryšys su SO9 ir i.1 poreikiu yra tinkamas.

			Lietuvoje dar nėra komercinių vyndarių (auginančių vynuoges ir gaminančių vyna), todėl nepasirinkome plotinių intervencijų (susijusių su vynuogynų įveisimu, auginimu, žalio derliaus nuėmimu ir pan.), kurias būtų galima susieti su minimaliu „ring-fencing“ klimatui. Dėl „ring-fencing“ užtikrinimo reikia konsultacijų su EK.
2.3.4. For rural development	152.	<p>Lithuania is requested to improve the description of rural development interventions in terms of clarity and provide further details allowing their proper assessment and understanding of the intervention strategy. It should:</p> <ol style="list-style-type: none"> ensure that interventions are correctly detailed under their respective sub-sections in the Plan, linked to the appropriate result indicators as well as in line with the state aid rules and WTO requirements; ensure that all definitions used in the descriptions of interventions are explained (e.g. beneficiary ‘a farmer with a partner’, ‘small farm’, etc.) and used consistently in the Plan; ensure consistency of ‘rural area’ definition with the interventions; explain how each rural development intervention complements the relevant eco-schemes, sectoral interventions and other interventions and avoids double founding; clarify if farmers certified for organic farming (and receiving relevant support under EAFRD) would be eligible in parallel to participate in the related eco-schemes ensure compliance with the provisions of Article 73(5) of the SPR on the new compulsory standards in all relevant investment interventions; elaborate on targeting of the interventions, especially by taking into account the scale of the need for intervention and the allocated resources; harmonise the description of support ranges and planned unit amounts. The Section “range of support at beneficiary level” should indicate a range and the minimum level of support. The support amount should be differentiated, where applicable, in accordance with objective criteria in line with the targeting and the identified need. revise the environment and climate-related interventions in order to ensure their direct contribution to the environment and climate objectives and consider their reinforcement by creating interlinkages between eco-schemes, CIS and rural development support; consider introducing in Section 4.7.3 of the Plan a general eligibility requirement for an assessment of the expected environmental impact in accordance with the applicable legislation for the type of investment concerned, where an investment is likely to have negative effects on the environment. provide the following information and certification for interventions designed under Article 70, Article 71, and Article 72 of the SPR: <ul style="list-style-type: none"> a brief description of the method for calculating the amount of support and its certification according to Article 82 of the SPR in Section 7 of each intervention concerned, the full certified method of calculation (when carried out by an independent body) and in case it has been carried out by the managing authority, the certification by an independent body in an annex to the Plan. 	<p>Siekiant atsižvelgti į EK pastabą, priemonių aprašai bus patobulinti:</p> <p>(a) Atsižvelgta. SP priemonių aprašai peržiūrėti ir patikslintos sąsajos su rezultatų rodikliais, patikslintos nuostatos, susijusios su valstybės pagalba ir PPO.</p> <p>(b) Patikslinta priemonių KP12vld, KP17jūs, KP31tvi, KP32svp, KP19sūp aprašų 5 dalis aiškiai nurodant ūkio dydžių ribas, išreikštus standartinę produkcijos verte, kurie gali pretenduoti į paramą:</p> <ul style="list-style-type: none"> pagal priemones KP12 vld ir KP31tvi remiami ūkiai, kurių dydis išreikštas SP, yra didesni kaip 30 001 EUR; pagal priemonę KP32svp remiami ūkiai, kurių dydis, išreikštas SP yra nuo 16 001 Eur iki 30 000 Eur; pagal priemonę KP19sūp remiami ūkiai, kurių dydis, išreikštas SP yra nuo 4 000 iki 16 000 Eur (per metus); pagal KP17jūs remiami ūkiai, kurių ūkio dydžio potencialas, paraiškos pateikimo metu, yra ne mažesnis kaip 12 000 Eur ir ne didesnis kaip 70 000 Eur. Taip pat patikslinta priemonių KP10 mel, KP12 vld, KP32svp aprašų 5 dalis papildant juos projekto partnerio/partnerystės apibrėžimu, KP14prd priemonės aprašo 5 dalis papildyta žemės ūkio produktų perdirbimo sąvoka. Jaunojo ūkininko apibrėžimas patikslintas SP 4.1.5 dalyje. <p>c) dėl sąsajų su I ramsčiu: susijusių kaimo plėtros priemonių aprašymai papildyti ryšių / sąsajų / papildomumo su sektorinėmis ir I ramsčio priemonėmis aprašymais.</p> <p>Siekiant išvengti dvigubo finansavimo arba kompensacijų permokų toms pačioms investicijoms, Mokėjimo agentūra turimoje projektų duomenų informacinėje bazėje patikrins projektą pagal pareiškėją, investicijų rūšį, projekto įgyvendinimo vietą. Mokėjimo agentūra suveda visas (visų priemonių ir fondų) sąskaitas faktūras ir automatiškai sutikrina, ar jos nesidubliuoja. Be to, vertinat paraišką visada patikrinama kokiose priemonėse dar dalyvauja pareiškėjas ir kokias investicijas yra įsigijęs. Tai yra nusistovėjusi ilgametė Mokėjimo agentūros praktika. Aukščiau aprašymas dvigubo finansavimo rizikos valdymo mechanizmas aprašytas kaimo plėtros priemonių aprašuose.</p> <p>(d) Atsakymas EK: taip, galės dalyvauti šiose ekoschemose: TI05eko1.1, TI05eko1.2, TI05eko1.3, TI05eko1.4, TI05eko1.5, TI05eko1.6, TI05eko1.7, TI05eko1.8, TI05eko4, TI05eko5, TI05eko6 – neturint gyvulių, tik šienaujant prižiūrimus plotus, TI05eko9- atliekant genomo tyrimus, KP06ntm, KP09gen, KP07ntž, KP11mpū.</p> <p>(e) Atsižvelgta. Papildyta priemonių KP 12 vld, KP31tvi, KP32svp, KP19sūp aprašymų 5 dalis numatant, kad investicijos, susijusios su naujais ES standartais, taikomais žemės ūkio gamybai yra remiamos, tačiau tokia parama gali būti teikiama ilgiausiai 24 mėn. nuo datos, kai jie tampa privalomi.</p>

				<p>(f) Atsižvelgiant į EK pastabą bei į identifiкуotus poreikius, priemonių aprašuose išryškinti / nustatyti intervencijų tikslai. Peržiūrėtos loginės SP poreikių ir priemonių sąsajos - kur tikslinga, į priemonių aprašus įtraukta daugiau SP poreikių. Pvz., priemonės KP10mel aprašymas papildytas poreikiu d2.; papildyti priemonių KP12vld, Kp32svp aprašymai poreikiu b.1 ir b.5; priemonės KP14 prd aprašymas papildytas poreikiais b4, b5. Priemonės KP31tvi aprašymas papildytas SO2 tikslu susijusiu su konkurencingumo didinimu, skaitmeninimu, taip pat papildyta sąsaja su SO9, susijusiu su tvaria gamyba, gyvūnų gerove; taip pat šios priemonės aprašymas papildytas poreikiais d5, a5, b2, i3, b4, b5. Atsisakyta priemonės KP17jūs sąsajos su horizontaliojo tikslo, susijusio su žemės ūkio sektoriaus modernizavimu, poreikiais k1, k4 (atsižvelgiant į ex ante pastabą).</p> <p>Be to poreikiai, kuriuos atliepia priemonė, sureitinguoti pagal svarbą.</p> <p>(g) Dėkojame EK už 2022-05-20 techninių konsultacijų metu suteiktus papildomus paaiškinimus dėl siūlymo (pastabos) nustatyti minimalų paramos lygį (minimalų paramos intensyvumą). Apsvarstę šią galimybę esame linkę minimalaus paramos intensyvumo nenustatyti, o tęsti ilgametę praktiką, kai priemonėje nustatomas maksimalus paramos intensyvumas (paramos intensyvumo „lubos“), tačiau paliekant galimybę jį diferencijuoti vadovaujantis objektyviais kriterijais. Visi diferencijuojamo paramos lygio (intensyvumo) atvejai taipogi nustatomi SP priemonės apraše. Šis modelis suteikia daugiau lankstumo ilgamečiame priemonės įgyvendinime prisitaikant prie pokyčių bei kartu sudaro galimybes užtikrinti priemonės tikslingumą (<i>targeting</i>).</p> <p><i>Atkreipiame dėmesį, kad SPR 111 str. (j) įpareigoja nurodyti „paramos formą ir normą“ („form and rate of support“), tuo tarpu SFC2021 techninės gairės reikalauja nustatyti ne „normą“ („rate“), o „diapazoną“ („range“). Vadovaujantis teisės aktų hierarchija, laikome, kad siūlymas nustatyti minimalų paramos intensyvumą nėra nustatytas reglamente (SPR), taigi yra daugiau rekomendacinis.</i></p> <p>(h) Atsižvelgta į EK pastabą: peržiūrėtos kur tikslinta, papildytos priemonių sąsajos su I ramsčiu. Pvz., priemonės KP31tvi aprašas papildytas papildomumu ir takoskyromis su ekoschemomis ir susietosios paramos priemonėmis.</p> <p>(i) Atkreipiame dėmesį, kad SP 4.7.3 dalyje „Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai“ (11) nurodytas reikalavimas vykdyti investicijų poveikį aplinkai (kai tai būtina pagal įstatymą). Naujų papildomų reikalavimų atsižvelgiant į EK pastabą nenustatėme.</p> <p>(j) Atsižvelgta į EK pastabą, patikslinti ir papildyti priemonių aprašai, pateikiant trumpus paramos sumos apskaičiavimo metodo aprašymus. SP priede bus pateiktas išsamus išmokų skaičiavimas.</p>
2.3.4.1. Management commitments (Article 70 SPR,	Observations common to organic farming interventions	153.	Lithuania should justify the level of degressivity and the farm size threshold starting from which degressive payment applies for maintenance of organic farming, and provide explanations on the different levels of payments for the three groups of crops in Section 7 of KP01ekū 'Maintenance of organic farming'. Possible combinations with the various eco-schemes need to be elaborated and possible synergies as regards environmental benefits should be indicated. Lithuania is also requested to clarify how the double funding of similar elements will be avoided.	Dėl išmokų mažinimo 30% plotui virš 200 ha yra rengiamas pagrindimas. SP intervencijos aprašo 7 dalyje pateikti paaiškinimai dėl trijų išmokų grupių. Dėl galimų kombinacijų su kitomis ekoschemomis ir dvigubo finansavimo išvengimo – rengiama priemonių suderinamumo lentelė.

Section 5 SFC)	154.	Lithuania should consider additional linkages of the intervention KP01ekū 'Maintenance of organic farming' to SO4 and SO6 as well as the result indicators R.14, R.19, R.21, R.22, R.24, R.31 and possibly R.43 'Limiting antimicrobial use' and R.44 'Improving animal welfare'.	Atsižvelgta. Priemonė KP01ekū papildyta BŽŪP specialiais tikslais SO4 ir SO6. Bei rezultato rodikliais R.14, R.19, R.21, R.22, R.24, R.31, R.43 ir R.44.
	155.	Lithuania is requested to ensure the coherence with the carry-over commitments and outputs for all unit amounts for the different crop types under the eco-scheme TI05eko8 (conversion to organic farming)	Reikia EK paaiškinimo dėl šios pastabos. Taip pat prašome EK išaiškinti, kokie reikalavimai taikomi carry-over intervencijos aprašui (ar visi laukai turi būti pildomi, kaip ir bet kuriai kitai SP intervencijai (BŽŪP tikslai, poreikiai, rodikliai ir t.t.)?
	Observations common to forestry commitments	156.	Lithuania is requested to consider and focus on climate change and biodiversity friendly forest management practices
	157.	Lithuania should revise the intervention KP03jnp 'Forest management and protection' ensuring that management commitment-related elements are separated from investment-related elements in accordance with the SPR, and correct the result indicator accordingly.	Siekiant atsižvelgti į EK pastabą inicijuojame konsultacijas su miškininkystės ekspertais. Miško priešgaisrinės apsaugos taisyklėse, patvirtintose LR Vyriausybės 1995 m. balandžio 7 d. nutarimu Nr. 500, nustatyta, kad miškuose įrengiamos 2–4 metrų pločio (priklausomai nuo degių medžiagų sudėties priešgaisrinės mineralizuotos juostos, kuriose turi būti pašalintos degiosios medžiagos. Jos

			<p>atskiria miškus nuo galimų ugnies židinių bei stabdo požeminių gaisrų plitimą. Šios juostos prireikus atnaujinamos prireikus, iš jų pašalinamos degiosios medžiagos.</p> <p>Nors atsižvelgėme į EK techninių konsultacijų metu išsakytą abejonę dėl poreikio kasmet atnaujinti priešgaisrines mineralizuotas juostas ir nustatėme, kad šios juostos bus atnaujinamos ne daugiau kaip 2 kartus, ekspertai nebuvo vieningos nuomonės, nes derlinguose dirvožemiuose šių juostų atnaujinimas gali būti reikalingas / būtinas kiekvienais metais.</p> <p>Atsižvelgiant į EK pastabą atlikome šiuos priemonių aprašymų keitimus:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Priešgaisrinių mineralizuotų apsaugos juostų priežiūros ir atnaujinimo išlaidos papildomai įtrauktos į miško įveisimo išmoką (pagal priemonę KP02mva), nustatant, kad pagal įprastinę miškininkystės praktiką šių juostų priežiūra bus vykdoma 2 kartus. - Tokiu būdu iš įveisto miško priežiūros ir apsaugos išmokos (pagal priemonę KP03jimp) eliminuota dalis išlaidų, kurios anksčiau buvo skirtos kasmetiniam priešgaisrinių mineralizuotų apsaugos juostų atnaujinimui ir priežiūrai, siekiant išvengti gaisrų dėl gretimose žemės ūkio naudmenose deginamos žolės ir pan. - Taip pat atskirtas tvoros priežiūros ir repelentų įkainis nuo bendros priežiūros ir apsaugos išmokos (bus taikoma pasirinktinai). <p><i>(Rezultatų rodiklius galėsime perskaičiuoti po to, kai ekspertai perskaičiuos išmoką).</i></p>
	158.	Lithuania should include a reference to the EU Forest Strategy and indicate whether the proposed interventions contribute to its implementation.	<p>Atsižvelgta į EK pastabą – SP papildytas sąsaja su Naująja 2030 m. ES miškų strategija. SP miškų priemonėmis prisidedama prie Naujoje 2030 m. ES miškų strategijoje numatytų tikslų įgyvendinimo, siekiant užtikrinti ES miškų kokybės ir ploto didėjimą dar ne vieną ateinantį dešimtmetį, taip pat prie tikslo iki 2030 m. papildomai pasodinti bent 3 mlrd. medžių.</p> <p>Lietuvos miškingumas – 33,7 proc., ateityje jį numatoma padidinti iki 35–38 proc. visos šalies teritorijos, kasmet įveisiant miškų mažiausiai 8 tūkst. ha plote. Šie šalies miškingumo didinimo tikslai numatyti įvairiuose LR Seimo ir Vyriausybės patvirtintuose ir naujai rengiamuose strateginiuose dokumentuose: Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. birželio 4 d. nutarimu Nr. XIII-3021 patvirtintuose Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano valstybės teritorijos erdvinio vystymo kryptių ir teritorijos naudojimo funkcinuose prioritetuose, Nacionalinėje darnaus vystymosi strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 „Dėl Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“, Nacionalinėje aplinkos apsaugos strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. balandžio 16 d. nutarimu Nr. XII-1626 „Dėl Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“, Nacionalinėje klimato kaitos valdymo politikos strategijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. lapkričio 6 d. nutarimu Nr. XI-2375 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo politikos strategijos patvirtinimo“, Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2020 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. XIV-72 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, Europos Komisijai pateiktame Lietuvos Respublikos nacionaliniame energetikos ir klimato kaitos veiksmų plane 2021–2030 m. ir kt.</p>

				Miškų politiką Lietuvoje koordinuoja Aplinkos ministerija. Miškų veisimo tikslo Lietuvoje bus siekiama pasitelkiant ne tik BŽŪP SP, bet ir nacionalines lėšas.
Observation s common to genetic resources	159.	Lithuania is invited to complete intervention KP09gen 'Preserving endangered breeds' so that it is possible to assess its compliance with the legal basis (Article 45(1)(a), 45(2)(a) etc. of Regulation (EU) 2022/126), including the references to the use of herd or flock breeding book, and number of breeding females at national level.		Atsižvelgta. Papildytas priemonės KP08neg aprašas, nurodant veislinių patelių skaičių nacionaliniu lygiu. Nykstančių veislių patelių skaičių yra pateikęs Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Lietuvos gyvulininkystės instituto Ūkinių gyvūnų genetinių išteklių koordinavimo centras.
	160.	Lithuania is invited to reinforce the description by explaining how the intervention builds on experiences from 2014-2022 and how the support will improve upon the current situation, listing the breeds eligible for support, providing links to monitoring or breeding programmes and to any other environmental requirements, and by defining planned unit amounts.		Atsižvelgta. Priemonės aprašas papildytas.
	161.	Under eligibility conditions, Lithuania is invited to define the minimum number of animals per breed type to ensure it is adequate to achieve the aim of the intervention.		Atsižvelgta. Papildytas priemonės aprašas nustatant, minimalų išlaikomą gyvulių skaičių: pareiškėjas privalo laikyti bent 1 arklį, (arba) galviją, (arba) 2 kiaules, (arba) 5 avis, (arba) 10 naminių paukščių, priklausančių Lietuvos senosioms veislėms, kurioms gresia išnykimas”.
Observation s common to ANC interventions	162.	Lithuania is asked to clarify what are the additional restrictions referred to in point 4 of the eligibility conditions. Lithuania should also provide additional explanations on the increased threshold for degressivity as compared to the current programming period and to clarify how overcompensation will be avoided. <i>Dėl padidintos mažėjimo ribos, palyginti su dabartiniu programavimo laikotarpiu – pateikiamas tik paaiškinimas, SP korekcijų nebus.</i>		1. Dėl tinkamumo apribojimų: SP 5 dalis papildyta apribojimais iš Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo, kad <i>intensyvaus karsto vietovėse laikytis tręšimo ir augalų apsaugos produktų naudojimo reikalavimų.</i> 2. Dėl padidintos mažėjimo ribos, palyginti su dabartiniu programavimo laikotarpiu: SP KP11mpū 5 d. teikiant SP buvo pateiktas paaiškinimas: Ūkių apskaitos duomenų tinklo duomenų analizė rodo, kad stambūs ūkiai, ypač virš 200 ha, dėl mažo ekonomijos patiria mažesnes pastoviąsias išlaidas, gauna didesnes kainas, pasiekia 1,7-2,0 kartus didesnius produktyvumo rodiklius (SSGG analizė), todėl numatyta, kad 100 proc. nustatytos išmokos mokama visiems ūkiams už pirmus 200 ha, o už plotą virš 200 ha skiriama 50 proc. nustatytos išmokos lygio. Toks diferencijavimas labiau paskatintų smulkius ir vidutinius ūkius, o mažesnę vidutinę išmoką ūkiui gautų labai mažą dalis ūkininkaujančių gamtinius trūkumus turinčiose vietovėse, kadangi jose tik 0,7 proc. ūkių dirba daugiau kaip 200 ha ariamos žemės. Be to, diferencijuota išmoka iš viso būtų skiriama tik už 15,6 proc. ariamos žemės ploto. 3. Dėl perkompensavimo: Kompensacinės išmokos mokamos už reikalavimus atitinkančių ariamos žemės hektarą (kompensacinės išmokos mokamos iš II ramsčio) / pievų (ganyklų) hektarą (kompensacinės išmokos mokamos iš I ramsčio), kompensuojant 75 proc. susidarančių papildomų išlaidų ir prarastų pajamų didesnio intensyvumo gamtinių trūkumų turinčiose vietovėse, 50 proc. mažesnio intensyvumo gamtinių trūkumų turinčiose vietovėse ir 30 proc. užliejamose teritorijose ir intensyvaus karsto zonose (lyginant gamtinių kliūčių turinčias su gamtinių kliūčių neturinčiomis vietovėmis).
	163.	Lithuania is requested to provide further clarifications as regards the potential cumulation of support and to explain consistency with other interventions, i.e. eco-schemes. In addition, based on the description of the design of the support, it is unclear whether output indicator O.12 covers arable land and grassland (pasture)		1. Dėl galimo dvigubo finansavimo ir nuoseklumo su ekoschemomis: mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse pagal priemonę KP11mpū didesnio / mažesnio intensyvumo gamtinių kliūčių turinčiose vietovėse, karsto zonose ir potvynių užliejamose vietovėse ariamojoje žemėje išmokos bus mokamos iš II ramsčio lėšų, o pagal Kompleksinės ekoschemos TI05eko6 priemonę „Pievų

		<i>Dėl šios EK pastabos pateikiamas tik paaiškinimas, SP korekcijų nebus.</i>	priežiūra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse“ didesnio / mažesnio intensyvumo gamtinių kliūčių turinčių vietovių, karsto zonų ir potvynių užliejamų vietovių pievose (ganyklose) kompensacinės išmokos bus mokamos iš I ramsčio lėšų. 2. Dėl produkto rodiklio O12: KP11mpū – produkto rodiklis O.12 nustatytas ariamojoje žemėje; TI05eko6 priemonei „Pievų priežiūra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse“ produkto rodiklis O.8 nustatytas pievoms (ganykloms).
	164.	Concerning the output indicator O.12, the data provided (ha) show a significant decrease in areas with natural constraints (ANC) supported areas compared to the 2014-2022 programming period. Lithuania should explain the reasons for this decrease given that the designation of such areas remains unchanged. <i>Dėl šios EK pastabos pateikiamas tik paaiškinimas, SP korekcijų atlikti nereikia.</i>	2023–2027 SP prognozuojant plotus, atsižvelgta į 2014-2020 m. deklaruotus plotus. 2021 m. deklaruota: gamtinių kliūčių turinčiose vietovėse – 670 448,97 ha; specifinių kliūčių turinčiose vietovėse – 78 066,63 ha; pereinamojo laikotarpio vietovėse, kurios neteko mažiau palankių ūkininkauti vietovių statuso, - 391 835 ha. Viso 1 140 350,60 ha. 2023-2027 SP numatyta: Parama pagal priemonę KP11mpū „Mažiau palankios ūkininkauti vietovės“ ariamojoje žemėje (didesnio ir mažesnio intensyvumo kliūčių turinčiose vietovėse, potvynių užliejamos vietovės, intensyvaus karsto vietovės) - 489 500 ha. Parama pagal ekoschemos TI05eko6 „Kompleksinė pievų priežiūros schema“ priemonę „Pievų priežiūra mažiau palankiose ūkininkauti vietovėse“ pievose (ganyklose) (didesnio ir mažesnio intensyvumo kliūčių turinčiose vietovėse, intensyvaus karsto zonose ir potvynių užliejamose vietovėse) - 212 000 ha. Viso 701 500 ha. Pažymėtina, kad 2023–2027 SP eliminuotos didesnio ir mažesnio intensyvumo kliūčių turinčios vietovės, kurios neteko mažiau palankių ūkininkauti vietovių statuso ir kurioms 2014-2020 KPP laikotarpiu buvo taikomas pereinamasis laikotarpis (2018–2021 m. deklaruojama apie 400 000 ha kasmet).
	165.	Lithuania may also consider linking this intervention to result indicator R.4.	Atsižvelgta, papildyta rodikliu R.4 (SP intervencijos aprašo 4 dalis).
Observations common to N2000/WFD payments	166.	In relation to intervention KP07ntž 'Natura 2000 payments on arable land', Lithuania should complete the intervention description by elaborating on specific requirements resulting from the implementation of Natura 2000 restrictions, on which the payment calculation will be based (and the commitment to apply them should be included in the list of the commitments for the beneficiary).	Papildyta SP intervencijos aprašo 5 dalis (tinkamumo sąlygomis ir įsipareigojimais).
	167.	Lithuania should specify the method for calculating the compensatory payment, the level of payment, the payment itself, complete Tables 12 and 13 and provide the accompanying explanations. It is also requested to clarify how the budget will be balanced given the current draft proposes an increase in payment per hectare, while the total allocation for this intervention has been reduced as compared to the annual allocations in the current programming period.	Dėl kompensacinės išmokos apskaičiavimo papildyta SP intervencijos aprašo 11 dalis. Dėl biudžeto: Vertinamos galimybės padidinti šiuo metu Strateginiame plane numatytas lėšas ir tokiu būdu užtikrinti poreikius atitinkantį finansavimą priemonėms (KP06ntm) „Parama „Natura 2000“ miškuose“ ir (KP06ntž) „Parama „Natura 2000“ žemės ūkio paskirties žemėje“.
	168.	Lithuania is invited to add a link to SO1 and the relevant need as well as consider replacing the result indicator by R.4 and R.7.	KP06ntž papildyta tikslu SO1, poreikiu a.1, rodiklis R33 pakeistas į R4 ir R7.
	169.	Similar to intervention KP07ntž 'Natura 2000 payments on arable land', Lithuania is invited to consider linking KP06ntm 'Natura 2000 payments in forests' with SO1 and replacing result indicator R.33 'Improving Natura 2000 management' by R.7.	KP06ntm papildyta tikslu SO1, poreikiu a.7 „Palaikyti ūkių ekonominį ir aplinkosauginį tvarumą vietovėse, turinčiose gamtinių ir kt. Kliūčių“, rodiklis R33 pakeistas į R7.

		170.	Lithuania is requested to explain what caused the drop in the level of payment for the prohibition of sustainable logging as compared to the current programming period, while the other premia have increased <i>Dėl šios EK pastabos pateikiamas tik paaiškinimas, SP korekcijų atlikti nereikia.</i>	Išmoka sumažėjo, nes 2023-2027 SP nustatytas kompensacinės išmokos dydis tik už ugdomųjų miško kirtimų draudimą (47 Eur/ha), o 2014-2020 KPP kompensacinės išmokos dydis (155 Eur/ha) buvo nustatytas kompleksinio ribojimo atveju, kai draudžiami ugdomieji miško kirtimai ir brandžių medžių iškirtimas bei draudžiami ar apriboti sanitariniai kirtimai, paliekant tam tikrą džiūstančių medžių ar sausuočių skaičių 1 ha (buvo taikomi keli apribojimai).
		171.	Lithuania is invited to consider introducing an intervention for compensation payments for mandatory requirements resulting from the WFD. <i>Dėl šios EK pastabos pateikiamas tik paaiškinimas, SP korekcijų atlikti nereikia.</i>	[vertinome, naujos intervencijos nekursime (tokios priemonės neturime ir 2014-2022 m. KPP).
2.3.4.2. Investments , including investments in irrigation	Observation s common to forestry investments	172.	a) Lithuania is encouraged to maximise the use of available resources and avoid duplication with the maintenance commitments in RDP 2014-2022. b) Taking into account climate warming and the decrease of biodiversity, there is a need for a shift in the tree species composition selected for afforestation. It is therefore necessary to gradually introduce species that are more adapted to the changing climate in order to ensure environmentally resilient stands and to enhance biodiversity by building highly diverse forests. Therefore, Lithuania is invited to increase the required minimum 10% of deciduous forest and define the most relevant composition of stands, as well as define the unit amount for afforestation.	a) Atsižvelgta į EK pastabą ir priemonių aprašymas papildytas nuostata, kad SP lėšomis nebus pakartotinai skiriama parama miško, įveisto pagal ankstesnių programinių laikotarpių priemonės, priežiūrai ir apsaugai. b) Dėkojame EK už rekomendaciją. Lietuvos mokslininkai dirba naujų medžių rūšių įvedimo į Lietuvos miškus srityje – vykdo mokslinius tyrimus, sodina bandomuosius želdinius. Šiuo metu įtraukti naujų medžių neplanuojama. Kaip minėta atsakyme į 156 pastabą, klimato kaitai atsparios nevietinės medžių rūšys negali būti įtraukiamos tol, kol nėra pakankamai mokslinių tyrimų, įrodančių, kad jos gali augti Lietuvos sąlygomis ir kol nėra patvirtintos sėklinės miško bazės, atitinkančios Europos Tarybos direktyvos 1999/105/EB dėl prekybos miško dauginamąja medžiaga reikalavimus. Kaip jau minėta atsakyme į 156 pastabą, Lietuvoje veisiami ir atkuriami mišrūs miškai iš vietinės kilmės lapuočių ir spygliuočių medžių rūšių. Įveisiant mišką sodinamos arba išsaugomos savaiminės vietinės medžių rūšys, prisitaikiusios prie klimato ir Lietuvos ekologinių sąlygų. Įveisiant mišką žemėje, kurioje iki tol jis neaugo ir nesusiformavusi miško aplinka, sodinamos lengviau ir greičiau prie miško aplinkos ir dirvožemio sąlygų (derlingumo), hidrologinio režimo prisitaikiusios minkštųjų lapuočių ir spygliuočių medžių rūšys, padedančios greičiau suformuoti miško aplinką, kuri būtina miško išlikimui. Pagal nacionalinius teisės aktus, įveisiant mišką galima sodinti nuo 2 (pačiose nederlingiausiose augavietėse) iki 14 skirtingų (derlingose ir labai derlingose augavietėse) lapuočių ir spygliuočių medžių rūšių, atsižvelgiant į jų kilmės rajonus ir perkėlimo galimybes (šių reikalavimų Lietuva, kaip ir kitos ES šalys, turi laikytis įgyvendindama minėtos ET direktyvos 1999/105/EB nuostatu). Kaip buvo minėta, Lietuvoje vykdomi naujų, nevietinių medžių rūšių (pvz., platanalapio klevo, paprastojo buko, įvairių maumedžio rūšių) moksliniai tyrimai ir įvesti bandomieji želdiniai, siekiant išsiaiškinti jų auginimo Lietuvoje galimybes.
		173.	Lithuania should explain how it will increase resilience not only of the new forest stands but also of the existing forest stands and adapt forestry-related interventions if relevant.	Atsižvelgdami į EK prašymą teikiame paaiškinimą dėl priemonių esamų medynų atsparumui didinti. Primename, kad priemonė esamų medynų gerinimui (pertvarkymui) buvo numatyta ankstesniuose programavimo laikotarpiuose, tačiau buvo ypač nepopuliari. Valstybiniuose miškuose esamų miškų medynų pertvarkymą vykdo urėdijos. Prie medynų formavimo iš dalies prisidės SP intervencija „Jaunuolynų ugdymas“, kurios pagalba gali būti formuojami tikslinės rūšinės sudėties ir neigiamam aplinkos poveikiui atsparūs medynai (didinamas medynų atsparumas vėjavartoms, vėjalažoms, sniegalaužoms ir kitiems nepalankiems aplinkos veiksniams). Atskiros priemonės SP tam nenumatome.

			<p>Papildomai informuojame, kad Aplinkos ministerija šiuo metu rengia 2022–2030 m. Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtos programos pažangos priemonę „Išretėjusių ir ekonomiškai menkaverčių medynų ar krūmynų pertvarkymas į produktyvius ir atsparius klimato kaitai medynus, įvairiarūšių ir įvairiaamžių medynų formavimas“. Jei priemonė bus patvirtinta, jos įgyvendinimas planuojamas 2023-2030 m. planuojant kasmet privačiuose plotuose sutvarkyti 150 ha, valstybiniuose - 200 ha tokių miškų, iš viso per metus - 350 ha, per visą laikotarpį iš viso - 2800 ha. Planuojamas priemonės biudžetas 1,250 mln. Eur /m, iki 2030 m. iš viso 10 mln. Eur.</p>
174.	Lithuania should explain the sharp drop in the afforestation expectations as compared to the current programming period, particularly when the new intervention intends to cover not only afforestation but also forest restoration activities .		<p>Atsižvelgiant į EK prašymą teikiame paaiškinimą dėl rodiklių planavimo. Šiuo metu Lietuvos miškingumas siekia 33,7 proc. ir atitinka ES šalių vidurkį, tačiau svarbiausiuose nacionaliniuose strateginiuose dokumentuose numatoma pasiekti 38 proc. miškingumą iki 2050 m., o šiuo metu rengiamoje Nacionalinio miškų susitarimo vizijoje matomas ir 40 proc. miškingumas. Nuo 2015 iki 2020 m. miško plotai padidėjo 20,3 tūkst. ha (arba +0,93 proc.). Per šį patį laikotarpį miškingumas padidėjo nuo 33,4 iki 33,7 proc. Iš viso per pastaruosius 20 metų šalies miškingumą pavyko padidinti 3 proc., tačiau paskutiniaisiais metais miškų veisimo apimtys stipriai sumažėjo.</p> <p>Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas strateginiuose dokumentuose numatytam tikslui – padidinti šalies miškingumą, taip pat siekiant sumažinti administracinę naštą privačios žemės savininkams, veisiantiems naujus miškus ne miško žemėje, ir sutrumpinant laiką, per kurį šalies atsakingos institucijos priima sprendimą dėl miško įveisimo ne miško žemėje ir medžių savaiminukų, augančių ne miško žemėje, įtraukimo į miško žemės apskaitą, siekiant apsaugoti nuo sunaikinimo natūraliai susiformavusius savaiminius miškus, kai to pageidauja žemės savininkai, 2022 m. buvo pakeisti nacionaliniai teisės aktai reglamentuojantys miško įveisimo ne miško žemėje tvarką ir medžių savaiminukais apaugusios ne miško žemės inventorizacijos ir įtraukimo į apskaitą tvarką. Be to atsisakyta rengti brangiai kainuojančius kaimo plėtos žemėtvarkos projektus miškui veisti, kai miškas veisiamas iki 10 ha plotuose, leista veisti mišką derlingesnėse kaip 32 našumo balai žemės ūkiui nenaudojamos ar paleistose žemėse, supaprastinta miško įrašymo į Nekilnojamojo turto kadastrą tvarka ir kt. Siekiant Nacionaliniame miškų susitarime numatytų miško įveisimo tikslų prisidės ir Aplinkos ministerija (kuri atsakinga už valstybinių miškų veisimą, kasmet įveisiama apie 400-500 ha miškų), taip pat pagal naujai priimtus nacionalinius teisės aktus į naujų miškų statistiką bus įtraukiami savaime mišku apaugę plotai – preliminariais Valstybinės miškų tarnybos duomenimis, savaime užaugusio miško metinis rodiklis turėtų siekti apie 500 ha.</p> <p>Svarbu paminėti ir miško įveisimo rizikas:</p> <p>Valstybinių miškų valdytojai susiduria su problema, kad mažėja jiems perduodamų plotų miškui veisti, nes laisvos valstybinės žemės fondo žemė nuomojama žemės ūkio veiklai, todėl artimiausiame dešimtmetyje valstybinių miškų valdytojai kasmet planuoja įveisti ne daugiau kaip 200-300 ha naujų miškų kasmet. Valstybinių miškų valdytojai miškams veisti perka žemę iš privačios</p>

			žemės savininkų, tačiau jos kasmet nuperka nedaug – vidutiniškai apie 30 ha. Todėl ateityje planuojama minimali miškų plėtra valstybinėje žemėje. Privačioje žemėje pagrindiniai miško veisimo apribojimai numatomi dėl dabar vykdomos sparčios saugomų teritorijų plėtros (Natura 2000 teritorijos, atviros teritorijos paukščių apsaugai ir kt.). Nemažai valstybinių miškų gamtotvarkinėmis priemonėmis ateityje bus verčiama į kitas naudmenas – pelkes, atviras buveines, ganyklas, verčiamas miškas kitomis naudmenomis ir dėl karinių poligonų plėtros, naudingųjų iškasenų eksploatacijos ir pan. Kalbant apie SP priemonės KP02mva rezultato rodiklį – jis skaičiuotas atsižvelgiant į metinius vidurkius per ilgametę 2007-2022 patirtį, kuri rodo, kad kasmet įveisiama apie 500 ha miško. Po nelaimių atkuriamo miško ploto metiniai faktiniai vidurkiai yra maži (apie 50 ha) – į tai irgi atsižvelgta planuojant rodiklius.
	175.	Moreover, Lithuania is invited to add a reference to the Pan-European Afforestation and Reforestation Guidelines at the level of intervention .	Atsižvelgta: papildyta, kad intervencinės priemonės atitinka Visos Europos miško įveisimo ir atkūrimo gairėse numatytus kriterijus.
	176.	Lithuania is invited to consider replacing the current output indicator by off-farm indicator O.23 and linking thinning of young stands to result indicator R.27 .	Atsižvelgta. Iš O.21 pakeista į O.23. Iš R18 pakeista į R.27.
Observations common to green investments	177.	In relation to KP31tvi 'Sustainable investments' intervention, Lithuania should revise the scope of the intervention, so that it covers 'green' investments only and thus the higher support rate as well as accounting for the environmental ring-fencing could apply. This intervention represents an opportunity for e.g. supporting low-emission animal housing or conversion of manure/slurry into biogas, which should be addressed. Lithuania should ensure that investments go clearly beyond mandatory requirements and normal practice.	Atsižvelgta į EK pastabą. Patikslinta priemonės KP31tvi aprašo 5 dalis dėl remiamų veiklų ir 7 dalis dėl paramos intensyvumo, nustatant, kad: - Priemonė visa savo apimtimi remia "žaliąsias" investicijas, kadangi ja remiamos veiklos, susijusios su šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) išmetimo mažinimu, oro kokybės gerinimu, atsinaujinančiais energijos šaltiniais ir kitomis aplinkai draugiškomis praktikomis žemės ūkyje, susijusiomis su gyvulių auginimo valdymu ir mėšlo tvarkymu, kurių įgyvendinimui reikalingos investicijos gyvulininkystės sektoriuje. - Maksimalus paramos intensyvumas pareiškėjams, įgyvendinantiems investicijas į gyvūnų gerovę kaulininkystės sektoriuje – iki 80 proc. Kitiems pareiškėjams - 65 proc - Priemonė papildyta nauja veikla - biodujų įėjinių įrengimu ūkio vidaus reikmėms, kuri prisideda prie oro kokybės gerinimo bei klimato kaitos švelninimo. Įvestas naujas tinkamumo kriterijus: Kai parama skiriama investicijoms gyvūnų gerovei užtikrinti, tinkamomis laikomos tik investicijos, daromos siekiant viršyti privalomus Europos Sąjungos standartus, taikomus žemės ūkio gamybai.
	178.	Lithuania should consider options and envisage actions on how to improve the uptake of sustainable investments	Atsižvelgiant į EK pastabą inicijuoti priemonės KP31tvi aprašo patikslinimai, aprašyti atsakyme į 177 pastabą.
	179.	Lithuania should describe the synergies and links with other related interventions and ensure that double funding is avoided	Atsižvelgiant į EK pastabą papildyta priemonės KP31tvi aprašo 5 dalis informacija apie papildomumą su kitomis priemonėmis ir apie dvigubo finansavimo rizikos prevenciją. Akcentuota KP12vld ir KP31tvi takoskyra (pagal remiamų investicijų pobūdį).
Observations common to non-	180.	In relation to intervention KP08neg1 'Non-productive investments', Lithuania should complete the description of the intervention to permit its proper assessment. The current description lacks essential information, namely on: beneficiary, eligibility conditions and eligible investments, commitments/obligations, range of support, etc. Furthermore:	Atsižvelgta: priemonės aprašas papildytas trūkstamais elementais: paramos gavėjais, tinkamumo sąlygomis, įsipareigojimais ir tinkamomis investicijomis. a) Atsižvelgta. Priemonė susieta su tęstiniais įsipareigojimais, nustatant jog paramos gavėjas įsipareigoja vykdyti tęstinius įsipareigojimus ekoschemose,

productive investments		<p>a) It should also assess to what extent proposed investments are linked to or different from maintenance (management commitments) which could be supported under the interventions provided for in Article 71 or Article 30 of the SPR. The Commission strongly recommends to link non-productive investments to obligatory management commitments.</p> <p>b) Lithuania should elaborate on the “management of wetlands” and explain the link to the improvement of biodiversity through this investment.</p> <p>c) Lithuania is invited to consider replacing the identified result indicator by R.26 and R.32 if the investments are on-farm, R.27 in case of off-farm.</p> <p>Lithuania is encouraged to explore possibilities of further ambitious actions. In this respect, the PAF could guide on the needs for non-productive investments.</p>	<p>susijusiose su pievų ir šlapynių priežiūra (EB svarbos šlapynių ir pievų palaikomoji ekoschema);</p> <p>b) Atsižvelgta. Patikslintas priemonės aprašas, jog atkūrus šlapynes bus sudarytos sąlygos biologinei įvairovei pagerinti (išvardintos saugomos rūšys), atkuriant buveines šlapynėse, pvz., tinkamas meldinei nendrinukei. Išvardintų rūšių paplitimo teritorijos yra atrinktos ir suregistruotos Aplinkos ministerijos GIS pagrindu tvarkomoje Saugomų rūšių informacinėje sistemoje, o natūralių buveinių paplitimo GIS duomenys nustatyti atlikus EB svarbos buveinių inventorizaciją visos šalies mastu. Bendras plotas, kuriame identifikuotas minėtų labiausiai nykstančių rūšių (nejskaičiuojant maldinės nendrinukės) ir natūralių buveinių tvarkymo poreikis, yra apie 31,5 tūkst. ha, tačiau pažymime, kad šis plotas apibrėžia tik potencialias, būtinas tvarkyti teritorijas.</p> <p>c) Atsižvelgta. Patikslinti priemonės rodikliai. Pasirinkti R.26 ir R.27 rodikliai.</p> <p>d) Neatsižvelgta. Žr. 59 kl. atsakymą (naujuoju laikotarpiu SP prisiimami įsipareigojimai yra aukštesni nei praeitų laikotarpiu: įtraukta daugiau saugomų rūšių, išplėsti plotai).</p>
	181.	<p>In relation to intervention KP08neg2 ‘Preventive actions against disasters’, Lithuania is invited to provide more details on the scope of the intervention (Section 5), especially actions envisaged for support and how they link with the SWOT analysis, specific objectives and identified needs. Furthermore:</p> <p>a) It should be noted that biosecurity investments (e.g. installing a gate, changing rooms) do not qualify as non-productive and/or ‘green’ investments. Therefore, references to non-productive and/or green investments (investments as referred to in Article 73(4)(a)(i) of the SPR) should be removed, and the intervention description adapted accordingly (output indicator, result indicator, description, level of support, etc.).</p> <p>Lithuania is invited to clarify the proposed support: is it cumulative or alternative (amount per project or amount per LU).</p>	<p>Siekiant atsižvelgti į EK pastabas patobulintas priemonės KP08neg2 aprašas.</p> <p>a) atsisakyta sąsajos su negamybinėmis investicijomis. Atitinkamai pakoreguoti rodikliai, susiję tikslai.</p> <p>Aukštesnis paramos intensyvumas (80 proc.) taikomas atsižvelgiant į remiamų veiklų pobūdį bei vadovaujantis SPR 73 str. 4 d. (c) (iii) „<...> investicijoms į tinkamus prevencinius veiksmus“.</p> <p>b) teikiame paaiškinimą, kad paramos suma skaičiuojama dvejopai, priklausomai nuo ūkio dydžio:</p> <ul style="list-style-type: none"> - smulkiems ūkiams (iki 20 SG) teikiama fiksuoto dydžio (4 tūkst. Eur) parama (neatsižvelgiant į laikomų gyvulių skaičių); - ūkiams, turintiems daugiau kaip 20 SG, parama apskaičiuojama diferencijuotai, pagal laikomų gyvulių skaičių.
	182.	<p>In relation to intervention KP08neg3 ‘Preventive actions against predators’, Lithuania should elaborate on the eligible investments, which should be included in Section 5 of the intervention, and clarify the targeting in terms of territory. It should also revise the section on planned unit amounts. It is mandatory to establish also a planned average unit amount. Moreover, the maximum planned average unit amount should not represent the upper ceiling for the payment per beneficiary.</p>	<p>Atsižvelgiant į EK pastabą patikslintas priemonės KP08neg3 taikymo teritorijos aprašymas: atsižvelgiant į išaugusią vilkų populiaciją ir žalų atvejus ir siekiant sudaryti galimybes ūkininkams gauti paramą apsaugai nuo vilkų tose savivaldybėse, kuriose yra tikimybė patirti vilkų daromą žalą ūkiniams gyvūnams, įtraukta naujų teritorijų grupė, t. y. savivaldybės, kuriose per pastaruosius 5 metus užfiksuota iki 10 vilkų išpuolių prieš ūkinius gyvūnus atvejų.</p> <p>Paramos vienetai bus peržiūrėti.</p>
Observation s common to regulated drainage	183.	<p>In relation to intervention KP10mel ‘Investments in controlled drainage’, Lithuania should elaborate on the scope of the intervention focusing on the linkages of regulated drainage to the clear and direct climate and environmental benefits. Only investments with such proven linkages can qualify as a ‘green’ investment with a higher support rate and accounting for the environmental ring-fencing. Furthermore:</p> <p>a) based on the assessment of the current draft, the present intervention is a productive intervention with a clear focus on increasing the production of agricultural holdings. The link to SO5 and SO6, and to result indicators R.26 and R.27 seems weak.</p>	<p>Papildant atsakymą į 44 pastabą, pažymime, kad SP priemonė KP10mel turi vieną esminį skirtumą lyginant su dabartine priemone: reikalavimas įdiegti reguliuojamo drenažo sistemą tampa privalomas (šiuo laikotarpiu tai nėra privaloma, už tai skiriami atrankos balai). Taigi, nuo 2023 m. bet kuris melioracijos projektas turės tiesioginį teigiamą poveikį aplinkai ir klimatui.</p> <p>Atsakymai dėl:</p> <p>a) Reguliuojamo drenažo aplinkosauginis aspektas ir sąsaja su SO4 bei SO5 atskleistas papildytame priemonės aprašyme (žr. atsakymą į 44 pastabą), t. y. pateikiama informacija, paremta moksliniais tyrimais ir ekspertiniais skaičiavimais dėl vandens nuotėkio, N ir P išsiplovimų, ŠESD mažinimo, kt.</p>

		<p>b) If the GHG mitigation potential is not satisfactorily demonstrated, investment in regulated drainage systems cannot qualify as a non-productive investment and the contribution rate of 80% is not possible.</p> <p>Lithuania is also invited to ensure compliance with the relevant provisions of Article 74 of the SPR, define the targeting and the minimum support rate.</p>	<p>b) Melioracijos įrenginiai ir statiniai vidutiniškai tarnauja 40 metų. Tai reiškia, kad su vienkartinė investicija per šį laikotarpį žemės ūkio ŠESD emisijas galima tikėtis sumažinti 56 - 80 kt CO₂-e (žr. atsakymą į 44 pastabą).</p> <p>c) Modeliuojame šią priemonę vadovaudamiesi SPR 73 str. 4 d. (a) (i) bei aukščiau pateiktais įrodymais dėl atitikimo aplinkosauginiams tikslams, todėl planuojame taikyti 80 proc. paramos intensyvumą, bet į „ring-fencing“ priemonių grupę ši priemonė nebus traukiama.</p>
Observations common to the productive investments interventions	184.	Lithuania is invited to provide explanations and/or revision with regard to the low level of ambition for farm modernisation (R.9 at 1,013%).	Žr. atsakymą į 35 pastabą.
	185.	It is indicated that investments in irrigation will be eligible for support under interventions KP12vld ‘Investments in holdings’ and KP32svp ‘Small and medium-size farms’ development and cooperation’. Lithuania should clarify what type of investments in irrigation can be covered by these interventions, ensure that they are in line with Article 74 of the SPR, by describing the environmental safeguards and conditions for support as well as specify the expected water saving potential	Patikslinta priemonių KP12vld ir KP32svp aprašų 9 dalis susijusi su netinkamomis finansuoti išlaidomis, atsisakant investicijų į drėkinimo sistemas rėmimo, tačiau paliekant galimybę remti drėkinimo sistemas, kurioms naudojamas lietaus vanduo.
	186.	The current description of productive investment interventions does not allow for a proper assessment. Lithuania should clarify the intervention descriptions and define clearer demarcations between relevant rural development as well as sectoral interventions	Atsižvelgta į EK pastabas: - gamybinėms investicijoms skirtų priemonių (KP12 vld, KP14prd, KP17jūs, KP30pfi, KP31tvi, KP32svp, KP10mel, KP19sūp) ir priemonės KP14gra aprašų 5 dalis papildyta informacija apie sąsajas su kitomis priemonėmis, įskaitant sektorines priemones; - taip pat į priemonių aprašų 5 dalį įtrauktos nuostatos dėl dvigubo finansavimo rizikos prevencijos mechanizmo (žr. atsakymą į 152 pastabos (c) dalį).
	187.	Clarifications should be provided on the proposed eligibility for ‘cooperative projects’ and on the priority in relation to lending to the smaller size farms..	
	188.	Lithuania should explain planned unit amounts as required by the Plan structure and consider linking intervention KP12vld ‘Investments in holdings’ also to R.3 as well as include a condition on the durability of investments for all productive investment interventions.	Atsižvelgta: Papildytos priemonės KP12vld aprašo 4 ir 12 dalys įtraukiant R3 rodiklį. Teikiant paskolas, investicijų tvarumas užtikrinamas per atrankos principus (skolinant lėšas prioritetas bus teikiamas mažesniems ūkiams). SP 4.7.3 dalyje "Įsipareigojimai pareiškėjui ir paramos gavėjui" yra nustatytas įsipareigojimas pareiškėjams įgyvendinantiems gamybinės investicijas mažiausiai 5 metus nuo galutinio paramos lėšų išmokėjimo: a) nenutraukti ar neperkelti gamybinės veiklos už Strateginio plano įgyvendinimo teritorijos ribų; b) nepakeisti infrastruktūros objekto ar jo dalies nuosavybės teisių; c) nepakeisti veiklos pobūdžio, tikslų ar įgyvendinimo sąlygų, kai tokie veiksmai pakenkia pradiniam projekto tikslams.
	189.	In relation to intervention KP14prd ‘Investments in bioeconomy business’, Lithuania should revise the description according to comments presented in point 149 of this Annex, where relevant, and remove all conditional links to production and exports	Atsižvelgta į EK pastabą - patikslinta priemonės KP14prd aprašymo 5 dalis ir atrankos principai. Priemonėje panaikintos sąsajos su eksportu ar gamyba (numatyta remti žemės ūkio produktų perdirbimą)
	190.	Lithuania is invited to correct the legal basis for intervention KP26tks ‘Quality schemes’ as it should be designed under Article 77 of the SPR and in this way cannot be linked to the environmental ring-fencing	Atsižvelgta iš dalies. Tai yra tęstinė 2014-2022 m. KPP priemonė, paramos gavėjas gali būti vienas asmuo, todėl SPR 77 str. netinka (nes pagal šį straipsnį turi būti bent du dalyviai). Priemonę atsiejome nuo aplinkosaugos <i>ring-fencing</i> .
2.3.4.3. Installation aid (Article 75 SPR, section 5 SFC)	191.	Lithuania is invited to provide additional clarifications on how it will be decided whether a young farmer is in the process of setting-up and when the setting-up has been completed. It should consider linking KP17jūs ‘Installation of young farmers’ intervention to R.37	Siekiant atsižvelgti į pastabą apibrėžtas jaunojo ūkininko įsikūrimo momentas - priemonės (KP17jūs) aprašo 5 dalis patikslinta nurodant, kad: - paraišką galima pateikti per 24 mėn., nuo valdos ar ūkio įregistravimo; - teikiant paraišką valdos ekonominis dydis (SP) negali viršyti 70 000 Eur;

			<p>- verslo planas turi būti įgyvendinamas per ne ilgesnį kaip 5 metų laikotarpį;</p> <p>- parama teikiama jaunajam ūkininkui, kuris pirmą kartą steigiasi žemės ūkio valdoje ir ūkyje kaip valdos ir ūkio valdytojas.</p> <p>Dar kartą įvertinę EK siūlymą dėl rodiklio R.37 informuojame, kad neplanuojame į priemonę KP17jūs įtraukti papildomo rezultato rodiklio R.37 (sukurtų darbo vietų skaičius), nes:</p> <p>- KP17jūs intervencijos esminis tikslas - padėti jauniems asmenims kurtis žemės ūkio sektoriuje, taip palengvinant kartų kartą ir užtikrinant žemės ūkio veiklos tęstinumą;</p> <p>- darbo vietų skaičiavimas ženkliai didintų administracinę naštą, įvertinant, kad žemės ūkio veikloje vyrauja sezoniškumas, nepilni etatai, dirba šeimos nariai;</p> <p>- rezultato rodiklis R.37 nėra privalomas valstybės narėms.</p>	
		192.	<p>Lithuania is invited to consider including an intervention on the business start-up in order to cover further the emerging needs in the rural areas or to explain how related needs will be addressed outside the CAP.</p>	<p>Naujų priemonių verslui nenumatyta. Kitų fondų ir programų papildomumas atliepian poreikius detaliau aprašytas SP 4.5 dalyje.</p>
2.3.4.4. Risk management (Article 76 SPR, section 5 SFC)		193.	<p>Lithuania is invited to justify the decision of including in intervention KP15riz 'Crop, plant and animal insurance' only insurance in relation to drought and frost damage and to include information as to whether single or multi-peril losses are covered. Furthermore:</p> <p>a) It should include in the relevant sections the threshold triggering compensation, as well as a description of the methodology for calculation of losses, including for indices, if such are to be used.</p> <p>b) Lithuania is invited to describe the provisions in order to avoid overcompensation, for example in relation to relevant sectoral interventions.</p> <p>It should also include an explanation and justification related to the value of the unit amount as well as provide the assessment on WTO compliance</p>	<p>Atsižvelgta į pastabas:</p> <p>Priemonės KP15riz aprašyme patikslinta, nurodant kodėl iš SP kompensuojama tik sausros ir iššalimo žalų draudimo įmokos dalis - kadangi kitos žalos (kruša, audra, liūtis) dalis draudimo įmokos kompensuojama iš valstybės pagalbos;</p> <p>a) patikslinta intervencijos aprašymo dalis nurodant kaip įvertinama kompensacijos riba (threshold trigering);</p> <p>b) patikslintas intervencijos aprašymas nurodant takoskyras;</p> <p>c) patikslintas priemonės aprašymas nurodant kaip bus nustatytas mechanizmas užtikrinantis dalies draudimo įmokos kompensavimą atsižvelgiant į draudžiamo vieneto maksimalią vertę. Kadangi intervencija patenka į PPO geltonąją dėžutę pagal savo principą, atliktas atitinkamas patikslinimas.</p>
		194.	<p>In relation to intervention KP16sav 'Mutual funds', a number of elements need to be clarified, notably: how the intervention will respond to the need of addressing income fluctuations, the sector-specific or general nature of the intervention, the degressivity and duration of support, compliance with state aid rules and WTO rules/obligations, as well as an explanation and justification related to the value of the unit amounts.</p>	<p>Intervencijos aprašymas patikslintas nurodant kaip bus atliepti pajamų stabilizavimo poreikiai apibrėžti papildomumai ir takoskyros su kitomis rizikos valdymo ir sektorinėmis intervencijomis, nurodyta de minimis apibrėžtis. Kadangi intervencija patenka į PPO geltonąją dėžutę pagal savo principą, atliktas atitinkamas patikslinimas. Nurodytos atsižvelgiant į pastabą tinkamos išlaidos ir jų kompensavimo principai bei mechanizmas patikslinant rodiklius.</p>
2.3.4.5. Cooperation (Article 77 SPR, section 5 SFC)	Observations common to Leader and "smart villages"	195.	<p>The LEADER intervention appears to be the only intervention supporting wider rural development (outside agri-food sector) – and is expected to cover a whole range of rural needs. Lithuania is invited to streamline the LEADER intervention fully in line with its method (e.g. including innovation at the local level) so that the intervention can deliver added value (in terms of better social capital, local governance and better project results compared with non-LEADER delivery). Complementary measures covering basic needs could be envisaged in view of the large rural-urban gap in Lithuania.</p> <p>Lithuania is also invited to provide additional clarification and/or revision on definition of sub-regional level, partnership, functions of Local Action Groups (LAGs), principles of selection of Local Development Strategies etc.</p>	<p>Priemonės aprašas patikslintas pagal EK pastabas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - išplėstas potencialių rezultato rodiklių sąrašas (menui); - pateikta „Vietos plėtros strategijų taikymo teritorijos“ apibrėžtis; - patobulinti LEADER principų aprašymai, kuriais atskleidžiamas priemonės turinys; - nurodyti vietos plėtros strategijų atrankos principai); - patikslintos VVG funkcijos vadovaujantis Reglamentu 2021/106033 str. - aprašytas papildomumas su kitomis SP priemonėmis.
		196.	<p>In relation to intervention KP21sum 'Smart villages', Lithuania is invited to provide additional explanations on the implementation it envisages of the 'smart villages' concept, namely: the</p>	<p>Priemonės aprašas patobulintas atsižvelgiant į EK pastabas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - išryškintas priemonės tikslas;

		preparatory work for the setting-up of smart villages strategies; the process for selecting and implementing the relevant projects, the role of LAGs as facilitators and as beneficiaries, the type of activities and the synergies with the LEADER intervention. Further explanations are needed on the choice of five categories for intervention in order to better understand the main principles and expected outcomes.	<ul style="list-style-type: none"> - pateiktas „Sumanaus kaimo“ apibrėžimas; - apibūdinta priemonių LEADER ir „Sumanieji kaimai“ taikymo teritorijos skirtis; - aprašyti priemonės įgyvendinimo parengiamieji, modeliavimo, bandomieji, vertinimo veiksmai; - aprašytas priemonės įgyvendinimo mechanizmas ir santykis su LEADER; - pateikti projektų atrankos principai; - detalizuoti galimi paramos gavėjai ir partneriai bei tinkamumo sąlygos. <p>5 temos pasirinktos vadovaujantis VDU mokslininkų atliktu tyrimu sumanių kaimų tema.</p>
Observations common to cooperation interventions, quality schemes and EIP	197.	Lithuania is invited to explain the reasons to discontinue the quality schemes' intervention KP26Tks 'Quality schemes' which is limited to carried over operations from its RDP, that is well aligned with the identified need c.4, and provide further details on if and how Lithuania intends to support products under geographical indications (GIs) scheme. Lithuania is also invited to correct the legal basis for KP26Tks 'Quality schemes' (currently classified as an investment intervention) and adapt the intervention accordingly (output indicator, no ring-fencing, legal references, type of payment). It should be ensured that carried-over operations paid under the Plan follow the requirements laid down in the SPR in terms of content	<p>Priemonės aprašas patikslintas, tačiau reikia konsultacijų su EK dėl reikalavimų tęstinių priemonių aprašams.</p> <p>Šios priemonės atsisakoma dėl nepakankamo pareiškėjų susidomėjimo ir dalyvavimo priemonėje. Mažesni nei tikėtasi susidomėjimą kreiptis paramos pagal priemonę sąlygojo veiksniai, susiję su kokybiškų žemės ūkio ir maisto produktų ženklo, etiketės su minėtu ženklu ir (ar) prekinės pakuotės spausdinimo, gamybos ir (ar) įsigijimo išlaidų, kurios negali būti pripažįstamos kaip tinkamos finansuoti, traktavimu ir eliminavimu iš paramos schemos dėl pasikeitusios intervencijos logikos taikymo.</p> <p>Atsižvelgiant į EK išsakytą nuomonę dėl tinkamų išlaidų, buvo atliktas priemonės ekspertinis vertinimas, kurio rezultatų pagrindu buvo suformuoti planuojami galimi KPP paramos schemos M03 įgyvendinimo pokyčiai, dėl kurių ŽŪM raštu Nr. 2D-2571 (11.98E) kreiptasi 2020-08-17 į EK. EK 2020-10-28 pateikė atsakymą Ares(2020)6046993 ir pakartojo savo nuomonę dėl finansuojamų išlaidų tinkamumo. Tinkamos finansuoti pagal priemonę fiksuotosios išlaidos – dalyvavimo remiamoje kokybės sistemoje pradžios išlaidos, metinis įnašas už dalyvavimą toje sistemoje, įskaitant, jei būtina, patikrinimų, reikalingų atitikčiai tos sistemos specifikacijoms patikrinti, išlaidos. Atsižvelgiant į tai, kad tinkamos finansuoti išlaidos sudaro tik 7 proc. ir kad pagrindinis priemonės principas yra ne investicijų, o išlaidų padengimas prisijungus prie kokybės sistemų, nemotyvuoja pareiškėjų, nes nėra skatinančio elemento.</p> <p>Pagrindinis kompensavimo principas yra išlaidų padengimas prisijungus prie Kokybės sistemų, o ne investicijos. EK nurodė, kad kitos ŽŪM rašte nurodytos išlaidos neturėtų būti laikomos tinkamomis kompensuoti iš EŽŪFKP lėšų. Atsižvelgiant į tai, 2021 m. buvo pakeistos Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos priemonės „Žemės ūkio ir maisto produktų kokybės sistemos“ įgyvendinimo taisyklės dėl tinkamų finansuoti išlaidų koregavimo, išbraukiant, EK nuomone, netinkamas kompensuoti išlaidas (kanceliarinių prekių, reklamos, pakuočių, dizaino sukūrimo ir panašias išlaidas).</p> <p>Statistiniai duomenys: nuo 2015 m. iki 2022 m. balandžio 1 d. patvirtintos 123 naujos paraiškos. Išmokėta paramos suma – 1,27 mln. EUR (Tęstiniai KPP 2007–2013 įsipareigojimai-0,7 mln., Parama pirmą kartą dalyvaujantiems kokybės sistemose – 0,57 mln.</p>
	198.	Lithuania is invited to describe complementarities, if any, with other interventions (rural development and sectoral) for the interventions KP19sūp 'Small farms' development and cooperation' and KP14gra 'Short-supply chains'. Furthermore:	<p>Atsižvelgta į pastabas:</p> <p>Priemonė KP19sūp perkvalifikuota iš bendradarbiavimo į investicinę (atsižvelgiant į konsultacijas su socialiniais partneriais). Išryškintos priemonių</p>

	<p>a) It should be recalled that under cooperation type of interventions, support may be granted for new forms of cooperation, including existing ones if starting a new activity. Lithuania is invited to describe explicitly these aspects for the interventions KP19ssb (pastaba - pakeista į KP19sūp) 'Small farms' development and cooperation' and KP14gra 'Short-supply chains' and to include all the minimum requirements laid down in Article 77 and Article 73 of the SPR, including the duration of the support to cooperation schemes.</p> <p>b) Lithuania is encouraged to elaborate and/or amend the purpose and the added value of the cooperation schemes (why they are not possible without the joint action), the beneficiaries, and how the benefits of supported actions will be distributed among participating farmers.</p> <p style="text-align: center;">Explanations and/or revisions are expected with regard to the particularly low level of ambition for cooperation type of interventions, which according to the result indicator R.10 stands at 0,15%.</p>	<p>sašajos (priemone KP19sūp skatinama smulkių ūkių pirminė gamyba, ūkių kooperacija (bendri kelių smulkių ūkių projektai), o priemone grandinės – skatinamas sekantis etapas, t.y. perdirbimas, logistika, tiekimas i rinką.</p> <p>a) priemonėje KP14gra įtvirtinta naujų bendradarbiavimo formų galimybė, siekiant neriboti projektų idėjų baigtiniu bendradarbiavimo formų sąrašu. Pareiškėjas turės pagrįsti naujos formos modelį. KP14gra aprašo tinkamumo kriterijai papildyti privalomais pagal SPR 77 ir 73 str. Projektams pagal KP14gra bus taikomas veikslių trukmės reikalavimas nustatytas bendruosiuose reikalavimuose SP 4.7.3 d.(t.y. kaip ir investicinėms priemonėms 5 m. kontrolės laikotarpis). Papildyta tinkamumo reikalavimu turėti jungtinės veiklos sutartį (kurioje bus aprašomos grandinės dalyvių atsakomybės).</p> <p>b) atsižvelgiant į pastabą išryškintas bendradarbiavimui ir kooperuotiems projektams SP priemonėse teikiamas dėmesys. Atitinkamai patikslinti priemonių aprašymai:</p> <ul style="list-style-type: none"> - KP19sūp priemonės apraše apibrėžtas priemonės tikslas, išryškinant smulkių ūkių bendradarbiavimo ir bendrų / dalijimosi procesų svarbą, aprašo 12 d. pateiktas paaiškinimas, kaip paramos vieneto suma didėja didėjant projekte dalyvaujančių ūkių skaičiui, - priemonėse KP32svp ir KP12vld numatytas prioritetas kooperuotiems projektams, - priemonėse KP14gra ir KP19sūp numatytas prioritetas daugiau subjektų jungiantiems projektams. <p>c) skaičiuojant rodiklį remtasi istoriniais duomenimis – vidutiniškai 1 grandinių projekte dalyvauja 3 ūkiai. Tačiau rodiklis bus peržiūrėtas įvertinant tai, kad logistikos centrų kūrimo projektuose dalyvaujančių ūkių skaičius gali būti didesnis.</p>
199.	Lithuania is invited to fill in the template for intervention KP27Tgo 'Producer organisations'. Carried-over operations paid under the Plan should follow the requirements laid down in the SPR in terms of content.	Papildytas priemonės aprašymas.
200.	It should be noted that EIP operational group innovation is a broad concept and can be based on improving traditional practices into a new geographical or environmental context (Article 127(3) of the SPR). As such, it can as well encompass short supply chains and cooperation of small farms, which are now under a separate intervention. In order to reduce the administrative burden and simplify the implementation, Lithuania is invited to explore the possibility of merging some of the proposed interventions or better explaining the purpose and differentiation of each of the interventions pursuant to Article 77 of the SPR	Trumpos grandinės ir smulkių ūkių bendradarbiavimas yra skirtingos priemonės, jos skirtos ūkiams, o EIP – orientuotas į mokslą. Neatsižvelgta dėl priemonių apjungimo.
201.	In relation to intervention KP22eip 'European Innovation Partnerships', Lithuania is invited to enhance the coherence between the description of the intervention implementation and the content of Section 8. The Commission recommends to keep the design of the intervention simple, for example, usually this intervention is implemented in two steps and open enough to pay for development of grassroots ideas too. Clarifications are needed on the ways of involving advisors in the EIP operational groups, their possible motivation, the organisation and promotion of the transnational operational groups, and ensuring the use of an adequate amount to attract competent partners for the development of good project proposals.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bus atsižvelgta į EK pastabą ir užtikrintas nurodytų dalių tarpusavio derėjimas – EIP intervencijos (5 dalis) ir AKIS (8 dalis). 2. Siekiant atrinkti perspektyviausias idėjas, atranka bus organizuojama trimis etapais. Tuomet kai idėjų poreikį identifikuos ministerija (dėl viešojo intereso užtikrinimo, pvz., aplinkosaugine temai skirtas projektas), atranka bus organizuojama dviem etapais. 3. Dėl konsultantų motyvacijos įsitraukti į EIP grupes .manome, kad pritrauksime konsultantus šios sumos rėmuose. Priemonė sukonstruota taip, kad

				<p>konsultantai gaus naujausias mokslo žinias, kels savo kompetencijas. Konsultantai bus motyvuojami naujomis žiniomis. Jie turi būti proaktyvūs.</p> <p>4. Dėl tarptautinių EIP veiklos grupių organizavimo ir populiarinimo: šiuo metu turime galimybę iš nacionalinio biudžeto lėšų prisidėti prie tarptautinių tyrimų finansavimo, todėl mes pradžioje planuotume tai atlikti iš nacionalinių lėšų ir jei ši priemonė bus patraukli, tuomet ateityje numatytume organizuoti pilotinį projektą ir paremti iš SP tarptautinių EIP veiklos grupių partnerystę. 2023–2027 m. laikotarpiu bus svarstomos EIP veiklos grupių galimybės dalyvauti tarptautiniuose EIP projektuose.</p> <p>5. Dėl pakankamo biudžeto, kuris padėtų pritraukti kompetentingus partnerius, manome, kad numatyta tinkama lėšų suma, reikalinga pritraukti partneriams siekiant parengti gerus projektų pasiūlymus.</p>
		202.	Please mention the interactive innovation model (Article 127(3) of the SPR) in the conditions for the intervention. There is no need for all EIP operational group partners to have relevant academic qualifications: relevance and expertise to contribute to the objectives of the project is sufficient.	<p>Bus atsižvelgta į EK pastabą ir papildytas EIP priemonės aprašymas, nurodant, kad inovaciniai projektai grindžiami sąveikiuoju inovacijų modeliu, kuris pasižymi pagrindiniais principais, nustatytais SPR Nr. 2021/2115 127 str. 3 d.</p> <p>2. EIP priemonės apraše bus patikslinta, kad kademinė kvalifikacija reikalinga tik mokslo institucijų dalyviams.</p>
2.3.4.6. Knowledge exchange and advise (Article 78 SPR, section 5 SFC)	203.	Lithuania should reconsider the budget allocation for the knowledge, advice and innovation interventions, which does not seem to respond to the identified needs. Furthermore, the Commission strongly recommends that Lithuania makes available appropriate financial means for these interventions for the year 2023 to avoid a funding gap between the two periods	<p>1. Dėl biudžeto ŽŪŽIS priemonėms, kaip bus tenkinami visi nustatyti poreikiai - žr. atsakymą prie pastabos Nr. 21.</p> <p>2. Dėl asignavimų 2023 m., pažymėtina, kad priemonės planuojame pradėti 2023 m. Mokėjimai intervencinėms priemonėms įgyvendinti bus pradėti mokėti 2024 m. Pažymėtina, kad buvo EK išaiškinimas (konsultacijų metu), kad pinigai turi būti planuojami pagal atliktus išmokėjimus, o ne priisimtus įsipareigojimus.</p>	
	204.	Lithuania is invited to provide more information on how farmers and advisors will be involved in intervention KP23ppi 'Project demonstration and knowledge' and to explore the possibility to focus this intervention on demonstrations on genuine farms working under real production conditions. Please consider links to indicator R.28 .	<p>1. Konsultantai gali būti projektų vykdytojai ir pristatyti ūkininkams parodomuosius projektus. Tiek konsultantai, tiek ūkininkai gali būti EIP veiklos grupės nariais, kurie yra tinkami pareiškėjai pagal šią intervenciją.</p> <p>2. Bus atsižvelgta į EK pastabą ir papildytas priemonės aprašymas, akcentuojant projektų vykdymą realiuose ūkiuose, realiomis gamybos sąlygomis. Šiuo metu parodomieji projektai demonstruojami realiuose ūkiuose ir tai bus tęsiama ir naujame laikotarpyje</p> <p>3. Kadangi rodiklis R.28.neprivalomas, todėl neplanuojame jo rinktis. Tačiau planuojama numatyti prioritetą paraiškoms, kurios numato demonstracines veiklas aplinkosaugos ir klimato srities temomis.</p>	
	205.	In relation to intervention KP24pmj 'Vocational training', Lithuania is invited to explain how the provision of advice and training will be aligned with the specific needs and expectations of the agricultural holdings and other actors (not only new holding managers). It is invited to consider links to indicator R.28	<p>1. Bus papildytas priemonės „Konsultavimo paslaugos“ aprašas nurodant, kad SPR 15 str. yra nustatytas privalomas konsultavimo temų sąrašas. Papildomos konsultavimo paslaugų temos bus nustatytos, analizuojant naujus tikslinių grupių poreikius dėl aktualių konsultacijų tematikų (kurių neapima Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 15 str. 4 d. nustatytos tematikos). Tuo tarpu konsultantai savo ruožtu kels siūlymus ir papildomus poreikius į skaitmeninę ŽŪŽIS platformą.</p> <p>2. Rodiklis R.28. neprivalomas, todėl jis nebuvo pasirinktas. Tačiau planuojama numatyti prioritetą paraiškoms, kurios numato mokymus aplinkosaugos ir klimato srities temomis.</p>	

	206.	Lithuania should ensure sufficient flexibility under intervention KP25kon 'Advisory services' in order to keep advisors up to date with the changes and challenges in agriculture and to use conditions and modalities which open up the intervention to all advisors.	<p>1. Dėl priemonės lankstumo reaguojant į pokyčius: SPR 15 str. yra nustatytas privalomas konsultavimo temų sąrašas. Papildomos konsultavimo paslaugų temos bus nustatytos, analizuojant naujus tikslinių grupių poreikius dėl aktualių konsultacijų tematikų (kurių neapima Reglamento (ES) Nr. 2021/2115 15 str. 4 dalyje nustatytos tematikos). Tuo tarpu konsultantai savo ruožtu kels siūlymus ir papildomus poreikius į skaitmeninę ŽŪŽIS platformą.</p> <p>2. Dėl priemonės atvirumo visiems konsultantams. Intervencinė priemonė bus prieinama visiems konsultantams, nes visi - vieši ir privatūs konsultantai bus integruoti į ŽŪŽIS, planuojama sukurti konsultantų platformą, sudaryti konsultantų sąrašą, į kurį pagal iš anksto nustatytus, visiems vienodus atitinkamus kvalifikacinius reikalavimus bus įtraukiami visi konsultantai.</p>
2.3.4.7. Financial instruments (Article 80 SPR, Section 4.6. SFC)	207.	Lithuania should specify the support rates applicable to financial instruments, as currently the relevant sections mainly define the maximum financing amount and the support ceiling for working capital finance. Otherwise, general conditions defined for grants will apply (other than the working capital finance). Lithuania should define the annual financial allocations under 'out of which for financial instruments' in Table 13 of each relevant intervention as well as solely to financial instruments dedicated interventions where the 'total' will represent the same figure (e.g., intervention on processing).	<p>Atsižvelgta.</p> <p>Patikslinta priemonės KP30pfi aprašo 7 dalis susijusi su paramos dydžiu ir intensyvumu numatant, kad paskolos lėšomis bus finansuojama iki 100 proc. tinkamų finansuoti išlaidų. Jei paskolos lėšomis finansuojamas apyvartinis kapitalas, taikomos SP 4.6 dalies nuostatos dėl didžiausios leistinos paramos sumos apyvartiniam kapitalui. Taip pat atsižvelgiant į EK pastabą patikslinta priemonės aprašo 13 dalies lentelė nurodant lėšas skiriamas finansinėms priemonėms.</p> <p>Taip pat patikslintas KP31tvi priemonės aprašas numatant galimybę pagal šią priemonę teikti subsidijas ir (ar) paramą paskolomis.</p>
	208.	Lithuania should also describe the general principles and specificities for controlling financial instruments in Section 7.3 of the Plan.	<p>Atsižvelgta. Patikslinta SP 7.3. dalis finansinių priemonių atveju numatant taikyti sankcijas nustatytas HZR 57 str., taip pat papildyta nuostatomis susijusiomis su finansinių priemonių valdymu ir kontrole.</p>
3. Financial overview table	209.	For sectorial interventions, Lithuania is reminded that, in accordance with Article 156 of the SPR, the sum of all payments made during a given financial year for a sector - irrespective for which programme and under which legal base those were granted - cannot exceed the financial allocations referred to in Article 88 of the SPR for that given financial year for that sector. As regards the type of interventions in certain sectors defined in Article 42 of the SPR, expenditure that will be paid in 2023, or in the subsequent financial years relating to measures implemented under Regulation (EU) No 1308/2013 for these same sectors, shall not be entered in the Annual indicative financial allocations under Section 5 or in the Financial Overview table under Section 6 of the Plan.	<p>Bus atsižvelgta ir finansavimas sektorinėms priemonėms atitinkamai įvertintas.</p>
	210.	Lithuania is invited to make some adjustments with respect to figures presented for the wine sector. Annual indicative financial allocations under Section 5 of the Plan do not correspond to the planned amounts in the Financial Overview table under Section 6 of the Plan. Financial allocations in Section 5 should also cover FY 2023. This possibility will be open in SFC for the subsequent submissions.	<p>Bus atsižvelgta.</p>
	211.	Concerning rural development allocations, Lithuania should ensure coherence between data entered in Section 5 and Section 6 of the Plan (only totals should match for rural development interventions), Section 5.3 identifies two interventions as contributing to LEADER (KP20vvg 'Local initiatives (LEADER)' and KP21sum 'Smart villages') while only the amount of KP20vvg 'Local initiatives (LEADER)' is included in the Overview table (Section 6). Lithuania is also invited to check and correct figures on allocations reserved for financial year 2027 as	<p>Bus atsižvelgta.</p>

		allocations for environmental and climate objectives, LEADER, young farmers in Overview table (Section 6) are already exceeding the maximum allocation for that year.	
	212.	Rows 42 and 46 on support for young farmers should be completed	Bus atsižvelgta.
4. CAP plan governance, excluding controls and penalties	213.	On Section 7.1, Lithuania is invited to clarify the role of the control, delegated and intermediate bodies.	Atsižvelgta. Papildyta 7.1 dalis.
	214.	On Section 7.2, Lithuania is invited to describe the information technology systems and databases developed for the extraction, compilation and reporting of data to be used for performance reporting, reconciliation and verification purposes, along with the controls in place to ensure the reliability of the underlying data.	Atsižvelgta. SP 7.2 skyrius papildytas informacija apie NMA IT paramos administravimo sistemą.
	215.	As regards Sections 7.3, 7.4 and 7.5, comments will be delivered by the Commission services in a separate communication.	Laukiama informacijos iš EK.
	216.	Lithuania is reminded to ensure a balanced representation of the relevant bodies in the monitoring committee, concerning women, youth and the interests of people in disadvantaged situations.	Bus atsižvelgta.
5. Annexes	217.	Annex V should contain data for EAFRD participation, matching national funds and additional national support for all activities falling outside the scope of Article 42 of the TFEU.	Pagal SPR 146 str. neplanuojama skirti papildomo nacionalinio finansavimo.
	218.	Annex VI to the Plan on Transitional National Aid (TNA): Lithuania is invited to confirm that no TNA is planned for the period 2023-2027.	Neplanuojame taikyti. Klausimas EK: ar reikia apie tai kažkur atskirai informuoti ir kokia forma?
	219.	Summaries of the ex-ante evaluation and the Strategic Environmental Assessment should be completed and annexed to the Plan.	Bus atsižvelgta.